

ŽELEZAR

TEDNIK – GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA SŽ ŽELEZARNE JESENICE

JESENICE, DNE 11. SEPTEMBRA 1980

ŠTEVILKA: 36 • LETO: XXIX

Naš kovinar, svobodno glasilo delavcev KID, je kot predhodnik Železarja začel izhajati 26. januarja 1937. Železar izhaja od 1. decembra 1951 kot mesečna revija, od 15. aprila 1959 kot štirinajstnevnik in od 1. januarja 1962 kot tednik. Glasilo je ob 25-letnici predsednik Tito odlikoval z redom zaslug za narod s srebrno zvezdo. Glavni in odgovorni urednik Joža Varl — Naslov: Uredništvo Železarja, SŽ — Železarna Jesenice. Številke internih telefonov: urednik 483, administracija 484 in 726. Tisk: TK Gorenjski tisk, Kranj. Oproščen prometnega davka po pristojnem mnenju štev.: 421/1-72.

IZVAJANJE UKREPOV ZA DOSEGANJE PLANA V LETU 1980 – V I. POLLETJU – V SOZD SŽ

Z namenom, da se doseže planirano poslovanje v letu 1980, so kolektivni poslovodni odbor in vodje služb SOZD Slovenske železarnice pripravili predlog nalog in ukrepov, ki naj bi v čim večji meri omogočili izvedbo plana. Predlog je obravnaval in potrdil delavski svet SOZD Slovenske železarnice. Sklenil je, da bo obravnaval četrtletno izvajanje ukrepov. Tako je v maju obravnaval poročilo o izvajanju ukrepov v prvem četrtletju. Zdej, ko so znani rezultati poslovanja v prvem polletju, so posamezne službe pripravile pregled nalog in izpolnjevanja ukrepov.

Predno pa si ogledamo pregled izvajanja ukrepov, ki je pripravljen po istem vrstnem redu kot predlog ukrepov je prav, da omenimo nekatere glavne spremembe, ki so vplivale na naše poslovanje.

V drugem četrtletju je prišlo do večjih sprememb, ki bodo močno vplivale na uspešnost poslovanja SOZD Slovenske železarnice. Prvo večjo spremembo je povzročila devalvacija dinarja, ki je po junijskih

izračunih komercialne službe pomenila v skupnem učinku za 342 milij. din poslabšanja poslovnega rezultata za dobo sedmih mesecev ali blizu 600 milij. din za vse leto. Vpliv te spremembe je negativen, saj smo večji uvozniki kot izvozniki. Obenem pa nas spodbuja k povečevanju izvoza, saj se ta zdaj bolj splača, in k zniževanju uvoza, ki je postal dražji.

Drugo večjo spremembo je prineslo 20 % povišanje cen izdelkov črne metalurgije. V letnem načrtu smo predvidevali prodajo črne metalurgije na domačem trgu v višini okrog 11,3 milijarde din; zvišanje cen bo prineslo 2,3 milijarde din v enem letu, oziroma okrog 1,3 milijarde din v razdobju od junija do decembra.

Istočasno se je podražila vrsta surovin, predvsem pa energija; odstotki podražitev znašajo od 20 do 70 %. Skupni znesek podražitev planiranih domačih surovin, polizdelkov in energije znaša blizu 1,5 milijarde din letno. V ta znesek so vključene le osnovne surovine, ne pa spremembe v cenah drugih materialov in storitev. Približno 20 % pove-

Avtorju Francu Bajtu je bilo deljeno tretje posebno nadomestilo za izdelavo zaščite proti zapenjanju (Nadaljevanje na 2. strani)

Nadaljevanje na 8. strani

INOVACIJSKA DEJAVNOST V PRETEKLIH DVEH MESECIH

V preteklih dveh mesecih so odbori za gospodarstvo v TOZD obravnavali 12 tehničnih izboljšav, pri katerih je sodelovalo 33 avtorjev. Novatorji so s tehničnimi in tehnološkimi izboljšavami ustvarili 3.019.834,00 din inovacijskega dohodka in prejeli 187.228,00 dinarjev posebnih nadomestil. Po posameznih TOZD so rezultati naslednji:

TOZD Vratni podboji

Za izdelavo in uvedbo vodilnih koles na transportnih valjčnicah pri stiskalnicah EHRT, je bilo avtorjem FRANCU PAPLERJU in DRAGU KALAMARJU iz TOZD Vratni podboji odobreno tretje posebno nadomestilo. Avtorja sta uvedla navedeno izboljšavo zaradi zvišlosti in ukrivljenosti profilov za vratne podboje, kar je otežkočalo delo na stiskalnicah. Na transportnih valjčnicah pri stiskalnicah sta vgradila vodilno potisna kolesa in dosegla natančnejšo nastavitvev in izravnavo profilov. S tem sta omogočila izdelavo dimenzijsko natančnejših vratnih podbojev in s tem izboljšala izplen.

3. SEJA DELAVSKEGA SVETA SOZD SLOVENSKE ŽELEZARNE

V sredo 17. septembra sklicuje predsednik Rado Korent tretjo sejo delavskega sveta sestavljene organizacije združenega dela Slovenske železarnice in sicer po vrstnem redu v Plamenu Kropa. Delegatom so poleg potrjevanja zapisnika zadnje seje in poročila o izvrševanju sklepov predložena v razpravo naslednja vprašanja:

- analiza poslovanja Slovenskih železarn v prvem polletju 1980 (združevanje deviznih sredstev, izvajanje samoupravnega sporazuma črne in barvaste metalurgije SR Slovenije o skupnih osnovah in merilih razporejanja čistega dohodka in delitvi sredstev za osebno in skupno porabo);
- izvajanje ukrepov za doseganje plana Slovenskih železarn v prvem polletju (gradivo v celoti objavljamo v današnji številki v posebnem sestavku);
- razvojni projekti;
- informacija o preko-rativnih pri investicijah in sprejem samoupravnega sporazuma o poslovanju sodelovanju z Inženiringom Bled (povzetek objavljamo v posebnem sestavku).

ENERGETSKA KRIZA NAM NE PRIZANAŠA

Izčrpanost nahajališč fosilnih goriv in zato nenehno povečanje njihove cene na tržišču zahteva smotorno porabo vseh vrst energije. Železarna Jesenice pa je zaradi oddaljenosti od energetskih virov zato prizadeta še veliko težje. Potrošniki električne energije, pare, vroče vode — skratka toplotne energije, se še premalo zavedajo energetske krize, ki je na pohodu.

Večje podražitve energije in premoga, ki je povezana še s pomanjkanjem na tržišču, le počasi spreminja miselnost, da je energija zastoj in jo lahko trošimo v neomejenih količinah. Pred nami je nova kurilna sezona in s tem povečanje potreb po ogrevanju. Vanjo stopamo slabo pripravljeni, saj so agregati za pri-

dobivanje toplotne energije v Železarni zastareli in nam ne dajejo preveč zanesljivega jamstva, da v ogrevalni sezoni ne bo prišlo do motenj v ogrevanju — tako v Železarni kot pri porabnikih v mestu Jesenice. Tudi cena vroče vode, ki že sedaj ni bila sprejemljiva za marsikoga (Nadaljevanje na 3. strani)

AKCIJO »1000 DELAVCEV – SODELAVCEV« RAZŠIRITI V STALNO GIBANJE

Na sedmi seji sveta za informiranje pri občinski konferenci SZDL Jesenice, ki je bila v petek, 5. septembra, so osrednjo pozornost namenili akciji Zveze sindikatov Slovenije, ki nosi naslov TISOČ DELAVCEV – SODELAVCEV. Naslov ne izraža vsega tistega kar v bistvu akcija vsebuje, ki ima mnogo širši značaj in zato so bili na seji mnenja, da bi akcijo morali razširiti v stalno gibanje, v stalno prizadevanje ne samo delavcev v sindikatu pač pa tudi v SZDL, ki ima še posebne naloge in odgovornosti na področju obveščanja in na ostale družbenopolitične organizacije.

Pridobivanje novih sodelavcev — avtorjev prispevkov za glasila v organizacijah združenega dela in sploh pobudnikov obveščanja v organizacijah združenega dela, je le ena izmed desetih nalog, ki jih vsebuje akcija. Pri tem so ugodno ocenili že

večletna prizadevanja tednika Železar, glasila delavcev TOZD in delovnih skupnosti jeseniške železarnice, katerih rezultat je, da že doslej v posamezni številki sodeluje od 36 do 56 sodelavcev — dopisnikov iz TOZD (Nadaljevanje na 2. strani)

TUDI V AVGUSTU PRODAJA POD DRUŽBENIM PLANOM

V letošnjem avgustu smo prodali 30.793 ton naših izdelkov ali 76,3 % načrtovane količine ter zanje iztržili 688 milij. din osnovne realizacije oziroma 1,3 % manj kot smo predvideli z gospodarskim načrtom. Osnovna realizacija povečana za realizacijo storitvenih TOZD v višini 3,3 milij. din ter ostala realizacija vključno s TOZD Družbena prehrana za 10,1 milij. din pa je znašala 701,4 milij. din, kar je 8,3 milij. din manj kot smo planirali.

Poprečna prodajna cena je bila 22.342 din/t. Količinsko za 11,5 % zaostajamo za prodajo lanskega avgusta, medtem, ko zaradi letošnje višje prodajne cene od lanske letošnje vrednostno presegamo realizacijo lanskega avgusta. Planirane količine posameznih TOZD so bile v avgustu dosežene ali

presežene v TOZD Vratni podboji za 23,8 %, Jeklovlek za 5,8 % in Elektrode za 5,5 %. Ostale TOZD planirane količine niso dosegle, največji zaostanek pa je nastal v TOZD Hladna valjarna Bela (56,9 % pod planom) in Livarna (45 % pod planom), najmanjši pa je v TOZD (Nadaljevanje na 2. strani)

Moram reči, da se pri nas včasih precej enostransko lotevajo vprašanj splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite. V središču pozornosti so priprave za oborožen boj in morebitno vse-ljudsko obrambno vojno. To je dobro in razumljivo, toda ni dovolj. Večji del prebivalstva naše države je treba prav tako pripraviti, da bo v morebitni vojni v skladu z našim konceptom opravljal druge družbene zadeve — v gospodarstvu, civilni zaščiti, zdravstveni službi, izobraževanju, znanosti in kulturi ter drugih družbenih dejavnostih. Zato morajo zveza komunistov in druge organizirane socialistične sile posvetiti mnogo več pozornosti tudi graditvi tega dela našega sistema splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite.

Predsednik Tito na XI. kongresu ZKJ

Sodelavci — navijalci električnih motorjev (Foto I. Kučina)

LE Z BOLJŠIM IN PRODUKTIVNEJŠIM DELOM DO VEČJIH OSEBNIH DOHODKOV

Kljub zadostni, vsestranski in sprotni informiranosti, tako posredni kot neposredni, delavcev temeljnih organizacij združenega dela in delovnih skupnosti naše železarnice o zelo težkem stanju v Železarni in še posebej v posameznih TOZD, o odgovornih stabilizacijskih prizadevanjih in obnašanju slehernega delavca, nas nemalokrat presenečajo ugotovitve tako v poslovnih organih, kakor v samoupravnih telesih, da mnogi nočejo razumeti resnosti položaja in nujnosti stabilizacijskih prizadevanj. Prizadevanj, s katerimi moramo popraviti naše, več let dosti neogovorno in nedisiplinirano obnašanje, tako v pogledu vseh vrst porabe, ko smo trošili več kot smo ustvarili, kakor tudi v pogledu odnosa do gospodarjenja in ustvarjanja dohodka.

Nekateri se še vedno obnašajo tako, kakor da bi bila od nekoga tretjega, nekoga izven nas, odvisna naša socialna varnost, oziroma dohodek in čisti dohodek, iz katerega se odvajajo sredstva za naše osebne dohodke in skupno porabo ali bolje rečeno, višina naših osebnih dohodkov. Nekateri naši sodelavci so še vedno le formalno fizično prisotni pri svojem delu ali opravilih, da mine ših brez naprezanja ali vsaj z minimalnim naprezanjem, kajti »kdo bo pa delal«, pravijo, »za tako borne osebne dohodke«. Tak odnos do dela in delovnih opravil pa je isto, kakor pravi pregovor, kakor da bi sami sebi kopali grob. Taki naši sodelavci se prav nič ne zavedajo, da dohodek moramo ustvariti s svojim delom, s prodajo svojih proizvodov in storitev na domačem in zunanjem trgu, oziroma v okviru delovne organizacije. Šele z delom in umom ustvarjeni dohodek nam po pokritju družbenih oziroma zakonskih obveznosti, obveznosti do delovnih skupnosti, izdatkov za varstvo delovnega in življenjskega okolja, za ljudsko obrambo in družbeno samozaščito, članarine in podobno, daje čisti dohodek, katerega del razporejamo za osebne dohodke, ostalo pa za skupno porabo in za izboljšanje ter razširjanje materialne osnove ter za ustvarjanje in obnavljanje rezerv.

S tem prav gotovo nočemo in nimamo namena zanikati upravičeno kritiko na še vedno neurejen sistem delitve osebnega dohodka po delu in rezultatih dela, ki ima izredno pomembno vlogo pri stimuliranju boljšega in kvalitetnejšega dela, ali preprosto rečeno, pri selekciji med bolj ali manj pridnimi in lenuhi, oziroma bolj ali manj produktivnimi in slabo produktivnimi. To bi vsekakor morali čim prej in dosledno urediti, kar bo nedvomno vplivalo na višjo produktivnost dela in sploh na boljše gospodarjenje z družbenimi sredstvi, ki so nam zaupana v upravljanje. Toda tudi pri še tako dosledno urejenem sistemu delitve osebnega dohodka po delu in rezultatih dela se moramo zavedati, da je potrebno z delom najprej ta dohodek ustvariti in čim več ga bomo ustvarili z boljšim, produktivnejšim delom in z boljšim gospodarjenjem ter varčevanjem na vseh področjih, večji bo delež sredstev za osebne dohodke. In končno čim več nas bo v tej bitki za višji dohodek sodelovalo, večja bo masa sredstev za osebne dohodke in s tem tudi naši osebni dohodki, seveda v odvisnosti koliko smo s svojim živim delom, z dobrim upravljanjem in gospodarjenjem pa tudi s svojim in družbenim minulim delom prispevali k povečanju dohodka svoje temeljne organizacije.

Danes pa so žal še med nami sodelavci, ki imajo zelo veliko povedati o slabih osebnih dohodkih, da je nujno le-te povečati in podobno, vendar pa v ničemer ne spremenijo svojega slabega in neogovornega odnosa do dela in delovnih opravil, da bi tudi oni čim več prispevali k skupnemu dohodku TOZD. Obnašajo se, kakor, da bi bili naši osebni dohodki neodvisni od tega kar naredimo, ustvarimo, prihranimo in prigospodarimo. Danes imamo delavci v TOZD in delovnih skupnostih v rokah »škarje in platno« in zato ne moremo pričakovati, da nam bo kdo drug krojil našo obleko.

INOVACIJSKA DEJAVNOST V PRETEKLIH DVEH MESECIH

(Nadaljevanje s 1. strani)

obesnih sider in vrtnih podbojev v konstrukcijo naprav. Zaradi pogo- stega zapenjanja obesnih sider in vrtnih podbojev v nosilne stebre in pločevino konstrukcije omenjenih naprav, je avtor izdelal zaščito in s tem odpravil vse zastoje in povzro- čeno škodo, ki je nastala zaradi trganja in krivljenja sider ter poš- kodovanih podbojev, ki so postali izmeček zaradi nastalih deformacij.

TOZD Jeklarna

Avtorjem **Matu Paniču, Stanku Pajfarju in Jožu Rožiču** iz TOZD Jeklarna je bilo za predelavo in uvedbo žilindrih banj s šobo do- deljeno enkratno posebno nad- mestilo. Žilindrne banje s šobo se uspešno uporabljajo na Lectromelt peči pri izdelavi jekla dinamo kva- litet. Z njihovo uvedbo, oziroma uporabo se je izboljšala predvsem varnost samega dela, poleg tega pa uvedba banj s šobo omogoča nekoliko večjo proizvodnjo, ker zastoj zaradi menjave banj na peči med samo izdelavo sarže odpade.

Avtorjema **Antonu Koblarju in Milošu Cvetkoviču** je bilo dode- ljeno drugo posebno nadomestilo za izboljšanje mehanizma za vlečenje napajalnih kablov na pristaniških žerjavih. Vsi trije pristaniški žerjavi so bili napajani po originalnem si- stemu Metalne Maribor, ki pa se je za naše pogoje obratovanja izkazal kot nezanesljiv. Od začetka obrato- vanja teh žerjavov pa do izboljšave so se pojavljale okvare na kablo in samem mehanizmu za vlečenje kabla. Avtorja sta prišla do ideje za izboljšavo mehanizma in izdelala nov vertikalni način odzemanja in polaganja kabla. S tem so okvaro na kablo in mehanizmu odpravljene oziroma so zelo redke. Z uvedbo navedene izboljšave pa so se stroški vzdrževanja navedenih žerjavov zni- žali, povečala pa se je zanesljivost in varnost obratovanja.

Avtorju **Francu Smoleju** iz TOZD Vzdrževanje je bilo dodeljeno prvo posebno nadomestilo za pre- delavo razpršilca za lak in apno. Za odbriganje kokil z lakom in apnom v TOZD Jeklarna uporabljajo po- sebni razpršilec. Prvotno so razpr- šilec izdelovali po načrtu JS-56. Šoba je bila izdelana iz treh se- stavnih delov. Avtor izboljšave je rekonstruiral razpršilec tako, da je šobo izdelal iz enega kosa in jo privaril na ogrodje razpršilca. Nov predel in poenostavljen razpršilec povsem ustreza namenu. S to predelavo je avtor dosegel enostav- nejšo in cenejšo izdelavo razpršilcev.

Avtorjem **Bogdanu Stocca, Mi- lošu Piščancu in Henrikju Zupanu** je bilo odobreno tretje posebno nadomestilo za novo tehnologijo izdelave jekla Č 1216. Zaradi slabih upogibnih lastnosti pločevine Č 1216 v prečni smeri, je bilo v preteklosti veliko prekalifikacij v nižjo kva- liteto Č 0361. Raziskave so pokazale, da so vzroki za slabe upogibne lastnosti v preveliki količini in dolžini plastičnih sulfidnih vključ- kov. Tudi vsebnost S je bila pre- visoka. Avtorji so spremenili način dezoksidacije jekla z uporabo SiMn za predezoksidacijo v SM peči. Ta način dezoksidacije jekla daje boljše upogibne lastnosti ploč- evini. Taline izdelane po novi teh- nologiji so bolj čiste, bistvena pa je tudi sprememba oblike vključkov.

TOZD Žičarna

Avtorjem **Ivanu Langusu, Petru Frelihu in Niku Železniku** iz TOZD Žičarna je bilo odobreno posebno nadomestilo za uvedbo sn- emalnega pakja na žičarskem stroju Herborn 1 st. Pred uvedbo navedene

tehnične izboljšave so delavci na žičarskih strojih Herborn 1 st. snemali žico ročno. Avtorji so s kon- strukcijo in uvedbo snemalnega pakja na žičarskih strojih odpravili ročno snemanje kolobarjev in s tem omogočili lažje in hitreje snemanje kolobarjev žice.

TOZD Valjarna žice in profilov

Avtorjema **Jožu Mertelju in Marjanu Endliherju** iz TOZD Valjarna žice in profilov oziroma TOZD Vzdrževanje je bilo dodelje- no posebno nadomestilo za izdelavo nove vpenjalne naprave za stru- ženje valjev profila 250 mm. Pred struženjem valjev za progo profila 250 mm so morali pri vseh tistih valjih, ki so imeli večjo zrač- nost kot 0,5 mm ali pa so bili elipsaste oblike demontirati vstavke z ležaji. Pri vsaki taki demontaži so se poškodovali nekateri strojni ele- menti kot so: tesnilni obroči, ležaji, ležajna ohišja in konične puše. Z izdelavo nove vpenjalne naprave je avtorjema uspelo postružiti tudi te valje brez demontaže. Z uvedbo navedene tehnične izboljšave je odpadla demontaža in montaža vstavkov z ležaji, povečala pa se je tudi natančnost struženja valjev, kar se odraža na dobri kvaliteti valjane žice.

Avtorjema **Jožu Mertelju in Venčeslavu Justinu** je bilo dode- ljeno drugo posebno nadomestilo za uvedbo spremembe in vodila za predvoda na valjnih dovodkah DANIELI tip CAR-2 in CAR-2-B. Originalna izvedba valjnih dovodk tip CAR in CAR-2-B firme DANIELI so imela v ohišju dovodke fiksna vodila za nameščanje pred- vodil, ki so montirana pred iztopni- mi valjčki. Avtorja sta s spre- membo vodila omogočila, da vodilo ni več kompaktno z ohišjem do- vodke, ampak je posebni del pritrjen s tremi vijaki z ugrezneno glavo in se ga po izrabljenosti lahko zamenja z novim. S tem se življenjska doba dovodka podaljšuje, saj je to vodilo

kritična točka, ki omejuje živ- ljenjsko dobo dovodk, obenem pa sta z možnostjo različnih širin utorov v vodilu dosegla, da se uporabnost prevodil podaljša za še enkrat.

Odbor za gospodarstvo je ponovno obravnaval tehnično izboljšavo, ki se nanaša na napravo za odlaganje gredic ter jo odstopil komisiji za inovacije in oddelku za zaščito indu- strijske lastnine v analizo in ovred- notenje.

TOZD Valjarna bluming štekel

Avtorjema **Marku Žmitku in Zdenku Cundu** je bilo za uvedbo novega načina nabijanja gorilcev na globinskih pečeh odobreno posebno nadomestilo. V želji skrajšanja re- monta sta avtorja izboljšave gor- ilnika nabila za nabojno maso »KF« za pred remontom.

Pri tem postopku odpade odranje v peči, nabijanje mase, sušenje na zraku in izvlačenje modelov. Z uvedbo izboljšave sta avtorja do- segla skrajšanje remonta globinske peči, kar je za valjarno bluming zelo pomembno, saj jim primanjkuje ogrevalnih kapacitet.

Odbor za gospodarstvo je na dveh sejah obravnaval predlog številka 2431, ki se nanaša na usposobitev zlomljenega pogonskega vretena za pogon valjčnega ogrodja bluming valjarne. Na prvi seji je avtorjem Marjanu Endliherju, Francu Hra- starju, Marjanu Kristanu, Marjanu Ažmanu in Mirku Svetinu odobril na predlog komisije za inovacije enkratno posebno nadomestilo. Na drugi seji pa je obravnaval prošnjo navedenih avtorjev, v kateri prosijo za pojasnilo o vrednotenju naved- denega predloga in pritožbo Alojza Mestka in Marjana Tancarja, s katero uveljavljata soavtorstvo pri navedenem predlogu. Odbor za go- spodarstvo je sprejel sklep, da se pritožba upošteva in pozitivno reši, ter da se avtorjem poda podrobna analiza ovrednotenja predloga.

Ip.

AKCIJO »1000 DELAVCEV – SODELAVCEV« RAZŠIRITI V STALNO GIBANJE

(Nadaljevanje s 1. strani)

in delovnih skupnosti, krajevnih skupnosti, interesnih skupnosti in predvsem vzgojnoizobraževalnih or- ganizacij združenega dela. S tem se je glasilo zelo približalo celovitosti obveščanja v delovni organizaciji pa tudi širši družbeni skupnosti – ob- čini in celo regiji.

Pri izvajanju te akcijske naloge, bi morali veliko bolj uveljavljati tudi vse dosežane pozitivne izkušnje. Pri tem so predvsem poudarili, da imajo praviloma vse osnovne organizacije ZSMS odbore ali komisije za infor- miranje in člane teh organov ali vsaj predsednike občasno tudi usposab- ljajo s področja dopisništva. Tako ima Železar že skoraj 14 let redno mladinsko stran, ki jo izpopolnju- jejo mladi dopisniki iz TOZD, de- lovni skupnosti, krajevnih skup- nosti in šol. Predlagali so, da se tudi pri osnovnih organizacijah zveze sindikatov osnujejo komisije ali od- bori za informiranje in jim prek raz- ličnih oblik usposabljanja nuditi po- moč pri delu oziroma posameznike usposobiti za dopisnike glasil or- ganizacij združenega dela pa tudi De- lavske enotnosti in drugih glasil.

Menili so, da bi morali že tudi več- letno prakso osnovnih šol, v katerih imajo organizirane novinarske krož- ke, katerih člani redno sodelujejo kot dopisniki v različnih glasilih, na široko jim je odprla vrata tudi Žele-

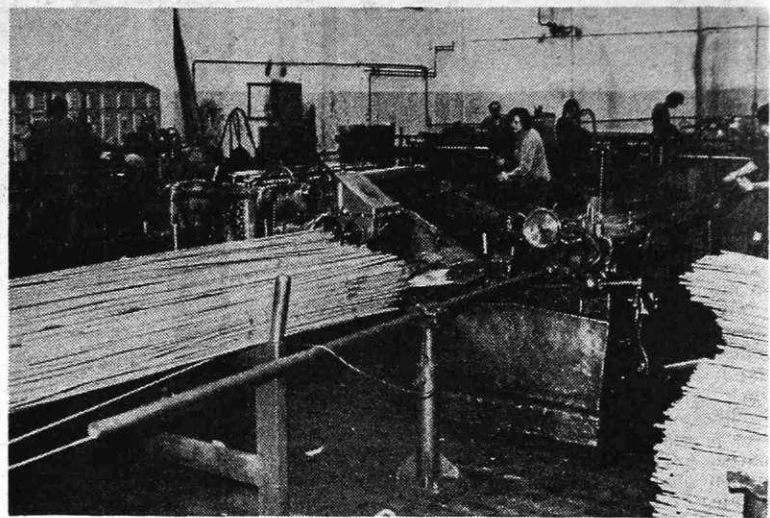
zar, razširiti tudi na strokovne šole, kar bi bila dolgoročna naložba za bodoče sodelavce – dopisnike glasil organizacij združenega dela.

Na seji so ugotovili, da so vse ostale naloge, ki jih vsebuje akcija TISOČ DELAVCEV – SODELAV- CEV:

- uveljavljanje celovitega siste- ma obveščanja v organizacijah zdu- ženega dela,
- zagotavljanje pravočasne in kakovostne obveščene delavcev o temeljnih podatkih in dogajanjih, pomembnih za uresničevanje nji- havih samoupravnih pravic in dol- žnosti,
- zagotoviti dostopnost in od- prtoost virov obveščanja,
- zagotavljanje povratnega pre- toka informacij,
- podružbljanja sredstev obve- ščanja delavcev (družbeni organ in- formiranja – odbor za obveščanje),
- skrb za ustrezen status delav- cev v službah za obveščanje,
- vključevanje področja obve- ščanja delavcev v vse dokumente razvoja organizacije združenega de- la,
- spodbujanje izobraževanja in usposabljanja delavcev s področja obveščanja in drugih delavcev o vlo- gi obveščanja v združenem delu, poleg že omenjenih
- pridobivanje novih sodelavcev – avtorjev in pobudnikov obveš- čanja v organizacijah združenega dela in
- pridobivanje informatorjev iz sindikalnih skupin, obravnavali na občinski problemski konferenci SZDL, ki je obravnavala infor- miranje v delegatskem sistemu, 15. ma- ja letos in da so vse te naloge tudi vključene v sklepe in priporočila. Za- radi pomembnosti in širine nalog, ki jih vsebuje akcija zveze sindikatov so menili, da je z akcijo, ki naj bi trajala od 1. maja do 31. decembra letos vse to nemogoče doseči, kveč- ju mu spodbuditi večjo aktivnost na teh področjih, medtem, ko morajo biti odgovorna prizadevanja za ure- ničevanje vseh navedenih nalog trajno in kontinuirano prisotna tako zvezi sindikata kot v organizacijah SZDL in ostalih družbenopolitič- nih organizacijah.

Sprejeta stališča in mnenja sveta za informiranja bo delegat občinske- ga sveta zveze sindikatov v svetu za informiranje prenesel na sejo občins- kih organov sindikata in na odbor za informiranja, ki se ta čas oblikuje pri občinskem svetu zveze sindi- katov.

Na seji so v nadaljevanju obrav- navali tudi vključevanje razvoja in- formiranja v temelje srednjeročnega plana občine za obdobje 1981–1985 in predlagali, da se v plan vključijo naloge, ki so bile opredeljene oziro-

V brusilnici jeklovleka (Foto I. Kučina)

ma sprejete na občinski problemski konferenci SZDL 15. maja letos, po obravnavi informiranja v delegat- skem sistemu.

Svet je obravnaval tudi osnutek samoupravnega sporazuma o osno- vah srednjeročnega plana časopisne- ga podjetja GLAS Kranj, za obdobje 1981–1985 in sprejel več pripom- bel, ki jih bo posredoval

predsedstvu občinske konference SZDL. Govorili so tudi o bodočem informativno-propagandnem centru SR Slovenije in se dogovorili za se- minar za predsednike in namestnike odborov za informiranje pri svetih krajevnih skupnosti, ki bo predvido- ma 4. oktobra s celodnevni pro- gramom.

PORTRET SODELAVKE

Danica Udir dela v brusilnici jeklenih palic na Javorniku že 17 let. Pred tem je bila leto dni v mehanični delavnici in leto dni v starem jeklovleku na Jesenicah, kjer so bili delovni pogoji, kot pravi, v pri- merjavi s tukajšnjimi izredno težki, saj je bilo veliko težkega fizičnega dela. Tu v brusilnici se je navadila dela in bi le težko šla stran. »Za nas ženske je veliko lažje sedaj, ko delamo samo na dve izmeni. Imamo pač veliko dela tudi doma.«

Brusilnica jeklenih palic spada k TOZD Jeklovlek, a je lokacijsko ločena enota, saj se nahaja na Ja- vorniku, tako da je treba material dovažati s kamioni, pa tudi stiki z obratom so zaradi tega slabši. »Z ljudmi z matičnega obrata se niti ne poznamo dobro, včasih imam obču- tek, kot da ne spadamo skupaj. Ko bo brusilnica v jeklovleku bo veliko bolje. Tudi stroški in izguba časa bodo manjši.« Brusilnica je soraz- merno majhna tako po številu stro-jev, kot po prostoru, s katerim so zelo na tesnem. Tu delajo v glavnem ženske. Imajo tri ravnalne in tri brusilne stroje. Njihovo delo sestoji iz tega da jeklene palice, ki jih pri- peljejo iz jeklovleka zravnaajo, po- tem pa zbrusijo na določeno debeli- no. Odvzem (zmanjšanje premera) je odvisen od prvotne debeline palice in od debeline na katero jo je treba zbrusiti.

Problem je tudi to, da nas pozimi rado zebe. Smo namreč čisto na koncu hale in centralna zaradi tega slabo deluje. Pri brušenju uporabl- jamo emulzijo, tako, da imamo potem vedno mokre roke. Zadnje čase sicer uporabljamo gumijaste rokavice, toda te se pri delu s pali- cami kaj kmalu strgajo.

Ko sva načela pogovor o proble- mih, ki tarejo zaposlene ženske v naši železarni in nasploh, mi je po- vedala: »Največ težav imajo ženske z majhnimi otroki, še posebej če delajo na dve izmeni. Pri nas se sicer drugače ne da delati, toda mislim, da se o tem da pogovoriti in da nam sodelavci v takih primerih gredo precej na roko. Sem mati samohra- nilka. Imam desetletnega sina, ki hodi v četrti razred in je zelo samo- stojeen. Pripravi si tudi zajtrk ali večerjo. Težko je le, ker je precej sam in pogreša družbo. Toda nava- dila sva se tega in mislim, da kar gre, še zlasti ker je v šoli priden. Ko bi v šoli imel probleme bi mi bilo veliko težje. Danes niti ni tako težko mate- ri sami z otrokom, ker dobi vso moralno in materialno podporo z vseh strani. Težje je ženskam, ki ostanejo same z dvema ali tremi otroci.«

Danica Udir je članica odbora za gospodarstvo pri delavskem svetu Železarne in vodja delegacije za samoupravno interesno skupnost za otroško varstvo v svoji temeljni organizaciji.

»Ženska, ki v tovarni veliko dela in ima doma še gospodinjstvo, se mora res potruditi, da opravlja še delo v samoupravnih organih. Toda z dobro voljo se da vse premostiti.«

Kot vodja delegacije za SIS za otroško varstvo v svoji temeljni organizaciji pravi: »Boli me, ker ljudje ne hodijo na sestanke. Čeprav so delegati tudi taki, ki imajo sami doma majhne otroke in bi jih morala že zaradi tega vsa ta problematika bolj zanimati. Do sedaj smo imeli le dva sestanka, na katerih smo bili sklepčni. Je tudi delegat, ki ga sploh še ne poznam, čeprav ta samouprava interesna skupnost obstaja že dve leti.«

Železarski globus

ZDA

Za potrebe ene izmed jedrskih elektrarn v ZDA so v kovačnici zahodnonemške železarne Noesch izdelali valjni ležaj, ki spada med največje na svetu. Njegov zunanji premer je 6,86 m, medtem ko je težak 38 ton. Služil bo kot ležaj pri zapiralnem sistemu reaktorske izgo- revalne komore in so bili zato kva- litetni ter izdelovalni pogoji izredno strogi. Med drugim bi moral pri po- višani temperaturi prenesti tudi eventualne sunke najmočnejših po- tresov.

ENERGETSKA KRIZA NAM NE PRIZANAŠA

(Nadaljevanje s 1. strani)

izmed naših delavcev bo neusmiljeno udarila po potrošnikih. Situacija v bližnji prihodnosti je kritična, zato je potrebno, da se pristopi k splošnemu varčevanju z energijo in iskanju novih možnosti za pridobivanje energije. Krizo, ki je pred nami pa je potrebno reševati na vseh nivojih — tako v podjetju, kot na nivoju občine Jesenice; zato ukrenimo vse, kar je možno, da preprečimo »energetski infarkt«, kajti kadar bo nastopil, bodo ukrepi prepozni.

V ilustracijo kakšno je stanje potreb po energiji pri nas in v svetu ponatiskujemo izredno zanimiv in aktualen članek Slobodana DUKIČA, ki je bil objavljen v DELU.

TEKMA MED NAFTO IN PREMOGOM

Še nikoli doslej sveta ni tako težilo breme, ki mu pravimo pomanjkanje energije in je zadnje čase človeštvu poglaval v kosti strah pred negotovo prihodnostjo civilizacije. Nikoli doslej energija v svetovnih razsežnostih ni imela tolikšne gospodarske, s tem pa tudi politične moči. Dandanes ni moč sprejeti nobenega sklepa, pa naj gre za gradnjo manj pomembnih gospodarskih objektov ali pa za prečeta mednarodna vprašanja, tako tudi za vprašanje vojne in miru, ne da bi pri tem tako ali drugače sodelovala tudi energija.

Pri nas se vsi strinjamo, da je energijska gospodarska panoga splošnega in izjemnega pomena, za katero naj bi skrbel celotna družba. Kadar pa gre za njen razvoj, mnenja niso enotna. Številni pozivi k enotnemu razvoju energije, ki jih je bilo slišati na simpozijih in konferencah, za okroglimi mizami in na televiziji ter brati v časnikih, so že obrodili sadove. Slišati pa je tudi nasprotna stališča, ki povzročajo zmedo, zbujajo dvome in onemogočajo, da bi iz naših domačih virov dobili toliko energije, kot bi je lahko.

Jugoslavija je bogata z energijo. V resnici je ima toliko, da bo lahko še čez čas iz domačih virov, ki naj bi jih ekspanzija z razumnim uvozom, krila potrebe, ki bi jih sprožil razvoj industrije, gospodarstva in družbe v celoti. Uvažali naj bi le nekaj tekočih virov.

V nasprotju s to trditvijo strokovnjakov pa je pri nas zadnje čase slišati izjave, da je Jugoslavija energijsko revna. Marsikdo se ob tem sprašuje, zakaj naše otroke v šolah učijo, da je Jugoslavija bogata z energijo. Primerjamo jo z najbogatimi področji na svetu, ko pa »dokažemo«, da nimamo niagarskih slapov, sibirskih rudnikov črnega premoga in kuvajtskih virov nafte, ugotovimo, da smo revni.

Tisti, ki tako premišlujejo o naših energetskih zmogljivostih, vidijo izhod drugod, v pretiranem uvozu energije. Tako smo na eni strani priča precejšnji inflaciji in visokemu plačilnemu primanjkljaju, na drugi pa pretiranim zahtevam po uvozu energije. Priporočamo gradnjo številnih jedrskih elektrarn, pri tem pa s prstom kažemo na razvite države, ki jih gradijo.

NEODGOVORNO RAVNANJE S STEKLENICAMI ZA SOK

Kljub temu, da imajo letos med drugimi tudi v polnilnicah sadnih sokov težave zaradi pomanjkanja steklenic, smo v naši Železarni zelo neodgovorni pri tem, da bi dosledno vračali steklenice za sokove v kantine, kjer smo sok kupili. Samoupravni organi v TOZD Družbena prehrana so namreč ugotovili, da v kantinah zmanjka velikih steklenic (npr.: v kantini predelovalni obrati kar za enajst zabojev). Seveda to precej vpliva tudi na poslovni rezultat te temeljne organizacije, saj je prazna steklenička dražja od soka (steklenica stane 3,50 din, sok pa le 3,30 din).

S prošnjami ali kaveiranjem se odnos do steklenic ni izboljšal. Še več! V trgovinah blizu kantin imajo več steklenic kot pa zabojev. Zato samoupravni organi TOZD Družbena prehrana predlagajo, naj se o tem pomenijo delavci na sestankih samoupravnih delovnih skupin! Če namreč ne bomo bolj odgovorno vračali steklenic v kantine, bomo morali preiti na prodajo takih sokov, ki so v tetrupaku.

Posamezniki vidijo vzroke za trenutno pomanjkanje energije v skromnosti naših energetskih virov. V resnici pa je pri nas čutili energetsko krizo zato, ker so bila vlaganja v energijo premajhna in nepozna, ukrepi pa neustrezni in prelozmi obdobji.

Ce v današnjih zapletenih mednarodnih gospodarskih razmerah ne začutiš, kdaj in v katere panoge je treba vlagati sredstva, je tako, kot da jih sploh ne bi vložil. Sicer pa je znano, da neredna vlaganja običajno doživijo neuspeh in da imajo ti spodrsiljaji hujše posledice v državah z manj razvitim gospodarstvom. Trenutna energetska odvisnost Jugoslavije od tujine (uvažamo 42,6 odstotka energije) je nevdružna in gospodarsko neutemeljena.

Naša država sodi med velike uvoznike tekočih goriv, o čemer pričča visoka stopnja rasti uvoza, ki je večkrat presežala celo 20 odstotkov na leto in je bila na prvem mestu med največjimi evropskimi uvozniki nafte. Hkrati z ukrepi gospodarske reforme smo začeli naglo uvajati gospodarsko goriva, ki smo jih doslej zapostavljali. S tem si lahko vsaj deloma odgovorimo na vprašanje, zakaj se naši drugi bogati viri energije (hidroenergetske zmogljivosti in premog) počasi razvijajo, o čemer pričča nizka stopnja izkoriščenosti teh zmogljivosti.

Podražitev nafte na svetovnem trgu se je seveda odrazila tudi v Jugoslaviji. Jugoslavija je leta 1968 plačevala nafto po 222 dinarjev za tono, leta 1970 po 255 dinarjev, leta 1978 pa se je cena povečala za okoli 8,5-krat in dosegla 1875 dinarjev. (Stroške prevoza do jugoslovanske meje je pri tem poravnal uvoznik.) Ta podražitev ne bi bila realna, če ne bi vanjo vključili tudi padca vrednosti našega dinarja. Do leta 1968 so nafto obračunavali po tečaju 12,5 dinarja za ameriški dolar, v letu 1978 pa po 18,2 dinarja za dolar. Po zadnji devalvaciji je tečaj še bolj neugoden.

V desetih letih (1968–1977) je Jugoslavija uvozila okoli 104,9 milijona ton tekočih goriv in zanje plačala 69,3 milijarde novih dinarjev. V tem obdobju smo v Jugoslaviji nakopali 128,5 milijona ton premoga. V proizvodnji in predelavo premoga smo v tem času vložili 16,6 milijarde dinarjev, kar je le 24 odstotkov vsote, plačane za uvoženo nafto. Bržkone ti podatki dovolj zgornjo pričajo o prednostih vlaganj v razvoj energetskih virov. S sredstvi za nakup in montažo opreme v premogovnikih bi si lahko dolgoročno zagotovili redno preskrbo z energijo, češar ni mogoče doseči z izdatki za uvoženo energijo.

Do leta 1972 je delež uvožene nafte v naši plačilni bilanci znašal od 2 do 4 odstotka. Leta 1972 se je povečal na 3,9 odstotka, že naslednje leto na 6,5 odstotka, leta 1978 pa kar na 14,33 odstotka. Medtem ko je uvožena nafta praznila in še vedno prazni našo devizno blagajno, so vlaganja v energetiko, zlasti v premogovnike, skromna. Zakaj govorimo ravno o premogu? Zato, ker gre za primarno energijo in sicer za energijo iz našega največjega energetskega vira. Če bomo nakopali več premoga, bomo kajpada imeli več električne energije, na različne načine bomo lahko nadomestili nafto, manj deviz bomo porabili za njen uvoz itd. Bodisi da gre za samofinanciranje ali za skupna vlaganja, je jasno, da je od položaja premogovnikov najbolj odvisen položaj energetike, od tega pa položaj celotnega gospodarstva. To bi morali razumeti kot prvi pogoj za bodočo proizvodnjo, za bodoči razvoj naše družbe.

Doslej smo za premog kot osnovni, najmočnejši in največji energetski vir namenjali le skromna sredstva in to se nam mašuje. Tako smo na primer leta 1974 v okviru vseh gospodarskih naložb namenili za premog le 0,6 odstotka oziroma komaj 1,6 odstotka vseh vlaganj v industrijo. Zato se razumljivo zastavlja vprašanje, kakšno družbeno vlogo lahko ima ta oblika energije in kakšen pomen ima v primerjavi z drugimi oblikami, zlasti s sodobno jedrsko energijo. Po letu 1974 so se vlaganja v premogovnike v absolutnih zneskih sicer res nekoliko povečala, to pa je zvođenelo spričo naraščajoče inflacije kot posledice boja za nafto med industrijskimi državami in državami izvoznici nafte. Vlaganja v premogovnike so se zmanjšala ob najbolj nepravem času, v obdobju pred naftnim embargom. Po embargu so se številne evropske države vrnile k premogu in začele spodbujati razvoj premogovnikov. Zato se je na mednarodnem trgu povečalo povpraševanje po rudniški opremi, to pa je sprožilo podražitve in druge težave pri nakupu. Prav gotovo bi morali zdaj odpreti nove rudniške kope, zlasti površinske kope lignita in rjavega premoga. Pospešena gradnja termoelektarn na premog bi lahko razrešila precej energetskih problemov.

Gospodarsko je neutemeljeno, da nakopljemo tako malo premoga, ko pa strokovnjaki ocenjujejo, da imamo zaloge za več sto let. Prav tako ni opravičila za gradnjo novih jedrskih elektrarn, saj bi tako porabili sredstva, ki bi jih lahko vložili v proizvodnjo energije iz domačih virov, pravijo strokovnjaki. Sicer pa jedrska energija v komercialnem smislu nima druge funkcije, kot da iz nje pridobivamo električno energijo. Naše energetske zmogljivosti pa so zadostne, da bi lahko povečali proizvodnjo električnega toka, kolikor je to potrebno.

Čeravno Jugoslavija v primerjavi z drugimi državami ne porabi veliko tekočega goriva, ne moremo reči, da je poraba smotrna. Da bi dobili predstavbo o tem, naj navedemo podatke o porabi kurilnega olja in diselskega goriva v več državah, izraženo v kilogramih na prebivalca. Leta 1976 je Jugoslavija porabila 382 kilogramov tega goriva na prebivalca, Grčija 721, Zahodna Evropa 1165, Amerika 1423, Švedska 2599 (največ na svetu), Poljska 217 itd. Navzlic majhni porabi pa to močno obremenjuje našo plačilno bilanco, zato nikoli ne bi smeli pozabiti na priporočila, da naj bi nafto in naftne derivate uporabljali le tam, kjer jih z drugimi oblikami energije ni mogoče nadomestiti. Doslej pa smo žal pogosto ravnali drugače.

V primerjavi z drugimi državami pri nas tudi ne porabimo veliko bencina, saj smo med evropskimi državami na predzadnjem mestu pred Albanijo. Tega pa nismo navedli zato, da bi zbudili presenečenje in dvome, temveč da bi si boljše predstavljali, kolikšno je breme uvoza v trenutnih razmerah, kar še bolj odločno narekuje varčevanje.

Te dni smo pričali vestem o rekordni proizvodnji električne energije v naših hidroelektrarnah. Jugoslovansko elektrogospodarstvo ima trenutno 80 odstotkov zaloga, vsa zbiralna jezera pa so polna. In vendar je pred nami dolga zima, polna neznan. Treba je tudi povedati, da imamo še veliko neizrabljenih hidroenergetskih zmogljivosti, vendar gradnja elektrarn, ki jih poganja vodna energija, dolgo traja. To velja tudi za termoelektrarne, ki prav tako zamujajo.

Strokovnjaki trdijo, da so hidroenergetske zmogljivosti naših rek še precej neizkoriščene. Tako vode Drine in njenih pritokov skrivajo v sebi okoli 3,5 milijarde kilovatih ur. Odveč je poudarjati, koliko bi nam pomenilo, če bi te zmogljivosti izkoristili v trenutni energetski suši, po drugi strani pa bi, če bi to reko ukrotili, prihranili veliko skrbi prebivalcem ob njenih bregovih.

Naposed je posredovala tudi družbena regulativa in zadnje čase je čutili željo, da bi izboljšali materialni položaj energetskih panog, zlasti pa premogovnikov. A o tem vsekakor še nismo izrekli zadnje besede. Družbenopolitične skupnosti si zdaj prizadevajo, da bi s podražitvijo premoga in z drugimi ukrepi izboljšali materialni položaj premogovnikov, prav gotovo pa je res, da bi morali tako ukrepati že veliko prej, dokler se nismo zabredli v krizo.

In na koncu velja zapisati še tole: naša država je udeležena v svetovnem prebivalstvu z 0,6 odstotka, v svetovni porabi energije z 0,4 odstotka, v svetovnih virih energije z 0,1 odstotka. Navidez majhne številke, toda še kako velike, ko gre za porabo energije, vezano na devizno plačilno bilanco. Zato ob vseh družbenih ukrepih velja tudi tokrat spomniti na ljudski rek: iz malega raste veliko — vsak izmed nas lahko z manjšimi potezami veliko prispeva k varčevanju energije. To pa je v sedanjem energetskem položaju nujno.

Del novih odpraševalnih naprav pred elektrojeklarno (Foto I. Kučina)

OBVESTILA KOLEKTIVU – OBVESTILA KOLEK

RAZPORED DEŽURNIH ŽELEZARNE OD 15. DO VKLJUČNO 21. SEPTEMBRA

15. septembra, JANEZ BIDOVEC, vodja sekt. nabave, Lesce, Na Trati 49, štev. telefona 75-591.
16. septembra, FRANC BRELIH, vodja TOZD Vzdrževanje, Jesenice, Kurirska 3, štev. telefona 81-612.
17. septembra, JAKOB MEDJA, vodja OTK, Jesenice, Titova 1 A, štev. telefona 81-117.
18. septembra, SAŠO MANDELJC, vodja TOZD Valj. bl. štelk, Jesenice, Tomsčeva 88, štev. telefona 82-054.
19. septembra, JERNEJ HOČEVAR, vodja sektorja prodaje, Jesenice, Kejžarjeva 38, štev. telefona 82-118.
20. septembra, FRANC VIČAR, vodja inv. razvoja, Žirovnica, Rodne 51.
21. septembra, STANKO ČOP, vodja inv. razvoja, Žirovnica, 90/a, štev. telefona 89-438.
V času dežurstva je dežurni v sobi vodje splošnega sektorja št. telefona 601, soba št. 19.
Dežurstvo je na delovni dan od 15. do 7. ure zjutraj, dežurni je od 15. do 19. ure dosegljiv doma, od 19. do 7. ure zjutraj pa je v Železarni.
V prostih sobotah, nedeljah in praznikih je od 7. do 9. ure doma in od 19. do 7. ure zjutraj v železarni Jesenice.

DEŽURNI ZA VZDRŽEVANJE V ŽELEZARNI

DATUM:	DNEVNI:	NOČNI:
PONEDELJEK – 15. 9.	FRANC NOVAK	ALOJZ ZUPAN
TOREK – 16. 9.	JANEZ ARH	IGOR MEŽEK
SREDA – 17. 9.	ZDENKO CUND	JOŽE RAVNIK
ČETRTEK – 18. 9.	MITJA BENEDIČIČ	EDO KAVČIČ
PETEK – 19. 9.	JOŽE CEJ	IVAN SLAMNIK
SOBOTA – 20. 9.	FRANC ARNEŽ	MARTIN BRUMAT
NEDELJA – 21. 9.	KAREL POGAČAR	JANEZ KOVAČ

Telefon dežurnega za vzdrževanje v železarni je: 358
vezni telefon je: 410
Na redne delovne dni dela dnevni dežurni od 14.00 do 18.00 ure
nočni pa od 18.00 do 6.00 ure
Na proste sobote, nedelje in praznike dela: dnevni dežurni od 6.00 do 18.00 ure
nočni pa od 18.00 do 6.00 ure
Predaja poslov se izvede v sobi tajništva vzdrževanja št. 5 v upravni zgradbi TOZD Vzdrževanje.

SLUŽBA OBRATNE AMBULANTE

V dneh od 15. do 20. septembra bodo delale naslednje obratne ambulante: dopoldne: II. obratna ambulanta – dr. Želimir Česarec in III. obratna ambulanta – dr. Želimir Česarec.
popoldne: I. obratna ambulanta – dr. Branimir Čeh in IV. obratna ambulanta – dr. Marija Kovačič-Može.
V soboto, 20. septembra, samo dopoldne I. obratna ambulanta – dr. Branimir Čeh in IV. obratna ambulanta – dr. Marija Kovačič-Može.
ZOBNE AMBULANTE:
Dopoldne: I. zobna ambulanta – v. dent. Viktor Stražišar.
Za Železarno v torek, 16. septembra in v četrtek, 18. septembra, I. zobna ambulanta – v. dent. Viktor Stražišar, od 13. do 19. ure.
Popoldne: II. zobna ambulanta – dr. Alojz Smolej.
Za Železarno v torek, 16. septembra, II. zobna ambulanta – dr. Alojz Smolej od 7. do 13. ure.
Za borce v četrtek, 18. septembra, II. zobna ambulanta – dr. Alojz Smolej od 7. do 13. ure.
V soboto, 20. septembra, samo dopoldne I. zobna ambulanta – v. dent. Viktor Stražišar.

OGLED ELEKTRARNE JABLANICA

Elektrotehniško društvo Jesenice organizira za vse člane Zveze inženirjev in tehnikov Jesenice v dneh 19., 20. in 21. septembra ogled elektrarne Jablanica.
Odhod bo v petek, 19. septembra, zjutraj z letalom ob 6.30 z Brnika do Sarajeva. Iz Sarajeva se bomo odpeljali z avtobusom do Jablanice in Mostarja, kjer bomo prenočili.
V soboto je ogled Mostarja, nato vožnja z avtobusom po dolini Neretve, prek Metkovića, Kardeljeva, Neuma do Dubrovnika, kjer bo prenočišče.
V nedeljo ogled Dubrovnika, zvečer odhod z letališča Čilipi proti Brniku. Polna cena izleta je 3.900 din, regres za člane 1.500 din. Prijave sprejemata Franc Jamar tel. 234 in Mirko Zupan tel. 297 do 15. septembra.

OGLED ZAGREBSKEGA VELESEJMA

Elektrotehniško društvo v okviru ZIT občine Jesenice organizira v torek, dne 16. septembra, ogled ZAGREBSKEGA JESENSKEGA VELESEJMA.
Odhod z Jesenic bo ob 6. uri z avtobusom izpred Železarne s parkirnega prostora.
Prijave zbira Vinko REKAR, tel. 245, do petka, 13. septembra, do 13. ure. Prispevek znaša 150 din na udeleženca. Število udeležencev je omejeno (1 avtobus). Udeleženci koristijo svoj dopust.

PERSONALNE VESTI — AVGUST

V delovno razmerje je bilo sprejetih 92 delavcev, delovno razmerje pa je prekinilo 67 delavcev.
STAROSTNO SO BILI UPOKOJENI: Albin BERTONCELJ, 1920, OTK – 42 let in pol v ŽJ, Ivanka TRATNIK, 1926, nabavni sektor – 37 let v ŽJ, Jože GRAŠIČ, 1924, splošni sektor – 34 let v ŽJ, Janez PRISTOV, 1923, Jeklovlek – 33 let in pol v ŽJ, Olga SPORN, 1925, Elektrode – 22 let v ŽJ.
INVALIDSKO UPOKOJENI SO BILI: Jože KOKALJ, 1927, Splošni sektor – 30 let v ŽJ, Slavko PEZDIRNIK, 1927, Splošni sektor – 17 let in pol v ŽJ, Stane VAHČIČ, 1922, Valj. deb. ploč. – 28 let v ŽJ.
Upokojenim sodelavcem želimo, da bi dolgo uživali težko zasluženi pokoj. UMRLI SO: Franc JANČAR, 1925, Energetika – 30 let v ŽJ.
Svojem našim iskrene sožalje.
ODSLI V JLA: Fadil Mustedanagić, 1961, Transport, Slaviša Stojkovič, 1959, Vzdrževanje.
DISCIPLINSKO ODPUSČENI: Vasko Anakiev, 1956, Žičarna, Mirko Arsov, 1957, Jeklarna, Besim Benić, 1963, Profilarna, Franc Berčić, 1937, Vzdrževanje, Behzad Bešić, 1960, Jeklarna, Ivan Branilović, 1952, Žičarna, Rahmo Čatić, 1961, Jeklarna, Mahmut Čolić, 1959, Jeklarna, Risto Dičevski, 1952, Plavž, Fikret Dizdarević, 1962, Valj. bl. št., Milenko Dočić, 1960, Vzdrževanje, Ibrahim Horozović, 1957, Jeklarna, Šefik Horozović, 1957, HI, Valj. Bela, Ismet Kahrmanović, 1960, Elektrode, Ramiz Kamenčić, 1959, Žičarna, Rifet Kamenčić, 1960, Transport, Ljubomir Kovacević, 1958, Žičarna, Hasan Krasnić, 1958, Jeklarna, Zuhdija Lalić, 1959, Transport, Vito Lužar, 1953, Vzdrževanje, Mile Mandić, 1957, Transport, Braco Marić, 1963, Žičarna, Dušan Mlakar, 1962, HI, valj. Jesenice, Rasim Muran, 1959, HI, valj. Bela, Franjo Ponjavič, 1959, Transport, Ljudmila Purgaj, 1930, Društvo prehrana, Francišek Ravnikar, 1949, Vzdrževanje, Rogelj Zoran, 1958, Jeklarna, Dušan Sagernik, 1962, Žičarna, Esad Talić, 1959, Jeklarna, Milica Tramošljika, 1957, Valj. deb. ploč., Janez Vovk, 1959, Jeklarna, I. Vušković, 1957, Žičarna, Kemal Vukalić, 1961, Energetika, Fadil Zahirović, Valj. bl. št., Sehiba Zahirović, 1952, Energetika, Mirko Zupan, 1954, Bela.

SAMOUUPRAVNI ORGANI V PRETEKLEM TEDNU

TOZD Hladna valjarna Bela

14. SEJA DELAVSKEGA SVETA

Predsednik Miha Sajovic je 1. septembra sklical 14. redno sejo delavskega sveta TOZD Hladna valjarna Bela, na kateri so bili poleg delegatov še člani odbora za gospodarstvo, člani odbora SKD, vodja TOZD Aleksander Jezeršek in računovodja Ana Kučina.

Pri pregledu izvrševanja sklepov, ki ga je podal vodja TOZD, so ugotovili, da so vsi sklepi izvršeni. V nadaljevanju so obravnavali poslovno poročilo za prvo polletje, ki ga je podal vodja TOZD iz katerega povzamemo:

Poslovanje TOZD v prvi polovici leta 1980 ima dve značilnosti: prve štiri mesece, ko so bile mesečne planske naloge količinsko dosežene in presežene in zadnja dva meseca, ko je izpolnjevanje planskih nalog močno količinsko zaostalo, tako da v drugem kvartalu količinski plan ni bil izpolnjen. Skupna proizvodnja dosežena v prvem polletju znaša 45.755 ton in je nižja od planirane in nižja od dosežene v prvem polletju leta 1979.

Tudi strukturalna realizacija ni ugodna: nad planirano količino je oglično jeklo, dinamo in nerjavna jekla pa zaostajajo in sicer nerjavno kar za 77% v primerjavi s istim obdobjem lani je nižja v absolutnem iznosu za 300 ton odpreme in proizvodnje.

Le pri dinamo jeklih je opazen pozitiven premik v primerjavi z letom 1979. Odpremljeno je bilo 45.849 ton, kar je 95,8% planske količine. Skupna količina v drugem kvartalu je izrazito manjša kot v prvem in skoraj 3000 ton manjša kot v prvem polletju 1979.

Močan pozitiven uspeh je pri izvozu. Skupaj je dosežena količina 4.350 ton od tega 3.147 ton dinamov. To predstavlja 64,9% letnega povečanja izvoza. Izvozna količina predstavlja 10% dosežene odpreme.

Vzrok za slabše rezultate v drugem kvartalu je v pomanjkanju polproizvoda tako po količini kot po asortimentu.

Dosežena oskrba je znašala le 77% planirane. Najmočnejše zaostaja oskrba s polproizvodom iz uvoza, ki znaša le 56% planirane. Nič boljše ni s polproizvodom iz domačega izvora, kjer je doseženo le 86% planirane količine.

V letu 1980 je bila realizirana oskrba 96% od planirane. Tako je

bilo na razpolago 14.000 ton manj od planirane ter 12.000 ton manj kot lani v istem obdobju.

Po asortimentu je oskrba še bolj kritična, saj je kljub orientaciji na finančno bolj ugodne izdelke, pri nerjavnih jeklih nižja za eno tretjino od lanske. Pri dinamo jeklih pa je kritična predvsem dinamika dobave. Zaradi pomanjkanja polproizvoda je proizvodnja 1000-1500 ton manjša od zmogljivosti linije za žarenje.

Pri storilnosti je opaženo stagniranje, zaradi nedovoljne oskrbljenosti s polproizvodi ob upoštevanju, da so se že približali optimalni storilnosti za hladne valjarne takega tipa mešane proizvodnje.

Poprečni polletni izplen je 1,2% višji od planiranega.

Opazja se, da kvaliteta doma izvaljenih TVT zaostaja za uvoženimi. Zaradi bolj utrjene tehnologije se je močno izboljšal izplen pri dinamo jeklih in tudi pri nerjavnih je že zadovoljiv.

Reklamacij je manj kot lani, kar je deloma tudi posledica pomanjkanja jekla pri kupcih.

V prvem polletju je bilo 17.885 ur ali 30% obratovalnega časa zastojev. Zaradi pomanjkanja polproizvoda je bilo 9.940 strojnih zastojev kar je 56% zastojev. Število ur zastojev vzdrževalnih, energetskih, tehnoloških je na nivoju lanskega leta. V zadnjih dveh mesecih polletja se opaža naraščanje vzdrževalnih zastojev, ki so delno vezani na kadrovske problematiko vzdrževanja.

Kadrovska problematika se prepleta s stalnim upadanjem staleža. Značilno je da mnogi prekinjajo delo ne da bi spoštovali odpovedni rok. Zaradi tega je toliko disciplinskih prekinitev dela. Stalež zaposlenih je bil 30. junija za 19 delavcev nižji kot v istem obdobju lani. Skupna odsotnost z dela je bila v prvem polletju nižja za 2,1%, vendar je to povezano z manjšim številom zaposlenih.

Varnostna problematika se je v primerjavi z enakim obdobjem lani izboljšala. Zmanjšalo se je število

nesreč, poškodovanci pa so v glavnem mlajši delavci.

V nadaljevanju je Ana Kučina - računovodja TOZD podala obrazložitev finančnega dela poročila v katerem ugotavlja:

Hladna valjarna Bela je do zaključka leta 1979 še vedno nastopala kot samostojni tržni subjekt. Z referendumom, dne 31. marca 1980 je TOZD HVB pristopila k sporazumu o ustvarjanju in delitvi skupnega prihodka. S to udeležbo v skupaj ustvarjenem prihodku pridobivamo vse prihodke v faznem proizvodnem procesu povezane temeljne organizacije.

Tako je HVB v prvem polletju 1980 dosegla z realizacijo proizvodov in storitev 563.011 milij. din. prihodka, kar je prekoračitev za 22%. V primerjavi s istim obdobjem lanskega leta je dosežen prihodek 77%, vendar je ta primerjava le orientacijska zaradi novega načina obračuna v letošnjem letu.

Materialni stroški so skupaj z amortizacijo in drugimi poslovnimi stroški znašali 412.465 milij. din. kar je 115% predvidenih. Kljub temu, da stroški znašajo 99% načrtovanih, pa je poraba pomožnega materiala, zaščitnih sredstev, poraba surovin, ostalega materiala in ostalih stroškov storitev še vedno prevelika. Planirani celotni prihodek je bil presežen za 22%, materialni stroški pa za 15%, v primerjavi z načrtovanimi. Za zmanjšanje stroškov bo treba sprejeti še ostreje mere varčevanja. Seveda pa vsak izpad proizvodnje poveča delež fiksnih stroškov na tono proizvodov, kar zmanjšuje dohodek. TOZD HVB je ustvarila 111.161 milij. din. dohodka, kar pomeni v primerjavi s planom 110%.

Po obračunu vseh obveznosti, ki znašajo 86.902 milij. din in so za 24% večje od planiranih, ostane čistega dohodka 24.259 milij. dinarjev, kar je 23% manj, kot so načrtovani. Ustvarjeni čisti dohodek zadostja za pokrivanje OD in planiranega stanovanjskega prispevka, sklada rezerv in sklada skupne porabe.

Preizkušeni čisti dohodek pa ni zadostal za formiranje poslovnega sklada.

Temeljna organizacija Hladna valjarna Bela je zaključila prvo polletje s pozitivnim poslovnim rezultatom, ki bi bil lahko boljši, če bi bila boljše preskrbljena s polproizvodi.

V ponedeljek, 15. septembra, bo preteklo enajst let, ko so se istega dne leta 1969 slovenski železarji z referendumom odločili za združitev v združeno podjetje Slovenske železarne. Delavski svet železarjev na pobudo ravenskih železarjev takrat sprejeli sklep, da bomo ta dan vsako leto praznovali kot praznik slovenskih železarjev. Minilo je enajst let, pa vendarle smo ostali le pri besedah. Ali ne bi kazalo ta sklep oziroma datum upoštevati pri sprejemanju letnih koledarjev prireditelj v delovnih organizacijah in v okviru SOZD Slovenske železarne (športna in kulturna srečanja, pohodi in druge manifestacije) in sklep začeti uresničevati. (Na sliki direktorji in predstavniki delavskih svetov vseh treh železarn pri podpisu pogodbe o združitvi.)

Prisotni člani samoupravnih organov so poročilo o poslovanju TOZD sprejeli na znanje brez bistvenih pripomb.

Vodja TOZD Aleksander Jezeršek, je delegate seznanil še s samoupravnim sporazumom o osnovah in merilih za delitev sredstev za OD in dela sklada skupne porabe. Ugotovili so, da so vse pripombe SDS upoštevane in v zvezi s tem sprejeli sklep, da se SDS informira o upoštevanju pripomb in da gre samoupravni sporazum na referendum, ki bo v septembru. Sklep o razpisu referenduma bo sprejet na naslednji seji.

Obravnavali so tudi samoupravni sporazum o ustanovitvi poslovne raziskovalne skupnosti za energijo, mineralne surovine in metalurgijo, ki ga je obrazložil vodja. Samoupravni sporazum so sprejeli brez bistvenih pripomb in za podpisnika imenovali vodja TOZD.

Ob koncu seje je vodja informiral delegate, da je bilo v mesecu juliju 9.792 delovnih ur zastojev zaradi pomanjkanja polproizvoda, kar naj se upošteva pri izračunu stimulacije za proizvodnjo. Pri tem so ugotovili,

da bi bili zastoji še višji, če ne bi bila ukinjena nočna izmena v adjustaži, popoldanska na odpremi in dresirnem ograjdu.

N.K.

Železarski globus

JAPONSKA

V železarni Kimitsu, ki pripada železarski družbi Nippon Steel Co., so v plavžu št. 4, ki ima koristno prostornino 4930 kub. m, v letošnjem aprilu dosegli mesečno povprečno dnevno proizvodnjo 11.670 ton grodja, kar je nov svetovni rekord. Ta rezultat je še toliko bolj pomemben, ker je bil dosežen pod ekstremnimi pogoji varčevanja z energijo, ki vključuje zmanjšano porabo mazuta in brez dodajanja kisika. V tem rekordnem mesecu je bila poraba goriva 439 kg/t grodja. V to količino je vključena tudi poraba mazuta 29 kg/t.

PREGLED SESTANKOV SDS

Minuli teden smo iz sedmih temeljnih organizacij in iz dveh delovnih skupnosti prejeli 48 zapisnikov s sestankov samoupravnih delovnih skupin. Skupine so razpravljale predvsem o temeljnih planov (TOZD - delovne organizacije ŽJ, SOZD SŽ, SIS, občine Jesenice) za obdobje 1981-1985, posamezne pa tudi o samoupravnem sporazumu o skupnih osnovah in merilih za delitev sredstev za osebne dohodke in dela sklada skupne porabe. V zvezi s tem je treba poudariti, da so skupine zavzele dokaj kritično stališče do stopenj rasti porabe v samoupravnih interesnih skupnostih, pri čemer so se sklicevale predvsem na počasnejši rast dohodka in osebnih dohodkov v novem srednjem obdobju.

Iz TOZD BLUMING ŠTEKEL smo prejeli zapisnike SDS adjustaža štekel 1, 2, 3 ter adjustaže štekel Javornik. Skupine so obravnavale temelje planov železarne Jesenice, SOZD SŽ ter Interne banke SOZD SŽ in temelje planov SIS občine Jesenice. Pripombe so imele le na večanje prispevnih stopenj za SIS. Te se ne bi smele povečevati, menijo nekatere, druge pa menijo, da rast sredstev za SIS ne bi smela biti večja od 2,5%.

Tudi SDS vodstvo TOZD in valjarna žice 3 v TOZD VALJARNA ŽICE sta obravnavali v uvodu omenjeno problematiko. Na obeh sestankih so bile izrečene pripombe na temelje planov TOZD (dani morajo biti določeni pogoji za prehod na kvalitetnejši asortiment; normativ delavcev se ne sme bistveno znižati, če se hoče obdržati proizvodnjo; stopnja rasti osebnih dohodkov je glede na skokovite podražitve prevelika) in na temelje planov SIS (sredstva za SIS naj rastejo skladno z rastjo osebnih dohodkov; stopnja rasti sredstev za SIS na sme biti večja od 2,5%). SDS vodstvo TOZD je pod razno opozorila, da je na Beli treba ponovno namestiti vratarja ali pa prostor urediti tako, da ne bodo na tem mestu več možni ilegalni izhodi. SDS valjarna žice 3 pa se pritožuje, da nabava čaja ne funkcionira ter nad stabilizacijskim ukrepom s katerim je bila v skladiščih črtana nabava mila. V razmislek odgovornim pa daje tudi predlog o nabavi avtomatov z osvežilnimi pijačami (»Pot do kantine je predolg, zlasti ker nam hladna valjarna ne dovoljuje prehoda.«)

Iz TOZD HLADNA VALJARNA BELA smo po nekaj mesečnem premoru ponovno prejeli zapisnike s sestankov SDS in sicer od SDS lužilnica + valjarna 1, lužilnica 2, žarilnica 3, adjustaža 1, 2, in 3, strojna adjustaža 1, 2 in 3 ter priprava vložka 1, 2 in 3. Skupine so obravnavale uvodoma omenjeno problematiko (poleg temeljev planov tudi sporazum o delitvi sredstev za osebne dohodke). V zvezi s temelji plana TOZD in Železarne je bilo izrečenih nekaj pripomb predvsem v zvezi z zagotavljanjem kvalitetnega polizdelka, več pripomb pa so imele skupine na temelje planov SIS (tudi SIS naj bi se obnašale stabilizacijsko in načrtovale resnično najpotrebnejše; prispevki za SIS v nobenem primeru ne bi smeli rasti hitreje od rasti povprečnih bruto osebnih dohodkov; sredstva za SIS naj se planirajo realno in skladno z rastjo življenjskega standarda občana; stopnja rasti prispevka od bruto osebnega dohodka je v primerjavi z lanskim letom prevelika, pa tudi glede na probleme, ki jih prinaša stabilizacijsko obdobje; sredstva so bila v prejšnjem obdobju v posameznih SIS premalo namensko izkoriščena). Vse tri SDS adjustaže in strojne adjustaže temelje planov SIS zavračajo. SDS adjustaža 1 in strojna adjustaža 1 osnutek temeljev

planov SIS »v celoti zavračata, ker smatrata, da se sestavljali osnutki niso držali resolucije o pripravah srednjeročnega plana, niti navodil, ki jih je izdala skupščina SRS in skupščina občine Jesenice«. Nadalje ti dve SDS »vprašujeta vse izvršne odbore SIS iz katerega sklada naj gospodarske organizacije vzamejo, da bi lahko financirali tako lepo napisan obširni plan in »zahtevata, da SIS ob koncu leta 1980 natančno prikažejo porabljen sredstva in dejavnost, ki je bila financirana«. Člani SDS adjustaža 2 in strojna adjustaža 2 pa so jih »zavrnili z obrazložitvijo, da se premalo specificirani in da so previsoke stopnje rasti prispevkov v primerjavi z rastjo osebnih dohodkov v železarni Jesenice«. Podobnega mnenja sta tudi SDS adjustaža 3 in strojna adjustaža 3: »Člani SDS jih zavračajo s pripombo, da je previsoka stopnja prispevkov v pri merjavi z rastjo osebnih dohodkov«. Pod razno pa so skupine opozorile na več vprašanj v zvezi s proizvodno problematiko. SDS lužilnica 2 in priprava vložka 2 sta na skupnem sestanku zahtevali, da se pravočasno usposobi sistem za ogrevanje hale ter popravilo vrata, tako, da se bodo lahko zapirala. Delavci s SSAP linije pa so se na istem sestanku zanimali, kje je kalorifer, ki je bil na liniji za izstopni pult. SDS žarilnica 3 je predlagala, da naj bi operaterji na liniji CRNO prejeli po dve halji (eno naj bi imeli na vstopu, drugo pa na izstopu: »tisti, ki gre na umivanje eno uro pred koncem dne se mora zaradi kontinuiranega obratovanja linije vrniti nazaj na linijo in počakati naslednjo dno: med tem časom pa je treba še privariti in sneti kolobar«). Pritožbe je bilo slišati tudi na račun zviševanja življenjskih stroškov in na osebne dohodke, ki se bistveno ne spreminjajo. Poleg tega pa so člani SDS zahtevali tudi pojasnilo, kako bo z nabavo vložka do konca letošnjega leta. SDS adjustaža 1 in strojna adjustaža 1 sta v okviru razprave o disciplini menili, da se premalo kontrolirajo delavci in uslužbenci v raznih oddelkih, ki niso vezani na neposredno proizvodnjo. Nadalje menita, da so opravila in naloge II. adjusterja v primerjavi z nakladalcem na odpremi premalo vrednotene, predlagata pa tudi, da bi se zamudni bloki pisali vsem: tudi tistim, ki jutraj zamudijo le šest minut, ne glede na to, kje delajo. Na sestanku SDS adjustaža 2 in strojna adjustaža 2 so se vodje linij (I. rezalci) na SISL in NSSL liniji zanimali, kdaj bodo prišli do zadostnega števila separatorjev in distančnikov, da bodo lahko nemoteno delali nastavbo. Prav tako vprašujejo tudi, kdaj bodo dobili železne omare s predeli, da bodo lahko zaklepali orodje in rezervne distančnike ter separatorje, da se ne bodo uničevali. SDS adjustaža 3 in strojna adjustaža 3 pa zanimala, kakšen bo osebni dohodek glede na trenutno situacijo v kateri je Železarja in kdaj se bo stanje glede nabave polizdelka normaliziralo. Za delavce, ki v sedanjih situaciji zapuščajo železarno z redno ali disciplinsko opovedjo, SDS predlagata, da jih pozneje, če bi se imeli namen vrniti, ne bi več sprejeli v delovno razmerje. V zvezi z disciplino je bilo med drugim rečeno, da je nekoliko padla zaradi pomanjkanja normalnega dela. Ugotovili pa so tudi, da se je poraba zaščitnih sredstev zmanjšala. SDS priprava vložka 1 vprašuje, kdaj bo izdelan in kdaj bo začel veljati novi katalog del in opravil. SDS v zvezi s sedanjo situacijo poziva vse strokovne službe, da se čim bolj angažirajo pri nabavi vložka.

SDS pocinkovalnica 2 (TOZD ŽICARNA) je obravnavala temelje plana TOZD in proizvodnjo v juliju ter kvalitetno problematiko.

V TOZD ŽEBELJARNA so se sestale vse SDS. Obravnavale so temelje planov TOZD, železarne Jesenice, SOZD SŽ in Interne banke SOZD SŽ. SDS vodstvo TOZD je v zvezi z njimi sprejelo več stališč in predlogov, ki so jih na svoji sestankih podprle tudi druge samoupravne delovne skupine. V teh skupina

opozarja, da je zaplanirana rast dohodka TOZD samo v višini 1%, medtem ko je za Železarno 3,4%. Prav tako ugotavlja, da investicij, predvidena za leto 1981, v vrednosti 2,5 milijona dinarjev (za nabavo enega stroja za izdelavo žičnikov z navoji), ni v skladu s predvideno proizvodnjo žičnikov v letih 1982-85 (za v tabeli predvideni obseg proizvodnje je potrebnih 8 do 10 strojev, kar bi pomenilo investicijo v vrednosti 25 milijonov dinarjev). Meni tudi, da je za predvideno proizvodnjo 2500 ton navojnih žičnikov zagotovljeno tržišče v ZDA in deloma tudi doma in da bi predvideno povečanje proizvodnje predstavljalo tudi povečanje obsega izvoza v vrednosti 800 tisoč dolarjev. Nadalje omenja, da obstajajo možnosti povečanja izvoza žičnikov (s sedanjih 8.000 ton žičnikov na 13.000 ton), kar pa je povezano s problemom pomanjkanja vlečne žice. Opozarja tudi, da je v tabeli oziroma prikazu bilance pridobivanja in razporejanja dohodka predviden padec rasti čistega dohodka ter da je predvideno naraščanje sredstev za skupno porabo in za druge obveznosti iz dohodka v nasprotju z zahtevami zbora delavcev TOZD Žebeljarna. Nekaj opomb je imela tudi k temeljem plana Železarne ter SOZD SŽ. Pod razno pa je bilo na sestanku govora o tem, da bi bilo potrebno odpremiti nekaj ton žičnikov trgovinam na Jesenicah (to naj bi uredil vodja TOZD s prodajnim oddelkom), da bi tako zmanjšali pritisk na nabavo žičnikov v sami TOZD s strani posameznih delavcev. SDS žebeljarna 3 pa je pod razno opozorila, da je pred tem treba poskrbeti za gretje v obratu ter da je na dopoldanski in popoldanski izmenjavi treba menjati na žebeljarskih strojih več orodja, da na nočni izmeni ne bi bilo zastojev.

SDS RTA 1 (TOZD REMONTNE DELAVNICE) v zvezi s temelji planov SIS meni, da je, glede na stanje v gospodarstvu in še posebej v Železarni, rast prispevkov za SIS potrebno prilagoditi naraščanju čistega dohodka v gospodarstvu. Isto velja tudi za osebne dohodke v SIS. Skupina postavlja tudi zahtevo po natančnih in enostavnih informacijah o delu, ki ga opravijo SIS, ter o zbranih in potrošenih sredstvih. Te naj bi bile objavljene v Železarni. Poverjenik sindikalne skupine je na sestanku razložil tudi poslovnik za delo komisije za socialna vprašanja.

V TOZD VZDRŽEVANJE so se sestale SDS vzdrževanje plavž 1 in 2, vzdrževanje HVŽ 1 in 2, vzdrževanje Jesenice 1 in 2 ter vzdrževanje Javornik 1 in 2. Skupine so obravnavale problematiko, ki jo omenjamo uvodoma. Obe SDS vzdrževanje plavž opozarjata, da je treba rešiti vprašanje čistilke za vzdrževanje plavž. SDS vzdrževanje Jesenice 1 in 2 v zvezi z nespornostmi, do katerih je prišlo okrog vzdrževanja, opozarjata na nizko strokovno usposobljenost proizvodnih delavcev in na zanemarjenost naprav. SDS vzdrževanje Javornik 1 in 2 sta se pod razno seznanili z delom na remontu bluminga, ob čemer opozarjata, da je treba čimprej poskrbeti, da dobe za delo potrebno specifično orodje, sicer ga ne bodo mogli kvalitetno in v roku popraviti. V zvezi s temelji planov so skupine izrazile svojo podporo stališčem družbeno-političnih organizacij v TOZD Vzdrževanje, izražena na sestanku dne 29. avgusta.

SDS finance (DELOVNA SKUPNOST ZA KOMERCIALNE IN FINANČNE ZADEVE) je razpravljala o temeljih planov SIS (strinja se s predlogom pripomb, ki jih je posredoval CPSI) in SOZD SŽ ter Interne banke SŽ. Obravnavala pa je tudi sporazum o delitvi osebnih dohodkov (podpira pripombo sektorja novogradenj, ugotavlja pa tudi, da komisija premalo upošteva predloge, ki jih predlaga večina delovnih skupin).

Center za proučevanje samoupravljanja in informiranje - Božidar Lakota

SREČANJE MLADIH ŽELEZARJEV
JUGOSLAVIJE V SMEDEREVU

Z Jesenic se nas je odpeljalo z viatorjevim avtobusom dvanajst mladih železarjev v četrtek, 4. septembra zvečer. V Ljubljani so nas pričakali še predstavniki železarn Store in Ravne, Žižne Celje, Veriga Lesce, Plamena iz Kroke in Tovila iz Ljubljane. Razporeženje je bilo na višku, saj smo se vsi veselili srečanja z mladimi železarji iz vseh železarn v naši domovini. Potovanje je minilo hitro, prepevali smo, pripovedovali smo si šale...

V Beograd smo prispeli že malo utrujeni, vendar smo se takoj peljali proti Dedinjam, Titovemu zadnjem domu. Ko smo stopali proti hiši cvetja so našo živahnost zamenjali trema, strah, veselje, žalost, sreča, ponos...

Hišo cvetja obdaja neskončen mir, ki ga moti le žvrgolenje ptic, tu in tam je mimo nas skočila veriga. Bili smo presenečeni nad lepoto. Cvetje obdaja Titov grob, na katerem je ime Josip Broz-Tito 1892-1980. Enostavno, toda nepopisno lepo.

Ko smo se vračali iz te oaze lepote in miru, je bil naš korak bolj živahen, navdahnjeni smo bili z nečim novim, zdelo se nam je kot bi se za trenutek zares srečali s tovarišem Titom in še bolj smo se zavedli, da smo njegov rod, Titova mladina. V avtobusu se je zopet razlegla pesem Jugoslavija, ki smo jo zapeli iz srca.

Kot bi vsa utrujenost minila, smo peli in peli.

Mesto Smederevo nas je pričakalo in sprejelo pristrčno. Železarji, ki so prispeli pred nami so nam mahali v pozdrav, nekateri so se poznali že s prejšnjih srečanj in pozdravov in objemov ni bilo konca.

Tu so bili mladi delavci iz Jadranske železarne Split, železarne Zenica, Rudnika Vreš, železarne Skopje, iz Magnohroma iz Kraljeva, iz Energetškega kombinata iz Kostolca, iz železarne Nikšić, Metalurškega kombinata iz Siska in Metalurškega kombinata iz Smedereva. Odsotni so bili le mladi, iz železarne Iljasi.

V recepciji hotela Smederevo je šlo vse kot namazano, saj smo v picli nekaj minutah vsi dobili ključke. Nekateri smo takoj plegli in zaspali, drugi so odšli v mesto, nekateri pa so ostali v hotelu in se pogovarjali s prijatelji z drugih železarn. Predsednik osnovnih organizacij so se takoj sestali in se dogovorili o poteku srečanja.

Zvečer smo se zbrali na skupni večerji in se pogovarjali. Govorili smo o delu mladinske organizacije, izmenjali mnenja, se seznanjali z delom organizacij, opozorili na razne težave, kadrovske probleme in podobno. Dogovorili smo se, da bomo o tem govorili tudi na naših sestankih osnovnih organizacij in na osnovi tega popestrili in izboljšali naše delo.

Večer smo zaključili s plesom, kjer ni manjkalo moderne glasbe, ne narodnih plesov, slišali pa smo tudi starogradske pesmi.

Naslednji dan je bil še bolj pester. Naši ribiči so vstali prvi in se zgodaj jutraj pomerili v ribolovu. Ostali smo vstali uro kasneje in po zajtrku zapustili hotel in se odpeljali na športno igrišče.

Tu smo se pomerili v malem nogometu, odbojki, streljanju, namiznem tenisu in krosu. Tekmovanje je bilo potekalo, brez kakršnihkoli zastojev, udeleženci pa so se obnašali športno.

Najboljše tri ekipe so bile: Smederevo, Zenica in Skopje. Slovenske

železarne so v skupni uvrstitvi zasedle četrto mesto.

Vrnili smo se v hotel na kosilo, nato pa nas je čakal še kulturno-zabavni program, ki smo ga prispevali vsi udeleženci srečanja. Ogledali smo si: folklorne skupine, glasbene instrumentaliste, pevce soliste, recitatorje, humoristične točke, ter moderni balet. Komisija je v tem obširnem in kvalitetnem programu izbrala najboljšo folklorno skupino, najboljšo glasbeno izvedbo in najboljšo recitacijo.

Najboljša folklorna skupina je bila iz Kraljeva, ki se je predstavila z narodnimi plesi Srbije, za glasbeno izvedbo je bil najboljši predstavnik železarne Zenice, ki je pel in igral na gosli, za najboljšo recitacijo je bil ocenjen predstavnik Slovenskih železarn Niko Kešin, delavec železarne Jesenice, ki je recitiral svojo pesem Metalurgu.

Izbrani so se nato predstavili občanom mesta Smedereva v kino dvorani Svetlost. Ostali smo se vrnili v hotel, kjer smo se pomerili še v kvizu »30 let samoupravljanja v socialistični Jugoslaviji«. Vse ekipe so bile izredno dobro pripravljene in razlike med najboljšimi in najslabšimi so bile minimalne.

Najboljši so bili iz Kraljeva, Splita, Kostolca in Siska. Sledilo je tovariško srečanje, peli smo, plesali

in naše veselo rajanje se je končalo v zgodnjih jutranjih urah.

Naslednji in zadnji dan, smo si ogledali mesto Smederevo, trdnjavo, muzej in druge znamenitosti. Predsedniki vseh osnovnih organizacij pa so se sestali na zadnjem sestanku, na katerem so ocenili srečanje, se dogovorili o naslednjem, ki bo v Kraljevu. Govorili so tudi o delu brigade Norbert Veber, ki jo sestavljajo mladi železarji in o tem, kdo bo organizator te brigade naslednje leto.

Po kosilu so se domačini poslovili od nas s podelitvijo plaket in nagrad ter spominske plakete. V našem imenu se je zahvalil predsednik koordinacijskega sveta ZSMS Slovenske železarne Tihomir Kostić in podaril metalurškemu kombinatu spominsko darilo Slovenskih železarn - kovan svecnik - ostalim udeležencem pa skromna spominska darila.

Slovo je bilo težko, kot vsako slovo, razšli smo se z željo, da se zopet vidimo v Kraljevu čez leto dni.

Srečanje lahko ocenimo kot zelo uspešno, organizatorju pa čestitamo na izredni organizaciji.

Zahvaljujemo se tudi našima sponzorjem Viatorjevega mercedesa, Rudiju in Milanu za varno vožnjo. V tem času sta postala naša prijatelja, tovariša in upamo, da bomo šli tudi drugo leto zopet skupaj na IV. srečanje mladih železarjev v Kraljevo.

Š. Beširević

POROČILO OK ZSMS JESENICE O ZBIRANJU
SREDSTEV ZA SLOVENSKO KNJIŽNICO
V ŠT. JAKOBU V ROŽU

Sredstva za slovensko knjižnico v Št. Jakobu v Rožu na avstrijskem Koroškem so prispevale naslednje organizacije in skupnosti:

OBČINSKI ODBOR ZZZ NOV JESENICE 2.000,00; OBČINSKI SVET ZSS JESENICE 2.500,00; ELIM JESENICE 1.000,00; TEHNIČNI BIRO JESENICE 500,00; GORENJSKA OBLAST 2.130,00; OŠ JESENJSKO-BOHINJSKI ODRED 3.250,00; SKUPŠČINA OBČINE JESENICE 500,00; TOZD ROŽA JESENICE 1.000,00; OŠ 16. DECEMBER 2.110,00; INTE-REUROPA 875,00; OŠ PREŽIHOV VORANC 4.025,00; OŠ KARAVANŠKI KURIRJI NOB 2.478,00; SPOŠNA BOLNICA JESENICE 3.640,00; ZVEZA KULTURNIH ORGANIZACIJ 500,00; KULTURNA SKUPNOST 500,00; LJUBLJANSKA BANKA PE JESENICE 500,00; CENTER SREDNJIH ŠOL JESENICE 5.520,00; ŠOLA ZA ZDRAVSTVENE DELAVCE 830,00; ISKRA TOZD TEL. BL. DOBRAVA 1.000,00; ELEKTRARNA MOSTE 500,00; TRIGLAV NARAVNO ZDRAVILIŠČE 500,00; KS ŽIROVNICA 500,00; OŠ GORENJSKI ODRED 4.340,00; DOM FR. BERGLJA 500,00; PTT JESENICE 500,00; PLANIKA TOZD BREZNICA 1.000,00; SKUPNOST OTROŠKEGA VARSTVA 500,00; KS ZSMS ŽELEZARNE JESENICE 2.535,00; OŠ TONE ČUFAR 5 tisoč 981,00; KO-OP MOJSTRANA 740,00; OŠ POLDE STRAŽAR 1.000,00; ZAVAROVALNA SKUPNOST TRIGLAV 500,00; ŽIC JESENICE 3.844,20; OK ZKS JESENICE 2.000,00; ŽELEZARNA JESENICE skupaj 13.720,00, od tega TOZD: PLAVŽ 500,00, JEKLARNA 3.000,00, VALJARNA DEBELE PLOČEVINE 1.000,00, ŽICARNA 500,00, JEKLOVLEK 1.000,00, ELEKTRODE 500,00, STROJNE DELAVNICE 1.000,00, VZDRŽE-

VANJE 1.000,00, ENERGETIKA 1.000,00, delovna skupnost ZA KADROVSKE IN SPOŠNE ZADEVE TER INFORMIRANJE 500,00, delovna skupnost SEO, TKR IN NG 1.000,00; KOMISIJA ZA KULTURO PRI IO SINDIKATA ŽELEZARNE 1.000,00, KOMISIJA ZA KULTURO PRI KS ZSMS ŽJ 1.000,00; OO ZSMS TOZD VALJARNA ŽICE IN PROFILOV 720,00.

Vika Ambrožič, članica OO ZZZ NOV Jesenice je darovala knjige. Akciji so se odzvale tudi revije Mladina, Ciciban, Pionirski list in Pionir ter založba Obzorja Maribor.

Skupno zbranih sredstev je bilo 77.374,80 din. Vrednost kupljenih knjig je bila 78.473,65 din. Material za opremo knjižnice 619,65 din. Občinski knjižnici Jesenice se zahvaljujemo za strokovno pomoč pri opremljanju knjižnice.

Občinska konferenca ZSMS Jesenice je organizirala udeležbo na osrednji prireditvi ob otvoritvi knjižnice v Rožu. Prevozniki stroški so znašali 6.476,45 din. Celotni stroški so znašali 85.569,75 din, zbranih sredstev je bilo 77.374,80 din. Vso razliko je pokrila OK ZSMS Jesenice.

Slovensko prosvetno društvo Rož iz Št. Jakoba ter OK ZSMS Jesenice se zahvalujeta vsem posameznikom in kolektivom, ki so prispevali sredstva za slovensko knjižnico na Koroškem.

OK ZSMS Jesenice

Dopisujte v Železarja

TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON

POLJSKA ŽELEZARSKA
INDUSTRIJA

Poljska ima površino 312.677 kv. metrov in je po velikosti sedma država na svetu. Prebivalcev ima približno 35 milijonov in je v Evropi na sedmem, v svetovnem merilu pa na 23. mestu.

Ta država ima izredno velike zaloge premoga in je pri izkopu črnega premoga v Evropi na drugem in v svetu na četrtem mestu. Pri izkopu rjavega premoga je v svetu na petem mestu. Leta 1978 so v poljskih premogovnikih nakopali 193 milij. ton črnega in 41 milij. ton rjavega premoga. V tem letu so izdelali 20,2 milij. ton koks. V premogovnikih zaposlujejo 466.400 delavcev ali 2,7 % vseh zaposlenih ali 9,2 % vseh zaposlenih v industriji.

Nafto Poljska uvaža v glavnem iz Sovjetske zveze, medtem ko tudi zaloga zemeljskega plina ne krije domačih potreb. Zato skoraj 80 % energetskih potreb pokrivajo s tridimi gorivi.

Poljska železarska industrija ima izmed vseh vzhodnoevropskih socialističnih držav največjo rast proizvodnje. Poleg Sovjetske zveze je Poljska tudi edina država v SEV, v kateri je predvidena gradnja novih železarn. Leta 1978 je bila poljska železarska industrija z 19,2 milij. ton na desetem mestu v svetu. Zaposluje 260.000 delavcev kar predstavlja 1,5 % vseh zaposlenih ali 5,2 % zaposlenih v industriji. V celotnem bruto proizvodu industrije je udeležena z 10 %.

Iz razpredelnice je razvidna količina izdelanega grodlja in surovega jekla v preteklih letih (v milij. ton):

leto	1973	1975	1978	1979
grodelj	7,7	7,7	11,2	11,2
surovo jeklo	14,0	15,0	19,2	19,2

Med najvažnejše trgovinske partnerje na področju železarske industrije spadajo Sovjetska zveza, Nemška demokratična republika, Zvezna republika Nemčija in Češkoslovaška. Razpredelnica prikazuje pregled poljske zunanje trgovine na področju železarstva (v milij. ton):

material	uvoz			izvoz		
leto	1975	1978	1979	1975	1978	1979
železova ruda	15,4	17,1	18,8	-	-	-
manganova ruda	0,5	0,6	0,7	-	-	-
koks	-	-	-	3,0	2,0	1,9
grodelj in fero zlitine	1,7	1,8	2,4	0,2	-	-
valjani proizvodi	3,6	3,8	1,8	2,1	1,8	1,9

V letu 1979 je obratovalo skupno 21 železarn, ki so izdelale 19,2 milij. ton surovega jekla. Pri tem sta bili s 7,5 milij. ton ali

Pripravljenost je vedno
boljša kakor
golo pričakovanje...

Tito

ZAŠČITA ŽIVALI
OB BIOLOŠKEM NAPADU

Upoštovati pa moramo, da klice ostanejo žive v vodi, ki smo jo uporabili za pranje, umivanje in pomivanje. Mehanična dezinfekcija je pomanjkljiva, vendar je zelo pomembna, saj z odstranitvijo nesnage omogočamo učinkovitejšo delovanje fizikalnih in kemičnih pripomočkov.

V mehanično dezinfekcijo uvrščamo tudi filtriranje vode in zraka skozi posebne filtre ali skozi priročne pripomočke, kot so vata, gaze, platno in podobno.

Fizikalno dezinfekcijo izvajamo s toploto in sončno svetlobo (ogelj, vrela voda, para in vroč zrak).

Ogenj uničuje vse klice. Manj vredne predmete, odpadke, smeti in podobno sežgemo, kovinske in lesene predmete pa lahko ožgemo s spaljalnim aparatom.

Vrelo vodo lahko učinkovito razkuži predmete, ki jih lahko kuhamo brez škode 30 do 120 minut. Čas delovanja vrele vode je odvisen od odpornosti klic. Dezinfekcijska moč vrele vode se precej poveča, če ji dodamo do 2 % pralne sode ali drugih kemičnih razkužil.

Para je učinkovito dezinfekcijsko sredstvo. Dezinfekcijo z njo opravljamo v posebnih napravah ali priročnih pripomočkih parti-zanski sod).

Pri umivanju in kopanju ljudi in živali uporabljamo pralne praške z zelo dobrim razkužilnim učinkom.

Sončna svetloba deluje s toplotnimi in ultravijoličnimi žarki. Toplotni posušijo klice, kar pa neugodno upliva na vegetativne oblike; ultravijolični pa jih razkrajajo in uničujejo. Sončna svetloba učinkovito uničuje mikroorganizme, če ti niso skriti v umazaniji.

Kemično dezinfekcijo opravljajo z različnimi kemičnimi sredstvi: s klorovim apnom, kaporitom, karbolno kislino, lizolom, formalinom, lugom, apnom, razredčenim alkoholom (70 %), jodom itd. V prodaji so tudi sodobna dezinfekcijska sredstva: halamid, asepsol (omnisan), tosan, tego 51 itd.

Pribor za razkuževanje so lahko vse vrste brizgalnic (vinogradniške, sadjarske itd.) in razpršilci. Brizgalnice brizgajo razkužilo v curku z velikimi kapljicami. Takšne brizgalnice so koristne za pranje živali, razkuževanje prostorov (hlevov, skladišč itd.) in zemljišča.

Sodobni aparati za razkuževanje, ki jih lahko uporabljamo tudi za dezinfekcijo (uničevanje antropodov) so razpršilci (atomizerji), ki razpršijo tekoče razkužilo ali prah v obliki zelo drobnih delev. Nekateri teh razpršilcev imajo tudi napravo za razprševanje plamena, ki ga lahko koristno uporabimo za razkuževanje predmetov, sten, tal in zemljišč. Za razkuževanje je zelo koristna »vlažna megla« razkužila. Vlažna megla ali sprej dolgo plava v zraku, ker je njena težnost majhna; obdelovane površine ostanejo vlažne, dokler razkužilo ne vdre v vse luknje in reže.

Dezinfekcijo opravljamo s fizikalnimi in kemičnimi pripomočki. Fizikalni pripomočki so ogelj, suha toplota (likanje), prekuhavanje, para in suh zrak. Čeprav poznamo vrsto kemičnih sredstev, s katerimi lahko uničujemo mrčes, naj omenimo samo nekaj najso-dobnejših: DDT, gamesan, lindan, paration, malation in drugi.

Deratizacija je zelo pomembna v miru, še bolj pa v vojni, ker so podgane in miši lahko prenašalci različnih bioloških agensov. Uničevati miši in podgane ni lahko, čeprav poznamo biologijo teh živali.

Z različnimi ukrepi jim preprečujemo razmnoževanje, ali pa jih uničujemo neposredno. Prvo dosežemo, če jim preprečimo prehranjevanje, za drugo pa uporabljamo mehanske, kemične in biološke pripomočke.

Biološki pripomočki so prepovedani, ker se škodljive klice lahko zanesejo na človeka in živali.

Zdi se, da je od kemičnih sredstev najbolj učinkovito sredstvo za preprečevanje strjevanja krvi (to je na primer 1 % kumaklor), ki ga posipljemo po poteh podgan. Navedeno sredstvo odnašajo podgane na svojem krznu in se pozneje z lizanjem počasi zastrupljajo.

Posebej je treba poudariti, da podgane kopljejo v tla največ 50 cm globoko, kar pomeni, da so stavbe z betonskimi temelji zavarovane pred vdorom podgan skozi tla.

DEKONTAMINACIJA ŽIVALI

Dezinfekcija kot oblika dekontaminacije živali mora zajeti tiste živali, ki so bile izpostavljene biološkim aerosolom ali pa so prišle v stik z okuženimi predmeti.

Dekontaminacijo živali opravljajo njihovi lastniki ter delavci živinorejskih delovnih organizacij. Če ti iz kakršnihkoli vzrokov ne morejo opraviti dekontaminacije, jo opravijo enote za radiološko, biološko in kemično zaščito, oziroma veterinarske dekontaminacijske enote na dekontaminacijskih postajah.

Ljudje, ki opravljajo dekontaminacijo živali ali karkoli drugega, morajo biti primerno zaščiteni. Najprimernejša za to je naslednja oprema: zaščitna maska, zaščitni kombinizon in gumijasti škornji in rokavice. Če te opreme nimamo, bomo uporabili zaslonno zaščitno masko ter gumijasti ali plastični predpasnik, gumijaste škornje in rokavice.

Nadaljevanje

DRUGI DEL ODGOVOROV KS JAVORNIK – KOROŠKA BELA V ZVEZI Z GRADNJO JEKLARNE 2

V zadnji številki Železarja smo objavili prvi del odgovorov, ki jih je pripravil Biro za urbanizem in stanovanjsko poslovanje Jesenice in pravna služba naše železarnice, v zvezi z vprašanji in pogoji, ki jih je postavila krajevna skupnost Javornik-Koroška Bela pred dokončno obravnavo in sklepanjem o ustreznem soglasju k zazidalnemu načrtu za novo jeklaro 2 na Beli.

STALIŠČA IN ODGOVORI ŽELEZARNE

V zvezi z vprašanjem o novem vhodu v Železarno na Finžgarjevi cesti na Javorniku je v odgovoru Železarna rečeno, da v investicijskem programu jeklarne 2 ni predvidenih sredstev za gradnjo križišča na Finžgarjevi cesti, niti ne namerava odpirati novega vhoda, ker ima že dobro urejene in opremljene vhode na področju valjarni Bela, na nasipu – nasproti gasilskega doma Železarnice in na področju hladne valjarne Jesenice.

Predlagani vhod na Finžgarjevi cesti oddaljen le 1,1 km od že urejenega vhoda na nasipu. Izvedba tega vhoda pa omogoča dodatno opremljanje (tehtnice, parkirišča in podobno), seveda v kolikor bi bilo to potrebno.

Železarna soglasja z mnenjem Biroja za urbanizem in stanovanjsko poslovanje Jesenice, navedenim v predlogu zazidalnega načrta, da bi morali naložbi v medobratno cestno povezavo nasip – Bela in v novo križišče na Finžgarjevi cesti realizirati neodvisno od gradnje jeklarne 2.

HRUP NA DOVOLJENEM NIVOJU

Železarna v svojem naslednjem odgovoru navaja, da bo pri izboru naprav in pri projektiranju upoštevala nivo hrupa, ki je predpisan za pretežno stanovanjsko območje (Odlok o maksimalno dovoljenih ravneh hrupa za posamezna področja naravnega in bivalnega okolja ter za bivalne prostore – Uradni list SRS, št. 3/77). Vrednosti za pretežno stanovanjsko območje so naslednje:

	dan – dB(A)	noč – dB(A)
1. konstantna raven ali energijsko ekvivalentna raven hrupa	55	45
2. raven posameznih gostih konic	60	50
3. raven posameznih redkih konic	70	65

PREVERJANJE DRUGIH LOKACIJ ZA JEKLARNO 2

V zvezi s pripombo krajevne skupnosti Javornik-Koroška Bela, da naj se ponovno preveri možnost izgradnje elektrojeklarne 2 na starih lokacijah, v odgovoru Železarna poudarja, da je bilo v času priprave projekta obravnavanih več lokacij – na nasipu, v Hrenovici in na Beli. O prednostih in pomanjkljivostih ene ali druge je bilo veliko razprav v strokovnih krogih, obsežno smo o tem pisali tudi v našem Železarju, o tem pa je bilo govora tudi v krajevni skupnosti Javornik-Koroška Bela.

Temu vprašanju je bila v Železarni namenjena posebna pozornost, posebno možnostim izgradnje jeklarne 2 na starih lokacijah, to je na nasipu in v Hrenovici.

Razpoložljiv prostor na nasipu ne omogoča izgradnje proizvodnih hal z vsjo potrebno tehnološko opremo. Izgradnja jeklarne 2 na tem prostoru bi pomenila, da se je Železarna že v začetni fazi sprijaznila z izvedbo, ki ne daje dovolj prostora za skladišče vložka in za razdelilno transformatorsko postajo, razen tega pa na tej lokaciji ni moč ustrezno rešiti prometne, oziroma transportne komunikacije, še posebno glede pristopa.

Ta lokacija tudi stroškovno ni sprejemljiva za Železarno. V primerjavi z lokacijo na Beli so stroški za dodatna dela (regulacija reke Save, prestavitve energetskih vodov, prestavitve železnice, dodatno temeljenje zaradi slabega terena), torej dela, ki jih je potrebno izvesti še predno se sploh prične z gradnjo jeklarne 2, višji za okrog 700.000.000 dinarjev. To se pravi, da se skupna vrednost naložbe 7.500.000.000 din, poveča za navedeni znesek. Krajevni skupnosti je k odgovoru priložena razpredelna primerjava stroškov ene ali druge lokacije.

V odgovoru Železarna tudi navaja, da je sedanje stanje ekoloških razmer za področje naselja Borovlje zadovoljivo. S postavitvijo jeklarne 2 na nasipu pa bodo te razmere ogrožene, kljub dodatnim ukrepom, ki bodo morali biti izvedeni in katerih vrednost še ni ocenjena.

Tako z vidika prostorskih možnosti za bodoči razvoj jeklarne 2 in

celotne Železarnice, kakor tudi z vidika pomembno povečanih stroškov gradnje, ta lokacija za Železarno ni sprejemljiva. S tem se poruši že predvideni koncept srednjeročnega in predvsem dolgoročnega razvoja jeseniške železarnice do leta 2000.

V Železarni je bil ponovno izdelan in proučen načrt za eventualno gradnjo jeklarne 2 na prostoru med sedanjo aglomeracijo in reko Savo v Hrenovici oziroma Stari Savi.

Na tej lokaciji bi za gradnjo dveh električnih peči, vsaka po 100 ton, v prvi fazi, morali hale razmestiti nekoliko drugače kot so optimalno zamisljene. Halo za peči in livno halo bi morali zgraditi paralelno, hale konti liva in adjustaže pa pravokotno. Taka razporeditev pa povzroča daljše poti žerjavov pri obratovanju in manj ugoden pretok materiala.

Ta lokacija oziroma predlog ima še naslednje pomanjkljivosti:

– Problematičen bi bil dovod električne energije 110 kV po desnem bregu Save v Podmežaklju od RTP dalje. Razen tega bi morali biti transformatorska postaja v samem naselju in bi sekala Cesto 1. maja. Potrebno bi bilo tudi prestaviti Cesto 1. maja, s čimer pa bi posegli že v naselje.

– Dovoz vložka za električne peči iz skladišča na nasipu bi bil mogoč le s cestnimi vozili naložen že v košarah in ne iz pokritega dnevnega skladišča od pechev. Tako bi v zimskem času še vedno imeli nevarnost eksplozij. Šele kasneje, po ustavitvi plavžev, bi lahko na sedanjem prostoru rudnega dvora zgradili skladišče vložka in direktni prevoz k pečem. Ustavitve plavžev pa se predvideva eno leto po začetku obratovanja druge električne peči. Če pri tem računamo na šestmesečno podiranje obstoječih objektov in dveletno gradnjo, bi morala nova elektrojeklarina s provizorno prekrbo vložka obratovati tri leta in pol. To pa ni predvideno v ekonomskem izračunu in bi ekonomski učinek elektrojeklarne 2 močno poslabšal.

– Skladišče vložka bi bilo po tem predlogu oddaljeno od najbližjih stanovanjskih stavb 110 metrov in bi bila protihrupna zaščita problematična (pri lokaciji Bela je oddaljenost peči od naselja 300 metrov). Hrup peči in pretovarjanje vložka bi segal v sam center Jesenice.

– Hale bi morali zgraditi na prostoru južno od stavbe aglomeracije na prostoru ceste, usadalnika bazenov za plavžno goščo, gradbenega oddelka TOZD Remontne delavnice, starosavske cerkve in tehničnega muzeja, ki bi jih seveda morali porušiti, kar pa bi bilo nemogoče, ker sta cerkev in tehnični muzej, poleg ostalih objektov na Stari Savi (stari plavž in drugo), spomeniško varstveno zaščiteni. Razen tega bi morali graditi komaj sedem metrov od aglomeracije in sedem do deset metrov od levega brega Save, razen tega pa bi morali precejšen del struge Save urediti v regulacijskem kanalu. Že sama gradnja v takih razmerah ni mogoča, še manj pa obratovanje, ker bi bilo okrog hale le od sedem do 20 metrov prostega prostora, ki pa je že sedaj predviden za ceste za jeklaro 2. Odpraševalno napravo bi morali postaviti že na desnem bregu Save tako, da bi bila oddaljena od stanovanjskih stavb le 30 metrov. Ventilatorji te naprave bi motili okolico zaradi prekomernega hrupa (70 dB na izvoru).

– Na tem mestu so tudi usadalni bazeni za plavžno goščo. Vsako leto se izloči iz gošče 7000 ton suhega prahu, ki ga Železarna vozi na odval. Če teh usadnih bazenov ne bi bilo, bi v treh letih gradnje in še v enoletnem obratovanju jeklarne 2, spustili v akumulacijsko jezero Moste 28.000 ton suhega prahu. Skupščina občine Jesenice, kot podpisnica družbenega dogovora o preprečevanju onesnaževanja reke Save prav gotovo ne bo dovolila ponovnega onesnaževanja Save.

Poleg velikih rušitev, vodogradbenih in drugih del, kar bi seveda gradnjo zelo podražilo, tudi ta lokacija ne daje možnosti za dobro razporeditev naprav, predvsem pa izredno slabe transportne rešitve. Ta lokacija popolnoma onemogoča kakršnokoli dopolnitev izven zunanjega oboda jeklarne, kakor tudi ne transportnih povezav na vseh straneh objekta. Na vse to pa je seveda potrebno gledati tudi z vidika kasnejših proizvodnih stroškov nove elektrojeklarne, ki bodo nedvomno večji kot pri logični razporeditvi objektov jeklarne 2, kar omogoča edino lokacija na Belškem polju. To se pravi, da bi morali, ne glede na velike podražitve na obeh obravna-

vanih lokacijah, na to gledati predvsem z vidika razvojno tehnoloških komponent in ne nazadnje z vidika proizvodnih stroškov nove jeklarne 2.

PROSTOR NA STARIH LOKACIJAH BO DOBRO IZKORIŠČEN

V zaključku svojih odgovorov Železarna navaja, kako bo izrabil prostor na lokaciji Hrenovica, oziroma z opustitvijo plavžev in martinare, ta prostor.

TOZD Žičarna in TOZD Hladna valjarna Jesenice imata možnost zgraditi dodatno skladišče vložka, kamor je poleg cestnega dovoza predviden tudi železniški. Na sedanjem prostoru skladišča so projektirane že tri hale široke 18 m in dolge 140, 110 in 90 metrov za proizvodnjo patentirane žice.

Odpremno skladišče bo povečano v dolžini 90 metrov, oddelek patentirnice pa za 10-krat 80 metrov.

Novo patentirnico žice in novo lužilnico bi po drugem predlogu lahko postavili na prostoru sedanje aglomeracije ali pa ob njej, odvisno od končne lokacije nove toplarne in ustavitve aglomeracijske naprave.

Ker ima tehnični muzej izredno bogato zbirko iz železarske zgodovine bi bilo prav, da bi naredili muzej lažje dostopen obiskovalcem. Iz tega razloga se predlaga, da se odpre cesta ob hladni valjarni in ogradijo vsi zgodovinski pomembnejši objekti.

Ko bo začela jeklarina 2 polno obratovati, morda še nekoliko kasneje, se predvideva ustavitve obeh plavžev. Zato je na prostoru sedanje aglomeracije predvidena gradnja toplarne, ker dimnik in stavba ustrežata za ta namen. Velikost stavbe je 50 krat 30 m. Južni krak skladišča koka se bo uporabil za skladišče premoga za toplarno. Zahodni krak skladišča pa bo odstranjen zaradi zgraditve dovoza v skladišče vložka.

Izgradnja toplarne je bila v planu že v tem srednjeročnem obdobju. Sedanjim parni kotli so namreč stari od 11 do 50 let, razen tega pa potrebujemo tudi več pare. Namesto šestih kotlov sta predvidena le dva po 100 ton pare na uro. To bo velik projekt, ki je sedaj v fazi priprave.

Na sedanjem skladišču rude bodo uskladiščeni sipki materiali, ki so sedaj na različnih mestih (peski, jedavec itd.). V skladišču aglomerata in v podaljšku hale je prostor za skladišče investicijske opreme. Sedanje skladišče bo povečano za 15 krat 50 metrov.

Prostor, kjer stojijo plavži ni velik, ker ga omejuje železniški most in jeklarina. Skladišče legur bo povečano, na livnih poljih plavžev pa bo skladišče kalupnih okvirjev livarne. Prostor, kjer stojita aglomeracija in plavž bo na voljo šele v daljšem obdobju.

Zahodni del martinare bo na razpolago TOZD Livarna, ki sedaj nima nikakršnih možnosti za predvideno izboljšavo postopkov in za modernizacijo. V povezavi s kovinsko industrijo in z železarnami se bodo namreč povečale količine večjih in velikih odlitkov na 5.000 ton letno. V sedanji šaržirni hali martinare bo zgrajeno skladišče in priprava peskov. Pri tem moramo pripomniti, da je modernizacija TOZD Livarna vključena v srednjeročni plan razvoja Železarnice za obdobje 1981–1985.

TOZD Elektrode bo podaljšala svoje proizvodne hale do skladišča ognjestalnih materialov.

Sedanji parni kotli bodo po pričetku obratovanja nove kotlarne, ostali še nekaj časa kot rezerva.

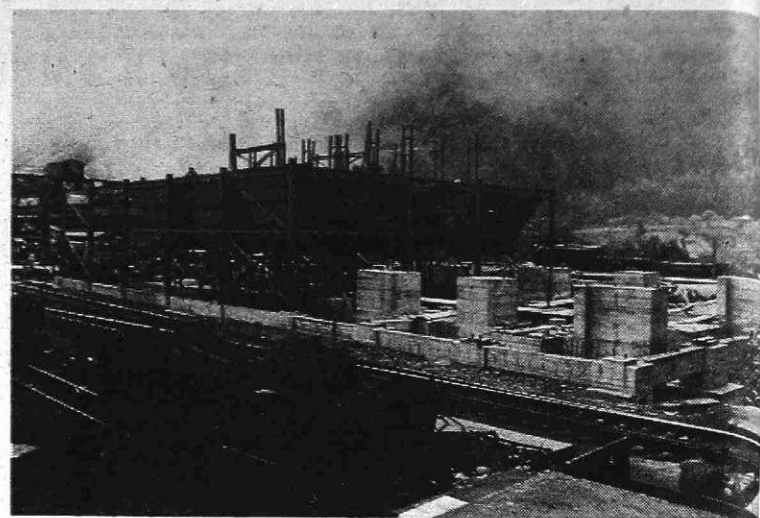
Na nasipu južno od skladišča starega železa se pripravlja postavitev portalnega žerjava na področju 50 krat 220 metrov za skladiščenje starega železa ter za pripravo in magnetno separacijo ostružkov. Ostali del zavzema TOZD Jeklarina z oddelkom za predelavo žlindre in za skladiščenje železa in separirane žlindre. Z regulacijo levega brega Save bo pridobljenega še nekaj prostora za predelavo žlindre.

Na Beli je rezerviran prostor za gradnjo valjarne žice južno od sedanje. Ob hladni valjarni pa je prostor za hladno valjarno 2, ki je vključena v srednjeročni plan razvoja Železarnice.

Sedanji prostor Železarnice obsega na Jesenicah približno 100 ha, na Beli 48 ha in na Javorniku 11 ha. Celotno Belško polje južno od ceste meri 51 ha, od tega odpade na akumulacijsko jezero in ceste šest hektarov. Predlog zazidalnega načrta na Beli predvideva 27,5 ha površine, vendar posega deloma že v sedanje območje valjarne Bela. Z zazidavo Belškega polja bi se področje Železarnice povečalo za 15 %.

ANALIZA GIBANJA ZAPOSLENIH V OBČINI

V zvezi z vprašanjem krajevne skupnosti Javornik-Koroška Bela o gibanju zaposlovanja in zaposleno-

Novo odpraševalne naprave pred elektrojeklaro (Foto S. Kokalj)

sti v jeseniški občini, je ustrezen odgovor posredoval oddelek za gospodarstvo, plan in finance skupščine občine Jesenice. V njem navajajo:

V osnutku dogovora o temeljih družbenega plana občine Jesenice za obdobje 1981–1985 je podčrtano, da bo zaposlenost v družbenem sektorju rasla po poprečni letni stopnji 0,8 do 1 % in bo temeljila predvsem na naravnem prirastku prebivalstva. Po tem osnutku naj bi zaposlenost rasla po letni stopnji 0,8 % v gospodarstvu, v negospodarstvu pa zaradi potreb v osnovnem šolstvu, varstvu in mejnih organih ob karavanskem predoru, po letni stopnji 2,5 %.

Zaposlovanje in problematika v zvezi s tem je v tesni povezavi z značajem gospodarstva, ki je v občini usmerjeno v težko industrijo in spremljajoče dejavnosti. Trenutno je naše gospodarstvo še vedno v tisti fazi razvoja, ko gre širitev proizvodnje in doseganje večjega družbenega produkta predvsem na račun ekstenzivnega zaposlovanja, vendar pa nam dosedanja dosežena razvojna stopnja zagotavlja, da bodo v naslednjih letih tudi v naši proizvodnji prevladali kvalitativni dejavniki, kar je nujnost zaradi usmeritve v mednarodno menjavo dela.

Po prostorskem planu občine Jesenice do leta 2000, ki ga pripravlja urbanistični institut, se v projekciji prebivalcev občine po naravni rasti predvideva, da bo število prebivalcev naraslo iz leta 1980, ko naj bi znašalo 29.823, v leto 1985 na 31.200 in do leta 2000 na 33.749 prebivalcev. Ta projekcija je izdelana ob predpostavkah, da se bodo tudi v bodoče nadaljevali koeficienti rodnosti in smrtnosti iz preteklega obdobja in da se prebivalci ne bodo oseljevali. Zaradi sedanje specifične starostne sestave prebivalcev občine Jesenice, daje projekcija po naravni rasti za obdobje 1981–1980 relativ-

no mnogo višji porast prebivalstva – indeks 1985 : 1978 je 107, kot ga predvideva za petnajstletno obdobje 1985–2000, ko znaša indeks 2000 : 1985 108.

Močan naravni prirast v obdobju do leta 1985 vpliva po tej projekciji tudi na izboljšanje starostne sestave prebivalcev v leto 1985 v skoraj vseh krajevnih skupnostih in v občini kot celoti, vendar se v naslednjem obdobju do leta 2000, ko se naravni prirastek omiri, začno prebivalci zopet starati. Tako se gibljejo indeksi staranja (razmerje med številom prebivalcev v starosti nad 65 let in številom otrok v starosti od 0 do 14 let) iz leta 1978, ko je znašal 49, v leto 1985, ko naj bi padel na 43, vse do leta 2000, ko naj bi se povečal na 58. To pomeni, da se bo število otrok od 0 do 14 let iz leta 1985, ko naj bi znašal 23,6 % prebivalstva, znižalo na 20,9 %, medtem, ko naj bi se starostna skupina nad 65 let iz leta 1985, ko bo znašala 10,2 %, povečala na 12,2 %. Ostala razlika je skupina prebivalcev od 15 do 64 let, ki pa se ne bo bistveno spremenila (od leta 1985 do leta 2000 iz 66,2 % na 66,9 %).

Povečanje zaposlovanja v družbenem sektorju naj bi se po naravni rasti gibalo takole (brez migracije iz sosednjih občin): leta 1980 12.528, leta 1985 12.790 in leta 2000 13.332. Ker pa so potrebe, ki jih ocenjujejo organizacije združenega dela dokaj višje, je povečano zaposlovanje možno, razen naravnega prirastka, povečanje deleža aktivnega prebivalstva, ki je znašal leta 1978 42,3 % od vseh prebivalcev, medtem ko za leta 1985 in 2000 pričakuje padanje najprej na 41 %, nato pa še na 39,5 %.

To je drugi del odgovorov (prvega smo objavili v 35. številki Železarja), ki jih je zbral izvršni svet skupščine občine Jesenice in jih posreduje svetovni krajevni skupnosti Javornik-Koroška Bela.

TOZD Hladna valjarna Jesenice

16. SEJA ODBORA ZA GOSPODARSTVO

V četrtek, 29. avgusta, je predsednik odbora za gospodarstvo Branko Strmole sklical 16. sejo odbora za gospodarstvo TOZD HV Jesenice. Obravnavali so naslednja vprašanja:

Pri pregledu sklepov zadnje seje so ugotovili, da so vsi sklepi izvršeni.

V mesecu juliju je TOZD zaostajala za družbenim planom za 0,66 %, kar je 280 ton. Glavna vzroka sta pomanjkanje polproizvoda (predvsem TVT) in velika odsotnost (neopravičeni izostanki in boleznine).

Odbor je sprejel proizvodni plan za mesec september v višini 2590 ton, od tega za direktno prodajo 2420 ton. Planirano je 230 ton jekel in 530 ton dinamov. Plan je sprejemljiv, če bo časovno in količinsko dovolj polproizvoda. Glavni problem nastaja na Bronx škarkarjih v TOZD Valjarna bluming-štel, ker se dogaja, da že zvaljani kolobarji TVT čakajo na obrez tudi mesec dni. Odbor zahteva, da se ta problem uredi.

V mesecu juliju je bila opravljena 3401 nadura, kar je precej nad planiranim številom. Vzrok temu je velika odsotnost v tem mesecu, ob planiranih dopustih. Naročili so naj odbor za delovna razmerja do naslednje seje odboru za gospodarstvo pregleda vzroke velikemu porastu nadur v prejšnjem mesecu. Sprejeli so plan nadur za september in to 2900 ur.

Odbor je pregledal izvrševanje stabilizacijskega programa v mesecu juliju in ugotovil, da so razen proizvodnih obveznosti in nekoliko višje porabe električne energije na globinskih pečeh, vse točke izpolnjene.

Odbor je prošnjo TVD Partizana Blejska Dobrava za prispevek k srečolovu ugodno rešil in odobril 50 kg HVT po izbiri.

Z. J.

TOZD Žičarna

17. SEJA ODBORA ZA GOSPODARSTVO

Predsednik Ciril Resman je v četrtek, 28. avgusta sklical redno sejo odbora za gospodarstvo pri DS TOZD Žičarna. Uvodoma je poročal, da so vsi sklepi zadnje seje realizirani.

V prvi točki dnevnega reda so člani odbora potrdili operativni plan skupne proizvodnje za mesec september, ki predvideva 5400 ton vlečene žice. Operativni plan je nižji od družbenega plana za 500 ton. Člani odbora so bili seznanjeni tudi s poročilom o proizvodnih rezultatih doseženih v mesecu juliju.

V nadaljevanju se je odbor odobril izplačilo posebnega nadomestila za tehnično izboljšavo št. 2485 v višini 2.984.000 dinarjev, ki si jo delijo Langus 34 %, Frelih 33 % in Železnik 33 %, ter potrdil izplačilo nagrad za opravljeno dodatno delo pri razkladanju kartonov in koloti od aprila do avgusta. Nagrada v

višini 6.106,00 din se izplača po razdelilniku.

Za izdelavo projekta za rekonstrukcijo ogrevanja v zgradbah žičarne in hladne valjarne je odbor sprejel sklep, da se lahko porabi 600.000,00 dinarjev s konta sredstev amortizacijskih zamenjav. Odbor je sprejel tudi sklep, da se odobri nadure izključno za proizvodnjo v žičarni I. in II. ter adjustaži. Zaradi pokrivanja letnih dopustov pa se delovodjem žičarne I. prizna 60 žičarne II. pa 40 nadur.

Prošnjo TVD Partizana Bl. Dobrava je odbor rešil pozitivno in odobril en kolobar pocinkane žice v teži 80 kg.

B.

ŽELEZARSKA INDUSTRIJA V OSEMDESETIH LETIH

V obdobju po drugi svetovni vojni je pričela proizvodnja železarske industrije hitro naraščati. Tako se je povečala svetovna proizvodnja surovega jekla z 223 milij. ton v letu 1953 na 698 milij. ton v letu 1973, kar ustreza letni povprečni rasti za več kot 10,5 %. Železarska industrija je morala vlagati velike napore, da je lahko krila velike potrebe po jeklu, pri čemer je imelo absolutno prednost povečevanje produktivnosti dela. Masovna proizvodnja v železarnah je pogojevala gradnjo vedno večjih proizvodnih naprav v vseh fazah tehnološkega postopka.

Kot primer za takšen razvoj je mogoče navesti japonsko železarno Fukuyama, ki je največja na svetu in lahko izdelala 16 milij. ton surovega jekla na leto. Zgrajena je bila na zemljišču pridobljenem na morski gladini na površini približno 800 hektarjev.

Poleg takšnih ogromnih železarn je bilo v industrijsko razvitih državah zgrajeno tudi veliko tako imenovanih mini železarn, ki imajo kot tehnološko osnovo elektro jeklarne. Te v glavnem izdelujejo masovna jekla iz jeklenega odpadka, ponekod pa tudi iz železove gobe.

Za takšno povečanje svetovne železarske proizvodnje so bila potrebna zelo velika investicijska sredstva. Vendar je tako visoka vlaganja opravičila znižanje proizvodnih stroškov kot posledica visoke proizvodnje.

Po letu 1973 je pričela svetovna porabna železarskih izdelkov nenadoma padati. Železarska industrija, ki je bila sredi močnega razcveta, se je morala čim prej prilagoditi tej nepričakovani in nenadni situaciji. Pri močno zmanjšani proizvodnji in ker ni bilo mogoče takoj zmanjšati proizvodnje, je bila dosežena leta 1974 rekordna svetovna proizvodnja surovega jekla 710 milij. ton. Takoj naslednje leto pa je močno padla na 647 milij. ton. Tako so bile na razpolago prevelike proizvodnje zmogljivosti, ki pa so se v naslednjih letih zaradi izgotovitve novih naprav v gradnji še povečale. Logična posledica takšnega stanja je bila manjša izkoriščenost obstoječih proizvodnih naprav.

Vzporedno s tem so ob naraščajočih cenah za surovine in energijo, povečanih stroških za investiranja finančna sredstva in zaposlene delavce, pričele padati svetovne cene železarskih izdelkov. Zato je prišla železarska industrija zahodnega sveta v krizo in proizvodni stroški so bili v tem času pogosto večji kot prodajne cene izdelkov.

Poraba jekla se je v drugi polovici sedemdesetih let sicer ponovno povečala in leta 1979 je bila dosežena doslej največja svetovna proizvodnja surovega jekla 746 milij. ton. Vendar kljub temu železarska industrija ni bila v stanju doseči večjega dobička.

Kljub takšni situaciji v preteklih letih, je mogoče ob pričetku novega desetletja trditi, da je kriza svetovne železarske industrije v glavnem mimo, ker se le-ta nahaja v določeni preusmeritvi in v stalnem prilagajanju tržišču na eni in surovinski ter energetski situaciji na drugi strani.

V osemdesetih letih lahko pričakujemo nadaljnji in čvrst razvoj ter neenakomeren porast porabe železarskih izdelkov ob predpostavki, da bo okoli leta 1990 izdelanega milijardo ton surovega jekla. Rast proizvodnje je za posamezne države, oziroma področja različno ocenjena. V zvezi s tem je bilo v zadnjem času izdelanih mnogo raziskav in študij na osnovi katerih lahko predvidevamo dvojce:

1. V sredini tega desetletja se bosta ponovno izenačili svetovna poraba jekla in obstoječe proizvodne zmogljivosti.

2. Stopnje rasti bodo povprečno visoke pri zahtevnejših vrstah jekel.

Zato kaže, da prihajajo ponovno boljši časi za železarsko industrijo. Pri tem bo igrala določeno vlogo tudi energetska situacija, ki bo, gledano v celoti, tudi povečala porabo jekla. Kajti železarska industrija bo ostala tudi v bodoče glavna osnova industrijskega razvoja in industrijske moči posameznih držav.

Iz tega razloga bo prišlo v prihodnjih letih do nadaljnje obnovitve severnoameriške, sovjetske in delno tudi zahodnoevropske železarske industrije. Pa tudi japonske železarn, ki razpolagajo danes z najsoodnejšimi napravami, bodo morale izvesti določene investicijske posege. K temu je treba dodati še države v razvoju, ki imajo tudi zelo zahtevne načrte za razvoj lastne železarske industrije.

Za izdelavo železarskih izdelkov je potrebno danes vsaj pet faz, da dobimo iz surovin pločevino, žico ali kovani izdelek in sicer:

- pridobivanje kosa in priprava železove rude,
- izdelava grodlja ali železove gobe,
- izdelava surovega jekla,
- vroča predelava jekla,
- hladna predelava jekla.

Industrijska izdelava jekla v raztaljenem stanju je imela svoj pričetek pred dobrimi 100 leti z Bessemerjevim in Thomasovim konvertorjem ter Siemens-Martinovo pečjo.

Bessemerjev in Thomasov postopek spadata že v zgodovino. Danes pa doživljamo tudi zamenjavo SM peči, v katerih so še do pričetka šestdesetih let izdelovali 75 % celotne svetovne proizvodnje surovega jekla. Sedaj se zaradi visokih proizvodnih stroškov in nizke produktivnosti umika dvema postopoma. Na področju vložka z večjim deležem grodlja kisikov konvertorjem in pri večjem deležu jeklenega odpadka obločnim električnim pečem.

Postopek v obločnem električnem peči, ki se je pričel uveljavljati kmalu po letu 1900, dobiva vedno večji pomen in obseg. Ob koncu tega desetletja bo 20 do 25 % svetovne količine surovega jekla izdelano v teh agregatih.

Postopek za izdelavo surovega jekla, ki danes zaradi visoke produktivnosti ter prednosti na področju stroškov in kvalitete izdelanega jekla prevladuje, je LD postopek v kisikovem konvertorju. Leta 1952 je pričel industrijsko obratovati prvi LD konvertor v avstrijski železarni VOEST v Linzu in nekaj mesecev kasneje v železarni Alpina v Donawitzu. Izredno veliko povečanje svetovne količine izdelanega surovega jekla v zadnjih 20 letih brez tega postopka ne bi bilo mogoče. Okoli leta 1990 se bo povečal delež kisikovih konvertorjev na 70 do 75 % celotne količine v svetu izdelanega jekla.

Polproizvod, potreben za izdelavo surovega jekla — grodelj — izdelujejo še naprej v plavžih kot v preteklosti. V tem stoletju starem proizvodnem agregatu — prvi plavž na koks je pričel obratovati v Angliji leta 1735 — izdelujejo grodelj za približno 70 % surovega jekla. Če prištevamo jekleni odpadke, kot povratni material proizvodnega postopka grodelj — surovo jeklo, potem predstavlja celo 98 % vložka za izdelavo surovega jekla. Preostalih 2 % je železova goba iz naprav za direktno redukcijo.

Na osnovi tega razvoja imamo danes dva tehnološka postopka za izdelavo surovega jekla.

Prvi, pomembnejši glede na količino, vodi od železove rude in premoga, prek pripravljajalnih postopkov, sintranja in kokiranja do grodlja in potem preko kisikovega konvertorja do surovega jekla. Pri drugem postopku uporabljajo kot osnovno surovino jekleni odpadke oziroma železovo gobo in vodi preko obločne električne peči do surovega jekla.

IZDELAVA KOKSA IN PRIPRAVA ŽELEZOVE RUDE

Koks, ki je v plavžarskem postopku nenadomestljivo gorivo in redukcijsko sredstvo za železovo rudo, mora imeti določene

kvalitetne lastnosti. Zato ima koksarna, posebno še ob upoštevanju današnje energetske situacije, ključni položaj v železarni. S koksom in najboljšim izkoriščanjem primarnega nosilca energije premoga, lahko postane železarna teoretično neodvisna.

Zato so danes koksarne bolj kot kdajkoli prej integrirane v železarno. Ker pa so, z izjemo japonskih, v veliki meri zastarele, bodo povsod po svetu že v bližnji prihodnosti potrebna velika finančna sredstva za njihovo moderniziranje oziroma gradnjo novih. Nove koksarske naprave morajo imeti večjo produktivnost in ekonomičnost, biti morajo bolj fleksibilne glede na vložek, imeti morajo boljši energetski izkoristek in ustrezati morajo vedno večjim zahtevam glede na zaščito okolja. V svetu je veliko prizadevanj, da se čimprej ugotovi vsem tem zahtevam.

Plavž in vsi pomembnejši postopki za izdelavo železove gobe zahtevajo vispi material v kosovni obliki z določenimi lastnostmi. Zato je treba železovo rudo najprej zmelati, pripraviti in ponovno pretvoriti v kosovno obliko. To je mogoče narediti na napravah za izdelavo peletov, ki obratujejo običajno na območju rudnikov ali pa v železarnah na napravah za sintranje.

Sintranje je danes zaradi ekonomskih in kvaliteten vzrokov najvažnejši postopek za pripravo železove rude.

V poprečju obratujejo danes plavži s 70 % sintra v vsipu in pri tem je jasno viden trend za povečanje na 80 do 100 %. Nadaljni razvoj tehnike sintranja bo usmerjen v izboljšanje kvalitete sintra in zmanjšanje porabe energije. Močno avtomatizirane naprave dosegajo danes dnevno količino do 27.000 ton izdelanega sintra. Pri tem je izredno visoka stopnja zaščite okolja in v bodoče bo posvečeno še več pozornosti odžveplanju dimnih plinov.

Druga stopnja procesa je izdelava grodlja v plavžu, kjer je predvsem pomembno to, da je v zadnjih 20 letih opazen prehod k vedno večjim plavžem z veliko dnevno proizvodnjo. Vendar izgleda, da je z največjim premerom talilnika 15 m dosežena zgornja meja, ki ne bo več prekoračena.

Kaže pa, da še ni dosežena največja proizvodna sposobnost plavžev, ki se danes giblje med 10.000 in 12.000 ton grodlja na dan. Tudi pri specifični porabi energije še ni bila izrečena zadnja beseda.

Stalno izboljšanje priprave vsipa, tehničnega stanja naprav in obratovanja, je na plavžih pogojevalo povečanje produktivnosti in prihranek energije. Najboljši primer za to so japonski plavži. Od leta 1955 do 1978 je narasla njihova specifična produktivnost za 3,7 krat, medtem ko je poraba goriva padla za tretjino. Nekateri plavži dosegajo celo boljše rezultate kar dokazuje, da razvoj na tem področju še ni zaključen.

Nadaljnje izboljšanje lastnosti vsipa in koka, izkoriščanja plinov, vodenja peči, tehnika naprav in merilna tehnika v povezavi z elektronskimi računalniki, bo tudi v bodoče omogočalo povečanje produktivnosti in zmanjšanje specifične porabe koka. S tem bodo plavži imeli tudi v bodoče med železarskimi postopki svojo prevladujočo vlogo.

Določeno nadomestilo za proces v plavžu predstavlja, predvsem za manjše proizvodne enote in pod določenimi pogoji, postopek direktne redukcije. V jaskastih pečeh, retortah in tudi v rotacijskih pečeh reducirajo dimni plini pelete železove rude v trdnem stanju v izdelek imenovan železova goba. Ta služi skupno z železnim odpadkom kot vložek v obločnim električnim peči. Čeprav je bil postopek razvit šele v zadnjih 10 do 15 letih, je možnost nadaljnjega razvoja glede na posamezne postopke sicer različna, vendar kaže, da v celoti ne prevelika.

Produktivnost bo v primerjavi s plavžem ostala manjša in poraba energije precej večja. Poleg tega imajo postopki direktne redukcije bodočnost predvsem tam, kjer je na razpolago cenen zemeljski plin, kar pomeni, da ga sicer požigajo z bakljjo, kjer so na razpolago premajhne količine domačega jeklenega odpadka in kjer iz določenih vzrokov ni mogoče uporabiti postopka v plavžu.

PROIZVODNJA SUROVEGA JEKLA

Največji delež v svetovni proizvodnji surovega jekla dosegajo danes kisikovi konvertorji. Pri tem je glavni del vložka raztaljeni grodelj, ki je istočasno tudi nosilec potrebne energije in ga običajno odžveplajo v ponvici na poti med plavžem in jeklarjo. Pri LD postopku pretvorijo raztaljeni grodelj skupaj z manjšo količino jeklenega odpadka z vpihovanjem čistega kisika z vrha v talino, v približno 15 minutah v jeklo.

Novo varianto izdelave jekla v kisikovem konvertorju predstavlja OBM postopek. Osnovna značilnost tega postopka je pihanje kisika, ogljikovodikov in občasno tudi apna v prahu in argona skozi pihalce na dnu konvertorja. Zato je postopek nekoliko bolj zapleten kot LD postopek, vendar ima pod določenimi pogoji tudi svoje prednosti. Danes izdelajo v OBM konvertorjih približno 3,5 % svetovne količine surovega jekla. Največji med njimi imajo zmogljivost konvertorja 250 ton, LD konvertorji pa 350 ton.

Največjo produktivnost dosegajo danes 350 tonski LD konvertorji in sicer okoli 600 ton na uro. Vendar razvoj v tej smeri še ni zaključen in z določenim izboljšanjem metalurškega dela poteka postopka, računajo še na nadaljnje povečanje produktivnosti. To in pa povezava s ponvico metalurgijo in bodoča surovinska in energetska situacija zagotavljata kisikovim konvertorjem tudi v bodoče prevladujoči položaj v svetovni proizvodnji surovega jekla.

Druga pot do surovega jekla vodi prek obločne električne peči z jeklenim odpadkom kot vložkom in regionalno tudi železovo gobo. Nosilec energije je elektrika.

Sodobna obločna električna peč velike zmogljivosti je danes talilna naprava, pri kateri je preneseno vedno več metalurškega dela izven peči. Največje med njimi imajo težo šarže do 360 ton. Ker pa je dovajanje energije danes še vedno omejeno z največjo možno obremenitvijo elektrod, dosegajo najboljše specifično talilno zmogljivost 100 do 150 tonske peči. Te dosegajo tudi najugodnejšo porabo energije in najmanjše toplotne izgube.

Glavno značilnost obločnih električnih peči v povezavi s povečanjem storilnosti je skrajšanje časov, potrebnih za izdelavo šarže. Ob koncu šestdesetih let je bil cilj elektro jeklarjev pri navadnih kvalitetah, doseganje tri ure trajajočih šarž. Danes je le-ta pod dvema urama in kot kažejo nekateri vrhunski dosežki bo kmalu še nekoliko nižji. Takšno storilnost omogočajo transformatorji izjemno velikih moči, izpopolnitev vseh tehničnih naprav in uporaba elektronskega računalnika za optimalno vodenje celotnega postopka.

V zvezi s tem je treba omeniti tudi obsežne ukrepe povezane s preprečevanjem onesnaževanja okolja. Dimne pline obločnih električnih peči je mogoče skoraj v celoti zajeti in očistiti v odpravevalnih napravah.

Naknadna obdelava raztaljenega jekla predstavlja danes važen del celotnega proizvodnega postopka za surovo jeklo. Kajti prestavitve dela metalurške rafinacije iz peči v livno ponovico ne pomeni samo razbremenitev talilnega agregata, temveč tudi zaradi ugodnejših termodinamičnih in kinetičnih pogojev možnost za izboljšanje lastnosti izdelanega jekla. Za ponovnico metalurgijo obstajajo danes razne možnosti in postopki obdelave v vakuumu in vpihavanju plinov ter praškastih materialov. S tem je omogočena bolj zanesljiva pa tudi s staljša stroškov optimalna izdelava kvalitetno najbolj zahtevnih jekel. Ta razvoj, ki ima svoj začetek pred približno 25 leti še ni zaključen in je danes dejansko v polnem teku.

Pri vlišanju surovega jekla, izdelanega v kisikovih konvertorjih ali obločnih električnih pečeh imamo dve

možnosti: konvencionalno v kokile in na napravi za kontinuirno vlihanje. Pri konvencionalnem vlišanju ne pričakujemo več bistvenega razvoja, čeprav skušajo še vedno doseči določene izpopolnitve pri tehniki vlihanja in pri raznih pomožnih sredstvih za vlihanje.

Poseben slučaj pri vlišanju v kokile predstavlja izdelava težkih kovaških blokov z zelo enakomerno sestavo in minimalnimi nečistočami. Za osi velikih generatorjev so potrebni danes kovaški odlitki težki tudi do 500 ton. Za takšne namene so razvili danes različne sekundarne metalurške postopke, ki omogočajo izdelavo velikih blokov na osnovi tehnike pretaljevanja. Ena izmed takšnih možnosti je elektrožlindrin postopek, ki omogoča vlihanje blokov težkih do 120 ton in z visoko stopnjo čistosti in odlično homogenostjo. Uporaba takšnih posebnih postopkov se izplača zaradi višje zanesljivosti izdelave in boljšega izplačila blok — kovaški izdelek. Tudi na tem posebnem področju je v teku še mnogo razvojne dejavnosti.

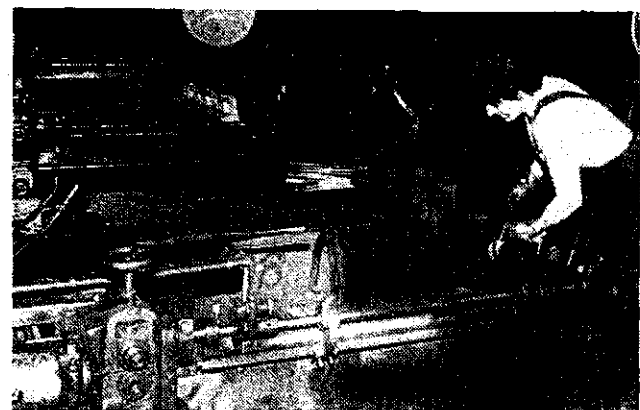
Za masovno izdelavo jekla je danes najbolj cenjeno kontinuirno vlihanje. Ta način vlihanja ima v primerjavi z vlihanjem v kokile za okoli 10 % boljši izplen, precejšnje prihranke na stroških in energiji in večkrat tudi izboljšanje kvalitete.

Vedno večja uporaba kontinuirnega vlihanja v zadnjih 15 letih je posledica zelo intenzivnega razvojnega dela na tem področju.

Danes odlijejo približno eno petino celotne svetovne proizvodnje surovega jekla na kontinuirnih napravah.

Povečanje količine kontinuirno odlitega jekla je bilo v preteklem desetletju posebno intenzivno v zahodnoevropskih državah in na Japonskem. Največji delež kontinuirno odlitega jekla so dosegli leta 1978 japonske železarn s približno 46 %. Nekateri veliki železarne v tej državi odlivajo celotno količino surovega jekla na kontinuirnih napravah. Do konca tega stoletja predvidevajo, da bo količina kontinuirno odlitega jekla v svetu dosegla vsaj 50 %, lahko pa tudi več.

Tudi zaščiti okolja posvečajo železarne v zadnjem obdobju vedno več pozornosti. Vendar zadeva ni poceni, saj dosežejo pri gradnji novih naprav za to potrebni investicijski stroški tudi okoli 20 % celotne investicijske vsote.

V elektrodnem obratu

PORABA VANADIJA NARAŠČA

Vanadij spada med elemente za legiranje jekla, za katerega kaže, da se bodo možnosti za njegovo uporabo v bližnji prihodnosti povečale. Vzrok za to je predvsem nadpovprečno povečanje prodajnih cen za konkurenčne legirne elemente, kot so wolfram, niob, molibden in titan. Pri tem vidijo strokovnjaki največje možnosti na področju izdelave jekla za cevovode, letalsko industrijo in verjetno tudi za jedrsko tehniko. Zato predvidevajo v prihodnjih letih letno povečanje svetovne porabe vanadija za okoli 4 %, kar je v primerjavi z ostalimi legirnimi elementi upoštevanja vredna številka.

Letno na svetu izdelajo okoli 30.000 ton vanadija in približno 90 % te količine porabi železarska industrija kot legirni element. Dodatek vanadija izboljša jeklu predvsem njegovo trdnost, odpornost proti temperaturi in obrabi.

Samo v izjemnih primerih je izdelovanje samega vanadija ekonomsko upravičeno. Največkrat ga izdelujejo kot stranski produkt pri predelavi večjega števila različnih rud. V Južnoafriški republiki, ki izdelava največ vanadija na svetu, ga izdelujejo v glavnem iz titanovih in železovih rud. V ZDA, ki so tudi pomemben proizvajalec, te kovine služijo kot surovina za proizvodnjo uranove in fosfatne rude. V Kanadi uporabljajo za izdelavo vanadija katarne peske. Vanadij izdelujejo tudi pri oplemenitvenju (odžveplanju) nafte s področja Karibskega morja in iz ostankov, ki nastanejo pri kurjenju te nafte v termoelektrarnah.

Svetovna proizvodnja vanadija je v glavnem osredotočena na samo tri države: Južnoafriško republiko, Sovjetsko zvezo in ZDA. Iz razpredelnice št. 1 vidimo (v 1000 ton), da med temi tremi močno prednjačita Južnoafriška republika in Sovjetska zveza:

	1977	1978	%
Južnoafriška republika	11,20	11,20	40,7
Sovjetska zveza	9,00	9,00	32,7
ZDA	5,90	8,90	14,1
Finska	1,90	1,90	6,9
Čile	0,90	0,70	2,5
Namibija	0,65	0,40	1,5
Norveška	0,55	0,45	1,6
Skupaj svet	30,10	27,55	100,0

V zahodnem svetu je Južnoafriška republika vodilna tako pri proizvodnji, kakor tudi pri zalozah vanadija. Svetovne zaloge vanadija so tako velike, da bodo lahko krile porabo za več stoletij. Iz razpredelnice št. 2 so razvidne (v 1000 ton) zaloge vanadija držav zahodnega sveta, ki so danes proizvajalke te kovine:

	proizvodnja	%
Južnoafriška republika	16.000	92,0
Australija	550	3,2
Čile	410	2,4
ZDA	180	1,0
Finska	120	0,7
Norveška	120	0,7
Skupaj	17.380	100,0

V proizvodnem postopku se nahaja vanadij kemično vezan kot vanadijev pentoksid in v pepelu ter žlindrah. V tej obliki ga predelujejo potem v glavnem v ferovanadij. Proizvodnja ferovanadija je znatno bolj razširjena kot proizvodnja izhodnih materialov, ker ima skoraj vsaka država z bolj razvito železarsko industrijo tudi svojo proizvodnjo ferovanadija. Največja svetovna izvoznika materialov za izdelavo ferovanadija sta Južnoafriška republika in Sovjetska zveza, ki dobavljata ta material predvsem v ZDA, Zahodno Evropo in na Japonsko.

čanje le-teh pa bi pomenilo okrog 300–400 milij. din podražitev stroškov.

Vpliv devalvacije in podražitev je torej naslednji:

– devalvacija	okrog – 600
– porast prodajnih cen	okrog + 2.260
– porast cen surovin in energije	okrog – 1.470

Skupaj: – podražitev ostalih materialov in storitev – 300–400

Iz pregleda je razvidno, da bi že znane podražitve in devalvacija malenkostno izboljšale poslovni rezultat, če pa upoštevamo še dvig cen ostalih materialov in storitev, pa podražitve naših izdelkov ne pokrivajo podražitev surovin in energije.

Izračun je izdelan za vse leto in seveda ne vključuje drugih vplivov na poslovni rezultat. Vpliva pa v letošnjem letu z dobro polovico, saj je do večine sprememb prišlo v juniju.

Vpliv navedenih sprememb po posameznih delovnih organizacijah je različen. Čeprav so cene železarskim izdelkom povečane, ta dvig v železarni Jesenice komaj omogoča v drugem polletju pozitivni rezultat. Kot relativno velik uvoznik je železarna Jesenice z devalvacijo precej prizadeta; kot velikega porabnika energije jo prizadevajo podražitve le-te. Malenkostno boljši je predvideni vpliv v železarni Štore, medtem ko je vpliv sprememb v železarni Ravne pozitiven. Spremembe pa močno prizadenejo predelovalce, med njimi še najmanj Žično Celje, kateri se je podražil tudi del izdelkov. V glavnem pa vsi predelovalci pričakujejo, da bo skupni vpliv sprememb vplival tako, da bo poslovni rezultat v drugem polletju negativen. Če ne bo prišlo do kakšnih bistvenih sprememb, bodo verjetno poslovni rezultati v železarni Štore, železarni Ravne in pri predelovalcih pozitivni, vendar slabši kot v prvem polletju.

Navedene spremembe in vplivi na naše poslovanje nas vodijo k spremanju novih ukrepov. Le-ti so usmerjeni predvsem v povečanje izvoza in zniževanje uvoza, varčevanje s podraženi surovinami, zlasti energijo, in predlaganem povečanju cen tudi izdelkom kovinske predelave. V tej smeri so predlagani tudi nekateri novi ukrepi v SOZD Slovenske železarne.

IZVAJANJE UKREPOV S PODROČJA IZVOZA IN UVOZA

Količinski plan izvoza je bil v prvem polletju realiziran 82 %, je pa za 16 % višji kot v istem obdobju preteklega leta. V drugem četrtletju je za malenkost višji kot v prvem četrtletju. V tej primerjavi je svoj izvoz zlasti popravila železarna Jesenice, ki ima sicer skromno povečanje izvoza tako v primerjavi s

preteklim letom kot tudi planom za leto 1980. Približno 15 % izvoza gre na klirniško področje. V vrednostnem pogledu (kjer so upoštevani tudi traktorji, ki predstavljajo skoraj sedmino vsega izvoza), je izvoz v

primerjavi s lanskim letom večji za 50 %, zaostaja pa za 16 % za planirano vrednostjo.

Doseganje količinskega izvoza prikazuje naslednja razpredelnica:

KOLIČINSKI IZVOZ PO DO V I. POLLETJU (v tonah):

	I. polletje 1979	I. polletje plan 1980	I. polletje 1980	Indeks 3:1	Indeks 3:2
	2	3	4		5
Železarna Jesenice	16.168	22.944	16.774	104	73
Železarna Ravne	7.482	10.860	11.291	151	104
Železarna Štore	9.348	13.290	10.496	112	79
Plamen	1.556	1.410	1.412	91	100
Tovil	31	96	17	55	18
Veriga	1.451	1.998	1.764	122	88
Žična	90	200	42	47	21
Skupaj:	36.126	50.802	41.796	116	82

Oglejmo si še vrednostno izpolnjevanje planiranega izvoza in uvoza v prvem polletju v naslednjih dveh razpredelnicah. Vanje smo vključili podatke samoupravne

interesne skupnosti za ekonomske odnose s tujino (SISEOT), naši planirani podatki so v resnici nekaj višji, saj smo naknadno dvignili plan izvoza.

VREDNOSTNI IZVOZ V PRVEM POLLETJU:

Delovna organizacija	Plan izvoza 1980 po SISEOT		Izvršitev v I. pol. v 000 din	Indeks 3:1
	v 000 din	v 000 \$		
Železarna Jesenice	293.492	15.207	114.348	39
Železarna Ravne	348.650	18.065	177.850	51
Železarna Štore	235.991	12.227	91.531	39
Veriga	104.500	5.414	26.093	25
Plamen	24.624	1.276	9.929	40
Tovil	5.655	345	725	11
Žična	10.526	545	3.124	57
Skupaj	1.024.438	53.079	423.600	41

VREDNOSTNI UVOZ V PRVEM POLLETJU:

Delovna organizacija	Plan uvoza 1980 po SISEOT		Izvršitev v I. pol. v 000 din	Indeks 3:1
	v 000 din	v 000 \$		
Železarna Jesenice	609.084	31.559	158.535	26
Železarna Ravne	605.226	31.359	175.531	28
Železarna Štore	329.012	17.047	134.094	45
Veriga	34.920	1.809	37.073	105
Plamen	10.300	534	9.765	95
Tovil	10.000	518	1.185	12
Žična	34.310	1.778	3.506	10
Skupaj	1.632.852	84.604	519.689	32

Planirani izvoz bo imel dve tretjini planiranega uvoza. Dejanski izvoz pa je zaradi zaostajanja uvoza kril štiri petine uvoznih potreb po repromaterialu. Glede na to, da plan izvoza ni izpolnjen, predlagamo kot nov ukrep naslednje:

V smislu ukrepov izvršnega sveta (Ur. list SRS 21/80), da se izvoz povečuje tudi na račun dobav domačemu trgu, sprejemo vse delovne organizacije v SOZD obveznost, da v

svojih proizvodnih programih do konca leta planirajo in izdelajo celotno razliko do izvoznega načrta, tako da bo planirana letna proizvodnja izgotovljena do začetka decembra tega leta. Vrednostni plan izvoza za drugo polletje je po podatkih, ki jih je posredoval SISEOT – potrebno revalorizirati za odstotek devalvacije.

Ukrepa 1.2 in 1.3 se nanašata na združevanje deviznih sredstev po 67.

in 68. členu ZZZ. Za pokrivanje deviznega deficita v naši zunanjetrgovinski bilanci smo že v začetku leta začeli s skupno akcijo iskanja dodatnih uvoznih pravic pri devizno aktivnih organizacijah in naših večjih neposrednih kupcih v Sloveniji. S sklenitvijo samoupravnega sporazuma o združevanju deviznih pravic, smo v prvem polletju dosegli združitev za 154 milijonov dinarjev z večjimi porabniki jekla, z devizno aktivnimi organizacijami pa še 157 milijonov dinarjev. Realizacija teh sporazumov je spričo sprememb v deviznih predpisih in nedodelanega sistema delovanja deviznega trga potekala zelo počasi in smo v prvem polletju svoj uvoz večinoma pokrivali sami. Z našo aktivnostjo SISEOT, se je dotok teh sredstev v juliju in avgustu vendarle začel premikati. Do sredine avgusta je zbranih na račun prvega četrtletja okoli 50 % deviznih spodbud za nakup deviz, prav toliko pa je zbranih tudi uvoznih pravic iz obračuna za drugo četrtletje. V teku je tudi izvršitev obračuna za tretje četrtletje v višini 182 milijonov dinarjev. Na podlagi tako zbranih sredstev bomo lahko naš deficit v višini 609 milijonov dinarjev zmanjšali za 326 milijonov; še nadalje pa si je potrebno prizadevati, da zmanjšamo primanjkljaj, še zlasti s pomočjo veletrgovine in večjih porabnikov izven republike. Z udeležbo v skupnem deviznem prihodku po 67. členu doslej nismo imeli uspehov, razen, da je železarna Jesenice uspela skleniti sporazume v višini 114 milijonov dinarjev, ki pa se zelo počasi uredi.

Spodbujanje izvoza (1.4) v SOZD je bil naslednji ukrep. V smislu obstoječega samoupravnega spora-

zuma o urejanju medsebojnih odnosov pri združevanju deviznih prilivov in skupnega koriščenja deviznih pravic v SOZD SZ ter gospodarskega načrta za tekoče leto, smo izvršili obračun stimulacij in sicer za prvo četrtletje 41.426.000 dinarjev in za drugo četrtletje 46.199.000 dinarjev. Glede na spremenjene pogoje poslovanja z Narodno banko, smo za drugo četrtletje po sklepu delavskega sveta zmanjšali stimulacijo s tem, da smo ukinili dodatno 4 % nadomestilo za prilive iz 12 držav Zahodne Evrope.

Spričo sprememb v predpisih in zaradi devalvacije, še posebno pa, ko bodo znani stabilizacijski ukrepi, bo za drugo polletje verjetno potrebno uvesti določene spremembe. Delovna skupnost skupnih služb SOZD SZ naj bi do konca septembra pripravila ustrezen predlog.

Pri dosedanjih oskrbi z repromateriali iz uvoza, je pretežno izraženo pomanjkanje valjavskega vložka in koks, kar je vplivalo na neizpolnjevanje proizvodnih planov, predvsem na Jesenicih. Delovne organizacije spričo obstoječega stanja predvidevajo do konca leta zaostanek tako za izvoznim, kakor tudi uvoznim planom, pri tem pa sedanji izračuni kažejo na manjko uvoznih pravic v višini 126 milijonov dinarjev. Količina nam uspelo do konca leta (avgust–december) izpolniti izvozni plan, bi pokrili dve tretjini omenjenega primanjkljaja. Plan uvoza bi pri tem realizirali skupno z 80 %, predvsem zato, ker ne bomo uvozili dovolj polizdelkov in koks, kot posledica pa bodo zmanjšane tudi dobave domačemu tržišču za okoli 70.000 ton izdelkov. Zaradi pomanjkanja potrebnega repromateriala je namreč ocena gibanja izvoza – uvoza do kraja leta naslednja:

OCENA KONVERTIBILNEGA IZVOZA V LETU 1980 (v 000 \$):

Delovna organizacija	Načrt za 1980 v US\$	Ocena izvoza VIII – XII v \$	Skupaj izvoz I – XII v \$	Indeks na letni načrt
	1	2	3	4
Železarna Jesenice	15.207	7.516	14.009	92
Železarna Ravne	18.065	7.300	17.077	94
Železarna Štore	12.227	6.200	12.332	101
Veriga	5.414	3.299	4.816	89
Plamen	1.276	595	1.127	88
Tovil	345	37	74	21
Žična	545	220	378	66
Skupaj:	53.079	25.167	49.813	94

Navedeno oceno gibanj do konca letošnjega leta so izvršile uvoznizvozne službe v delovnih organizacijah. Smatramo, da so odstopanja, zlasti pri izvozu po posameznih delovnih organizacijah prevelika in spričo pričakovanih nadaljnjih omejitev pri uvozu v naši republiki, nikakor ne zagotavljajo normalnega odvijanja proizvodnje v četrtem četrtletju. Predlaga se, da se v vseh

delovnih organizacijah ponovno preveri izvrševanje izvoznih načrtov in da se natančneje opredeli, pod kakšnimi pogoji ga je možno doseči oziroma, kateri repromateriali so neobhodni za izpolnitev izvoza.

Med reševanjem letošnje zelo zamotane devizne situacije in omejevanja uvoza, smo tako v okviru SISEOT, Gospodarske zbornice Slovenije in republiških izvršilnih

30 LET SAMOUPRAVLJANJA V ŽELEZARNI

OBLETNICA USTANOVITVE ZDRUŽENEGA PODJETJA

V ponedeljek, 15. septembra 1980 bo minilo 11 let, odkar so se delavci železarne Jesenice, Ravne in Štore na referendumu odločili, da se slovenske železarne združijo v združeno podjetje. Skladno z zakonom o podjetjih so nato delavski sveti vseh treh železarn sprejeli POGODBO O USTANOVITVI ZDRUŽENEGA PODJETJA, ki so jo predstavniki železarn, predsedniki delavskih svetov in direktorji podpisali 29. septembra 1969. v Ljubljani. Poglejmo, kaj je vsebovala pogodba o ustanovitvi združenega podjetja, ki je pomenilo prelomnico v zgodovini slovenskega železarstva in je bil zato 15. september proglašen (pa tudi že pozabljen) za praznik slovenskih železarjev.

1. Pogodbene stranke so sporazumne, da je njihova združitev potrebna za nadaljni uspešni razvoj železarske panoge, zlasti glede na gospodarsko učinkovitost ter tehnološki razvoj. Pogodbene stranke se združujejo z namenom, da se z usklajevanjem programa proizvodnje, njegovo specializacijo in z delitvijo dela, dosežejo čimboljši ekonomski efekti. Zato se stranke strinjajo, da je nujna koncentracija finančnih in materialnih sredstev ter fizičnega in umskega dela.

2. Združeno podjetje posluje pod firmo: ZDRUŽENO PODJETJE SLOVENSKE ŽELEZARNE, v skrajšanem besedilu SLOVENSKE ŽELEZARNE. Sedež združenega podjetja je v Ljubljani, Šubičeva 2. Združeno podjetje je pravna oseba.

3. Lastnost pravne osebe imajo tudi organizacije v sestavi združenega podjetja – tovarne, ustanoviteljice združenega podjetja. Firme tovarn in sedež ostanejo isti s tem, da se pred firmo doda še ZDRUŽENO PODJETJE SLOVENSKE ŽELEZARNE. Združeno podjetje nima lastnega zaščitnega znaka. Vsaka tovarna zadrži svoj zaščitni znak.

4. Poslovni predmet združenega podjetja je:

- proizvodnja surovega železa, predelovanje surovega železa v surovo jeklo, predelava surovega železa in jekla v razne končne izdelke.

- razvoj in raziskave, delitev proizvodnega programa in specializacija proizvodnje,
- opravlja zunanje trgovinske posle na področju izvoza in uvoza.

Registrirani poslovni predmeti tovarn so hkrati poslovni predmet združenega podjetja.

5. V združenem podjetju ima vsaka pogodbeni stranka lastnost pravne osebe s pravico do samostojnega oblikovanja dohodka, neposrednega obračunavanja in izpolnjevanja obveznosti do družbene skupnosti ter do samostojne delitve sredstev, namenjene za osebne dohodke in sklade.

6. Pogodbene stranke so sporazumne, da se za opravljanje skupnih zadev združenega podjetja ustanovi direkcija s strokovnimi službami, ki jo vodi generalni direktor.

Vsebinski in obseg dela direkcije je naslednja:

- opravljanje enotnih tržnih raziskav za tržno orientacijo proizvodnje,
- usklajevanje proizvodno razvojne politike razširjene reprodukcije,
- združevanje in usklajevanje raziskovalne dejavnosti,
- oblikovanje in usklajevanje raziskovalne dejavnosti,
- oblikovanje enotne finančne kreditne politike ter skupnega nastopa pri denarnih zavodih,
- združevanje in delitev komercialnih funkcij, oskrbovanja in prodaje,
- organiziranje in koordiniranje skupnega nastopa pri predstaviških organih, denarnih zavodih, združenjih in drugih organih,
- izvrševanje sklepov organov upravljanja združenega podjetja.

Stranke so sporazumne, da se bodo funkcije in naloge direkcije v skladu z nadaljnjimi potrebami in dogovorom razširjale in dopolnjevale. Ob konstituiranju podjetja direkcija šteje deset članov.

7. Podjetje posluje po načelih samoupravljanja. Organi samoupravljanja združenega podjetja so:

- Delavski svet združenega podjetja, ki šteje 25 članov. Vsaka tovarna voli po osem članov, direkcija pa enega.

- Poslovni odbor, ki šteje sedem članov. Vsaka tovarna ima v odboru po dva člana, sedmi član je generalni direktor združenega podjetja.

OCENA UVOZA REPRMATERIALA V LETU 1980 (KONVERTIRANO V 000 \$):

Delovna organizacija	Načrt za 1980 v US\$	Ocena uvoza VII - XII v %	Skupaj uvoz I - XII v %	Indeks 3:1
1	2	3	4	
Železarna Jesenice	31.559	13.516	23.983	76
Železarna Ravne	31.359	10.595	21.250	68
Železarna Štore	17.047	7.708	17.193	101
Veriga	1.809	989	2.889	160
Plamen	534	335	892	167
Tovil	518	366	438	84
Žična	1.778	1.099	1.290	73
Skupaj:	84.604	34.645	67.972	80

organov tekoče ukrepili in z avansi, usmeritvami deviznih sredstev ter združevanju komaj za sproti uspevali zagotavljati najbolj nujno oskrbo s surovinami. Za opremo so v tem času bili na razpolago le manjši zneski, zato bo najnujnejša oprema in rezervni deli vključeni v uvoz v drugem polletju.

Pri izvrševanju pogodbenih obveznosti tistim porabnikom v SR Sloveniji, ki so bili z nami pripravljene združevati devizne pravice, ne moremo biti zadovoljni, saj zaostajamo za 8 % po količini. V enakem obsegu namreč omejujemo dobave tem porabnikom, kakor tudi vsem ostalim, brez učinkovitejših selekcije, s čimer brez dvoma ne zapravljamo

samo ugled, temveč s tem tudi neugodno vplivamo na nadaljnji potek dohodkovnega povezovanja. Zato je predlagan ukrep, da resnično podpremo vse tiste kupce, ki so pripravljeni na širše poslovno sodelovanje z nami in da že sprejete obveznosti za 1980 leto v celoti brezpogojno izpolnimo.

IZPOLNJEVANJE UKREPOV MEDSEBOJNIH DOBAV

S programom ukrepov je bilo predvideno, da se letni plan izpolni po dvanajstih. V prvem polletju bi tako morali izpolniti polovico medsebojnih dobav, kako pa smo se obnašali prikazuje naslednja razpredelnica:

PRIMERJAVA POGODBENIH IN DOSEŽENIH MEDSEBOJNIH DOBAV (v tonah):

Prejemnik	Jesenice	Ravne	Štore	Plamen	Veriga	Tovil	Žična	Skupaj
Proizvajalec								
Z. Jesenice	0	840	60	6300	7550	1200	4200	20150
	0	489	16	1459	2147	495	1613	6653
Z. Ravne	1900	55	0	9000	3100	54	40	14040
	1037	0	0	4001	1685	5	12	6786
Z. Štore	1500	36	760	0	500	1700	0	2000
	536	569	75	0	48	858	0	1199
Skupaj	3400	1600	9060	6800	12350	1200	6240	40650
	1573	46	66	4017	1498	38	495	2817

Opomba: V prikazu niso vključeni podatki za kokile, litino in valje iz Štor za Jesenice in Ravne.

Za primerjavo smo vzeli kar pogodbene količine, ki so vsaj v skupni količini skoraj enake planiranim. Podatki kažejo, da je bilo v prvem polletju izpolnjenih 41 % (od 50 %) medsebojnih dobav, pri čemer sta železarna Ravne in Štore svoje obveznosti izpolnile, medtem ko železarna Jesenice izpolnjuje dve tretjini sprejetih obvez. Železarna Jesenice izpolnjuje obveznosti do Plamena in Verige.

Dogovorjeno je bilo, da v primeru, da je vzrok za slabo izpolnjevanje medsebojnih dobav neustrezna cena, poskušajo proizvajalci in prevzemniki preiti na dogovorjene cene. V

tej smeri je bilo zlasti v povezavi z izvozom izdelanih več predlogov, ki so bili obojestransko obravnavani predvsem v komercialnih službah, vendar noben predlog ni bil osvojen. Medtem pa so delovne organizacije že izdelale kalkulacije stroškov proizvodnje, ki bodo služile kot osnova za predlog o določitvi medsebojno dogovorjenih cen. Predlog bo najprej izdelan za dobavo železarne Jesenice, Verigi in Plamenu, predvidoma v septembru.

Predvsem v železarni Jesenice je že prišlo do ukinitve posameznih izmen v nekaterih TOZD kot posledica manjše količine izdelanega jekla zaradi znižanja dobav nekaterih surovin. Znižana je proizvodnja manj donosnih izdelkov z name-

nom v čim manjši možni meri osiromašiti domači trg in izvoz.

IZVAJANJE UKREPOV NABAVE IN PORABE SUROVIN, POLIZDELKOV IN ENERGIJE

Ukrep, ki se je nanašal na določitev signalnih in varnostnih zalog ter na določitev prednosti pri nabavi je bil izveden.

Komercialna služba spremlja gibanje osnovnih surovin. Pri nabavi so se pojavili problemi zlasti pri dobavi koksa, zaradi česar je bilo ustavljeno obratovanje enega plavža na Jesenicah. Pomanjkanje uvoznih surovin bo še naprej kritično. Predvidoma bo iz Poljske uvoženo 5.000 ton koksa. SOZD si bo prizadevala in je zadolžena zlasti za dobavo koksa in polizdelkov.

Doseganje tehnoloških regulativov, tehnološka disciplina in zniževanje potroškov surovin, materialov in energije so danes osrednji predmet varčevalnih programov delovnih organizacij. Poročila delovnih organizacij kažejo, da so bili doseženi nekateri pozitivni rezultati.

IZPOLNJEVANJE UKREPOV KOLIČINE IN ASORTIMENTA IZDELKOV

Ukrep se je nanašal na izkoristek naprav in s tem na doseganje količinske proizvodnje.

Dosežena proizvodnja v prvem polletju je znašala 397.000 ton, od tega v železarnah 377.000 ton. To je za malenkost za dosežkom preteklega leta in približno 5 % za planom za prvo polletje 1980. Znižanje je posledica predvsem nižje proizvodnje v jeseniški železarni.

Cepav so dale izbiri asortimenta delovne organizacije precejšen podarek, delavskemu svetu predlagajo, da se dopolnijo ukrepi z naslednjimi:

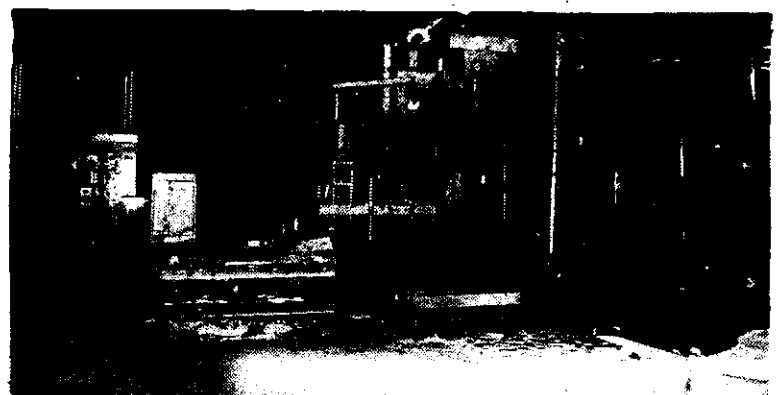
- oceno asortimenta z vidika uspešnosti v SOZD in ne samo v delovnih organizacijah. V ta namen je potrebno vpeljati dohodkovne odnose med železarnami in predelovalci.

- upoštevanjem ne samo razlik med prodajo in polno lastno ceno, marveč prispevkov k pokritju, tržnih in proizvodnih zmogljivosti, kar bi omogočila uporaba linearnih programov.

V drugem četrtletju se je menjala cenovna situacija in prišlo je do devalvacije. Ta vpliv je potrebno prikazati v analizi vplivanja sprememb na poslovne rezultate, ki je že izdelana in katere rezultati so prikazani v uvodnem delu tega poročila. V tretjem četrtletju je treba izdelati podrobnejšo analizo za predelovalne organizacije. SOZD se bo tudi zavzemala, da se bodo cene predelovalcev metalurških izdelkov spreminjale sorazmerno s spremembami cen železarskih izdelkov.

IZVEDBA INVESTICIJ V LETU 1980

Predlagane naloge o ugotavljanju prekoračitve zneskov investicij in

Montaža strojev v novih strojnih delavnicah na Javorniku (Foto I. Kutina)

njihovih vzrokih so bile opravljene. Delavski svet je o tem posebej razpravljaj. Namenske komisije so svoje delo opravile.

Zbirajo se podatki o investicijah, ki se izvajajo, po stanju 30. junija 1980. V tretjem četrtletju bodo zbrani podatki v posebni informaciji, kjer bo posebej prikazano odstopanje od osnovnih investicijskih programov.

Kriteriji investiranja tako v SOZD kot v Sloveniji so v fazi sprejemanja. Služba za razvoj in raziskave je pričela z zbiranjem podatkov za prikaz investicij na osnovi prednostnih kriterijev. Predlog bo izdelan v oktobru.

Investicijska dejavnost v prvem polletju je razmeroma majhna. Razlogi so bili predvsem v majhnih možnostih uvoza opreme in v težavah s pridobivanjem finančnih sredstev. V naših rokah je, da poskušamo v redu izvajati vse ukrepe, ki smo jih interno postavili kot, na primer, ustrezna in pravočasna izdelava investicijske dokumentacije, ustrezno delo komisij, pravočasno iskanje soglasij in podobno.

FINANCIRANJE POSLOVANJA

Ukrep je predvideval znižanje vrednosti menic in povečanje plačevanja kupcev z gotovino. Razmerje naj bi bilo 50:50, doseženo pa je le 25 % plačevanje z gotovino. To je posledica predvsem zaostrene likvidnostne situacije, po drugi strani pa zaradi zaostajanja investicij in znižanja zalog še nismo prisiljeni ukrepe izvesti.

Ukrepi ostajajo v veljavi še naprej.

Učinkovitejša izvajanja finančne funkcije je omogočilo zmanjšanje pretoka denarja med TOZD. V tej smeri se bodo ukrepi nadaljevali.

Ukrepi so predvidevali napore za pridobivanje dodatnih zunanjih virov za financiranje tekočega poslovanja. Pridobivanje teh finančnih sredstev je dolgoročnojša naloga in je v teku.

Sprejete norme finančnega obnašanja delovnih organizacij, ki jih vključuje gospodarski načrt Interne banke se izvajajo. Ob polletju je bil inflacijski dohodek, ki se pojavlja v zvezi z zalagami, uporabljen za financiranje obratnih sredstev.

DOHODEK IN OSEBNI DOHODKI

Predlog povezovanja med osebnim dohodkom in višino dohodka je bil

pripravljen. V tretjem četrtletju bo izdelan preskus za vse TOZD na osnovi polletnih poslovnih poročil.

Delovne organizacije so v prvem polletju v skladu s predvidenimi ukrepi zadrževale rast OD na skoraj nespremenjeni ravni. Zaradi porasta OD v drugem polletju lani, je sicer prikazan 19 % porast OD v primerjavi s preteklim letom. Kljub zadrževanju OD pa so skoraj vse delovne organizacije v prvem polletju kršile celotno sporazuma o razporejanju dohodka. Zaradi sprememb v cenah v juniju bo dohodek v drugem polletju vsaj nominalno porasel in s tem omogočil, da večina delovnih organizacij ob zadrževanju ali celo zmernem porastu OD ne bo več kršile celotno sporazuma. Upoštevanje poslovno poročilo SOZD, predlagamo kot ukrepe:

- da se OD v posameznih delovnih organizacijah povečujejo v skladu z dogovorom, upoštevanje pri tem kumulativne podatke ter ocene za nekaj mesecev vnaprej;

- da delovne organizacije ne izkoristijo možnosti povečevanja v celoti, marveč en del zadržijo tako, da ne bi prišlo do prevelikih razlik s tistimi delovnimi organizacijami, ki jim poslovni rezultat ne bo omogočil dviga OD;

- da tako sindikalna organizacija kot tudi delovna skupnost pripravita predloge sprememb družbenega dogovora, v katerem naj se v bodoče upoštevajo tudi značilnosti naše proizvodnje.

ORGANIZIRANJE IZDELAVE IN IZVAJANJE PROGRAMOV UKREPOV V TOZD IN DELOVNIH SKUPNOSTIH

V večini delovnih organizacij organizirano in ažurirano pripravljajo ukrepe in jih poskušajo izvajati. Zaradi pomanjkanja kadrov in časa ni bilo možno vpeljati pogojenega pristopa in vpeljave sistematične priprave in izvajanja ukrepov.

UKREPI V DELOVNI SKUPNOSTI

Delavci delovne skupnosti opravljajo svoje naloge v skladu z letnim planom in programi dela. Le pri nekaterih nalogah prihaja do kasnitve, v glavnem zaradi pomanjkanja ali kasnitve podatkov in pomanjkanja kadra.

(Poročilo za tretjo sejo delavskega sveta SOZD Slovenske železarne, ki bo v sredo, 17. septembra.)

z lastnim okvirnim gospodarskim načrtom. Obvezni prispevki tovarni imajo značaj posojil, ki se obrestujejo po minimalni obrestni meri, ostala morebitna vlaganja v skupni poslovni sklad pa se obrestujejo po dogovorjeni obrestni meri. S pravilnikom o skupnih skladih se podrobno določa način oblikovanja, uporabe in upravljanja skladov. Pogodbene stranke se lahko s pogodbami dogovorijo o ustanovitvi drugih skupnih skladov ter njihovega namenu in uporabi.

13. Direkcija mora v začetku vsakega leta predložiti predračun stroškov poslovanja, ki ga sprejme delavski svet zruženega podjetja. Višino prispevka pogodbenih strank na podlagi predvidenega obsega realizacije določa delavski svet z letnim okvirnim gospodarskim načrtom.

14. Obveznosti zruženega podjetja se pokrivajo prvenstveno iz sredstev, s katerimi razpolaga zruženo podjetje. Če ta sredstva ne zadostujejo za ostale obveznosti, jamčijo pogodbene stranke s svojimi sredstvi v sorazmerju z deležem kritja stroškov zruženega podjetja in deležem prispevkov, vloženih v skupne sklade. Vsaka tovarna odgovarja za svoje obveznosti. Če obveznosti ne more pokriti iz lastnih sredstev, lahko najame kredit iz skupnega rezervnega sklada, lahko pa se tudi govori z drugimi pogodbenimi strankami o morebitnem kritju nastalih obveznosti. V vseh primerih se s pogodbo dogovorijo kreditni pogoji in način vračanja sredstev. V zruženem podjetju med pogodbenimi strankami ni subsidiarne odgovornosti. Subsidiarna odgovornost pa se med pogodbenimi strankami lahko pri posameznem poslu dogovori. Za vse obveznosti pogodbenih strank, ki so nastale pri konstituiranju zruženega podjetja, odgovarjajo v celoti stranke, ki so s pravnim poslom zavezane.

15. Pogodbene stranke lahko samostojno sklepajo pogodbe s tretjimi osebami, s tem da ti posli niso v škodo pogodbenih partnerjev in da so v skladu s to pogodbo, statutom in sprejetimi načrti zruženega podjetja.

16. Zruženo podjetje in vsaka od pogodbenih strank ima svoj tekoči račun. Vsaka pogodbeni stranka lahko samostojno sklepa z bankami pogodbe o najetju kreditov za investicijske naložbe v okviru sprejetega razvojnega programa, načrtov zruženega podjetja ter skladno z enotno finančno kreditno politiko zruženega podjetja. V primeru, da višina najeteja posojila presega znesek 5 % poslovnega sklada tovarne, mora tovarna o najetju takega posojila dobiti soglasje delavskega sveta zruženega podjetja.

17. Spore, ki bi nastali med pogodbenimi strankami ali med njimi in zruženim podjetjem v zvezi s posli iz 11. točke te pogodbe, rešuje notranja arbitraža. Odločitve notranje arbitraže imajo moč izvršilnega naslova.

18. Zruženo podjetje in tovarne imajo svoje statute. Statut in splošni akti zruženega podjetja ter tovarni morajo biti v skladu s to pogodbo. To velja tudi za vse druge pogodbe, ki jih bodo sklepale pogodbene stranke.

19. Strokovni delavci zruženega podjetja se lahko razporejajo le s soglasjem prizadetih delavcev in tovarni. Pogodbene stranke se dogovorijo, da bodo v primeru, če pride pri eni od pogodbenih strank zaradi modernizacije proizvodnje, izpolnitve tehnološkega procesa, razvojnega programa, delitve proizvodnje in specializacije do presežka zaposlenih, to vprašanje medsebojno reševale v okviru možnosti.

20. Delovna mesta direktorje se zasedajo na podlagi javnega razpisa v skladu z določili statuta. Vodilna delovna mesta v direktoriji se določijo s statutom.

21. Za vršila dolžnosti generalnega direktorja zruženega podjetja se imenuje Gregor Klančnik. Vršilec dolžnosti generalnega direktorja opravlja to funkcijo do imenovanja generalnega direktorja zruženega podjetja na podlagi opravljenega javnega razpisa, ki se mora razpisati v 30 dneh od konstituiranja podjetja. Vršilec dolžnosti glavnega direktorja mora v roku 15 dni po podpisu pogodbe predlagati vpis akta o konstituiranju zruženega podjetja pri okrožnem gospodarskem sodišču v Ljubljani. Za začasno opravljanje nalog, nastalih v prejšnjem stavku, ter za začasno opravljanje funkcij direktorje zruženega podjetja, lahko vršilec dolžnosti zahteva od pogodbenih strank, da te začasno dodelijo strokovne delavce. Delavci, ki bodo začasno razporejeni na delo v direktorijo, opravljajo to dolžnost do redne zasedbe delovnih mest po razpisu. Osebnih dohodkov ter druga nadomestila, tako začasno razporejenih delavcev krijejo pogodbene stranke, pri katerih so ti delavci v rednem delovnem razmerju. Ti izdatki se štejejo kot akontacija prispevkov za kritje stroškov direktorije in se s sprejetjem predračuna direktorije obračunajo.

22. Tovarne se dogovorijo, da lahko pristopi k ustanovitvi zruženemu podjetju tudi druga delovna organizacija ali zavod s pravnim statusom pogodbene stranke. O pristopu odloča delavski svet zruženega podjetja s predhodnim soglasjem delavskih svetov pogodbenih strank. Na podlagi tako sprejetega sklepa, delavskega sveta zruženega podjetja ter ustreznega sklepa organizacije se sklene ustreznost pristopna pogodba. Pripojitev druge delovne organizacije ali zavoda k eni od tovarni je možna na podlagi sklepa delavskega sveta tovarne ter predhodnega soglasja delavskega sveta zruženega podjetja. Status tako pripojene delovne organizacije se določi s pogodbo.

Vsaka od pogodbenih strank ima pravico, da zahteva izločitev iz zruženega podjetja. Izločitev se lahko opravi le ob zaključku poslovnega leta. Z izločitvijo ne smejo biti prizadeti tekoči posli zruženega podjetja ali drugih pogodbenih strank.

Zahtevo za izločitev iz zruženega podjetja mora sprejeti delovna skupnost tovarne s referendumom. Sporna vprašanja v zvezi z izločitvijo se rešujejo po določilih temeljnega zakona o podjetjih. Tovarna, ki se izloča iz zruženega podjetja, mora poravnati vse obveznosti, ki jih ima do zruženega podjetja in drugih pogodbenih strank, ki so nastale od dneva izločitve na podlagi te pogodbe ter drugih medsebojnih pogodb. Tovarna, ki se izloča, mora prav tako prevzeti preostale obveznosti investicijskih kreditov, ki jih je zruženo podjetje najelo in vložilo v njen razvoj pred izločitvijo. Povrnitev sredstev, vloženih v razvoj zruženega podjetja, tovarna, ki se izloča, ne more zahtevati takoj, pač pa le v skladu z običajnimi roki za vračanje investicijskih kreditov. Roki pripadajoče obresti se dogovorijo ob izločitvi.

23. Pogodbene stranke se dogovorijo, da bodo plačale za začetek poslovanja zruženega podjetja v skupni poslovni sklad: železarna Jesenice 100.000.- dinarjev, železarna Ravne 50.000.- dinarjev, železarna Štore 25.000.- dinarjev.

Vplačana sredstva se štejejo kot akontacija za ta sklad. 24. V roku 30 dni po referendumu morajo delavski sveti tovarni izvoliti člane delavskega sveta zruženega podjetja. Novo izvoljeni delavski svet se mora konstituirati v roku 30 dni po izvolitvi. Prvo sejo delavskega sveta skliče vršilec dolžnosti generalnega direktorja.

25. Ta pogodba stopi v veljavo, ko je sprejmejo in potrdijo delavski sveti pogodbenih strank in podpišejo predsedniki delavskih svetov in direktorji tovarni. Določila te pogodbe se lahko spremenijo ali dopolnijo le s soglasjem pogodbenih strank po istem postopku, kot je sprejeta. Razveljavitev te pogodbe lahko zahteva vsaka pogodbeni stranka v primerih in po postopku, ki ga določa temeljni zakon o podjetjih.

26. Generalni direktor zruženega podjetja in direktorji tovarni so neposredno odgovorni za izvrševanje določil te pogodbe. Pogodbo so podpisali:

- za železarno Jesenice, predsednik DS Lojze Kalan in direktor mag. Peter Kunc,
- za železarno Ravne, predsednik DS Franc Hraštnik in direktor Gregor Klančnik,
- za železarno Štore, predsednik DS Franc Štarlekar in direktor Tugomir Voga.

Center za proučevanje samoupravljanja in informiranje

UPORNIKI GORNJESAVSKE DOLINE

JOŽE VIDIC

24

Ko sem pred krematorijem odtrgal kosček mesa, sem v drugi čep vtaknil kosček koka. Meso sem lahko odtrgal, ker je bila večina sotrpinov pobitih s krampi in so imeli globoke rane. Pozneje sem skrivaj s kamnom potolkel meso da se je zmečalo, koks pa sem zdrobil v prah. Nato sem s premogovim prahom premazal meso, da je bilo črno. Zvečer, ko smo dobili kosček kruha, sem črno meso dal med kruh in pojedel kot sendvič.

Sprašuješ me, kaj bodo rekli člani moje družine, sorodniki in znanci, ko bodo to brali. Ti kar objavi, saj sem že zdavnaj usem povedal, kako smo živeli v taborišču. Smo mar interniranci krivi za ljudžerstvo? Naj usak odgovori na to vprašanje, pa bomo videli, kdo bo na zatožni klopi.

O koku naj povem še to: interniranci so bili tako lačni, da so okrog barak in kamnoloma pojedli uvo travo. Če je kdo dobil kakšno koreninico, je bila to že prava sreča. Na nesrečo so jetniki po zaužitju travi ponavadi dobili drisko in se s tem zapisali na listo smrti. Kdor je kje na dvorišču imel zakopan kosček premoga, ki ga je v primeru driske zdrobil in pojedel, je tako ozdravel. Premog povzroča zaprtje in to so vedeli vsi zaporniki.

Zunaj taborišča, kjer so bili pomožni objekti, esesovske kasarne in šola za gojence SS, smo morali odlagati premogovo žlindro in ostanke zažganih trupel. Če so kdaj koga ustrelili, so ga najraje v trehuh, da sta se pomešala blato in kri. Interniranci kazenskega bataljona smo morali to zmes naložiti na vozček in odpeljati na določeno mesto zunaj taborišča. S tem človeškim gnojem so gnojili zelenjavo, ki smo jo dobili kuhano med hrano. Zdelo se mi je, kot bi esesovske oči govorile: Jejte zelenjavo v čorbi, saj je zrasla iz krvi vaših tovarišev!

Po šestih tednih so mi sneli črni piki in to je bilo znamenje, da nisem več v kazenskem bataljonu. Oktobra 1942. leta sem tehtal le še 41 kg. Moje življenje, ki je nenehno viselo na nitki, je bilo najbolj ogroženo, ko sem dobil drisko. Tedaj so me premestili v invalidski oddelk, ki je bil v posebej ograjeni baraki. Pred sprejemom v invalidski oddelk so vsakega interniranca slekli do gola in mu odzeli obleko. Podnevi in ponoči smo bili popolnoma nagi. Tako smo hodili okrog barake. V invalidskem oddelku, kjer naj bi skrbeli za zdravje internirancev, sploh ni bilo postelj. Spali smo na tleh, goli in brez odej. V mrzlih jesenskih dneh nas je vse zelo zeblo. Spali smo na tleh, tako tesno zbiti drug ob drugega, da se nihče ni mogel premakniti. Če je kdo zamudil, ko smo plegli na tla, se je težko vrnil med nas. Včasih so ga kapozi zabili kot klin med naša gola, na boku ležeča telesa.

Pred barako invalidskega oddelka je bila položena na tla 5 m dolga in 15 cm široka deska. Vsako jutro so morali interniranci invalidskega oddelka po tej deski. To je bila tehnika življenja in smrti. Interniranca, ki zaradi oslabelosti ni mogel več naravnost po deski in je z eno ali obema nogama stopil poleg deske, so poklicali kot psa: Komm her! (Pridi sem.) Esesovec je nesrečniku pomolil pod nos skorjico kruha in tako sta šla proti krematoriju. Pred krematorijem je bil betoniran bunker, ki se je hermetično zaprl z železnimi vrati. Če je bilo

deset ali več oslabelelih, so jih stlačili v bunker, zaprli in vanj spustili plin. Ali pa so jih pred krematorijem pobili s koli. Le izjemoma so 1942. leta streljali internirance. Večinoma so jih pobijali s koli in krampi.

Večkrat sem moral mrtve tovariše vleči iz bunkerja. Kako so umirali, nihče ni videl. Opazil sam pa, da so bili močnejši vedno na slabotnejših. Trupla sem moral pred krematorijem zložiti v obliki skladovnice dru.

V POSTELJI NE SME NIKČE UMRETI

Med mnogimi mučeniki, ki sem jih spoznal v taborišču, je bil tudi Andrej Malenšek z Javornika. Delal je v jeseniški železarni, kjer je bil pred vojno član zveze kovinarskih delavcev Jugoslavije. Skupaj sva spala in delala v kamnolomu. Rad je pripovedoval o ženi in dveh sinovih. Bil je hudo izčrpan, ker so na njem opravljali medicinske poskuse.

Tistega večera preden je umrl (junija 1942) je bilo zelo soparno in vroče. Ko smo stali za zbornem mestu, se je vtila ploha, ki je Malenška močno zdelala. Sam ni mogel po večerjo. Če kdo v taborišču ni mogel po večerjo, je bilo znamenje, da se je srečal s smrtjo. Prijel sem ga pod roko, čeprav je to bilo strogo prepovedano, in ga skušal odpeljati na večerjo. Bila sva res dobra prijatelja. Skrivaj sem ga podpiral, da je sploh lahko stal. Tam, kjer so delili večerjo, je stal kapo in opazoval internirance. Potrebno bi bilo, da bi Malenšek vsaj nekaj sekund stal sam, dokler ne bi dobil svojega obroka. Ko sem ga izpustil je padel in kapo si je zapisal njegovo številko. Pomagal sem mu do postelje. Mislim, da se bo še lahko pozdravil. Toda zvečer je prišel kapo in ga odvelel v stranišče. Takega je pustil ležati na tleh, jaz pa sem ga pozneje skrivaj spravil v posteljo.

Zjutraj spet ni mogel vstati, ko bi moral na štetje. Kapo ga je spet odvelel v stranišče. Mi smo odšli na delo v kamnolom. Ko smo se vrnili, je bilo Malenškovo truplo že na skladovnici pred krematorijem. V postelji ni smel nihče umreti, zato so slabotne, izčrpane in bolne zvečer odveleli v stranišče, kjer so večinoma ponoči umrli. Ko govorim o stranišču, imam v mislih velik prostor, ki so ga rabili za ta namen, in ne na stranišče, kakršnega imamo doma. Le redki so umrli v postelji (če ji sploh lahko rečemo postelja). Takšen je bil primer z Mirkom Rabičem z Dovjega, udeležencem decembrske vstaje v Gornjesavski dolini.

Poleg dveh drugih je z menoj na istem pogradi spal tudi Mirko Rabič.

Zvečer je še večerjal. Tožil je le, da je zelo utrujen, ker je v kamnolomu garal kot živina. Prosil me je, če bi se ulegla poleg postelje na tla, ko bodo ugasnili luči. Rekel je, da je tako utrujen, da s štirimi v postelji ne bo zaspal. Sam ni mogel spati na tleh, ker je bila v taborišču ena odeja za dva interniranca. In tako sva se ulegla poleg postelje na tla, pokrila z odejo in zaspala. Zjutraj ko me je zbudil zvonec, sem hotel vstati, toda Mirko me je še kar naprej tesno objel držal z rokami čez pleča. Bil je mrtev in skoraj že trd. S težavo sem razklenil njegove roke, da sem lahko vstal.

Tudi Stanko Lebar z Jesenic je umrl v Mauthausnu, star komaj 30 let. Prej je delal v obratu tanke

pločevine jeseniške železarne. Že od štirinajstega leta starosti je bil član kovinarske godbe. Že poleti 1941. leta se je priključil Cankarjevi četli, vendar je bil že konec avgusta istega leta zaprt.

V taborišču nas je bodril, da kljub vsemu moramo dočakati svobodo. Skupaj sva bila v invalidskem oddelku. Neko jutro je Stanko pred barako invalidskega oddelka zanihal na deski in poleg nje stopil na tla. Odpeljali so ga naravnost pred krematorij. Tako je umrl Stanko, jeseniški prvoborec.

Matevž Mikelj z Dovjega, udeleženec decembrske vstaje, mi je nekoč v taborišču dejal: Zdaj ne bom več lačen. Dobil sem neke koreninice, ki se jih lahko dobro najše. Iz žepa je potegnil koreninico in mi jo dal za poizkušnjo. Dobro se spominjam, da je imela slađen okus. Dobil jih je neke pri kopanju.

Naslednjega dne je dobil grizo in je moral večkrat na potrebo. Zvečer me je prosil, naj grem z njim na stranišče, ker je sam komaj hodil. Ko je opravil potrebo, je le s težavo vstal in se me oklenil okrog vratu. Skušal sem mu obleči hlače, toda počasi je zlezal ob mojem telesu na tla. Umrl je brez besed. Zanj bi lahko dejal, da ga je trpljenje spremljalo od rojstva do smrti. Rodil se je v siromašni delavski družini. Bil je pastir in drvar, nekaj časa je delal tudi pri železnici. V prvem zakonu je imel pet otrok, toda vsi so še majhni umrli. Ko je umrl, je zapustil drugo ženo in petnajstmesечно hčerko.

V Mauthausnu so imeli star valjar, ki ga je poganjal premog. Poveljnik taborišča ni maral, da bi za valjar uporabljali kurivo, raje je za vleko izbral internirance. Vpregli so 40 internirancev, ki so jih razvrstili v kolono po dva. Valjar je bil privezan na jekleno vrv, na katero je bilo pritrjenih 20 palic druga za drugo. Na vsako stran vrvi sta h palici stopila po dva interniranca, skupno torej 20 parov, ki so vlekli valjar. Z bičem so tepli vse, ki niso dobro vlekli. Bili smo v cokolah in ko smo vlekli ter se naprezali, so se cikle kaj rade zmuznile z noge. Stražarji niso dovolili, da bi si jih spet nataknili. Bosi smo morali vleči naprej po zdrobljenem kamenu, da smo imeli do kosti razsajena stopala. Dan za dnem so tako umirali ljudje.

Z menoj v vpregi je bil Janez Hlebanja iz Mojsstrane, tudi udeleženec decembrske vstaje. Janez je bil kmet in prijatelj planin. Bil je gorski vodnik in gorski reševalec. Nasil je hrano do planinskih koč na Triglavu. Petdesletniško rojstvo je dočkal v taborišču.

V nekem trenutku je kapo opazil, da Janez premalo vleče za palico. Zato ga je z lopato tako močno udaril po tibniku, da se je takoj zgrudil mrtev.

POLICIJSKI PSI NA PRAKTIČNIH VAJAH

Blizu taborišča Mauthausen je bila šola za esesovce in šola za policijske pse. Tam so mladim vojakom vcepili nacistično ideologijo in jih učili zverinstva. Gojenci šole so bili mladi fantje iz Nemčije in tudi od drugod. Dobro se spominjam esesovca, ki je bil doma s Hrvaške. Od kod si, Jugoslovane? me je vprašal in zaničljivo pogledal, kot da ne bi bil vreden niti besede. Slovenec sem, rečem.

Nekoč smo bili Srbi, Hrvatje in Slovenci bratje, toda nikdar več ne bomo, je zarobantil in me krepko udaril po glavi.

Šestnajst do dvajset let stare gojence esesovske šole so učili, kako je treba z roko udariti človeka, da se ga na mah ubije. Teh udarcev se niso učili na lutkah, ampak na internirancih. Nadaljevanje

To preprosto ni mogoče. Res so bili trenutki, ko me to ni preganjalo. Še več je bilo takih trenutkov, ko sem si najbolj vroče želela, da bi lahko zbrisala preteklost. Vem, ti nisi, ne boš tako premišljal: Zakaj bi moral človek zaradi nekaj slabih trenutkov trpeti vse življenje? Mi verjameš Bojan, da po poroki nisem napravila nič takega, za kar bi mi bilo lahko nerodno? Če odračunam nekaj goljufij pri naši obrti, predvsem na račun davkarije, nič takega, kar bi me skelelo. In vendar teh petindvajset dobrih let nič ne šteje! Tudi prej je bilo veliko dobrega. Pravzaprav trpim le zaradi dveh slabih trenutkov! Je pravica res takšna, da kaznuje slabo, drugo pozablja?*

Ni se mu zdel primeren trenutek, da bi razpravljala o pravici. Morda kdaj drugič? Morda? Zdaj je hotel vedeti, kar mu je mama prikrivala petindvajset let.

»Mama, povej, kako je bilo v taborišču. Povej, ali pa grem!«

»Dobro, če že vztrajaš in moraš vedeti, kako je bilo, potem bodi vsaj toliko potrpečljiv, da ti lahko povem tudi stvari, ki jih želim. Moje pojasnilo, zakaj sem tako ravnala, je z drhtavim glasom rekla mama. Nagnila se je naprej in čakala na njegovo pritrditev. Ker ni odgovoril, je nesrečna nadaljevala: »Zvedel si, da sem bila zaprta v taborišču. Tako so rekli velikemu zaporu, skupini nemških lesenih barak. V resnici pa ni bil zapor razen barak in žice okrog taborišča v ničemer podoben koncentracijskemu taborišču. Le tako so rekli. No, nisem ti povedala, da sem zadnja leta vojne preživela v Gradcu, tudi v barakah, kamor so me poslali na delo. Nihče od ruskih vojakov, policistov, ki so zasedli ta del Avstrije, me ni sumil, obtoževal, da bi karkoli zagrešila. Zanje sem bila nesrečna dekle, ki so jo poslali na prisilno delo, kot so odgnali tudi na milijone Rusov. Pa sem se vseeno vrnila domov. Če bi se počutila krivo in bi bila izdajalka, kar bi mi zlobni ljudje radi naprtili ali kar ti morda misliš, verjemi, da se ne bi vrnila! Na nobeni listi zločincev nisem bila in tudi nikoli ne bom! Vrnila sem se, ker imam rada Slovenijo, se počutim Slovenko in ker sem bila prepričana, da bom morda nekaj mesecev odsedela. Počasi pa bo vse utonilo v pozabo.«

V resnici pa so me na ovadbo ljudje takoj zaprli, zasliševali, obtoževali velikega izdajalstva. Za obtožbe ni bilo dokazov, kajti večina aktivistov, s katerimi sem sodelovala, je bila mrtvih. Drugi, ki naj bi me obtoževali, pa so pripovedovali, kaj so slišali. Šele, ko se je nekaj mojih sodelavcev vrnilo iz nemških koncentracijskih taborišč, je bilo nekaj soočenj. Ti so me obremenili za majhne stvari. Sodišče je verjelo nedokazanim obtožbam in obsojena sem bila na dvajset let strogega zaporu.

VINKO TRINKHAUS

12

»PO PRIZNANJU«

Če bi bila zares kriva, bi me obsodili na smrt! Takrat, kmalu po končani vojni, ko je bil spomin na mrtve še zelo boleč, bi me ustrelili. Če bi le sodišče smatralo, da sem bila izdajalka, ki je druge pahnila v smrt.

Tega ne bom razlagala. Ne želim in tudi ne morem. Drugo, kar ti bom zdaj povedala: bila sem stara petindvajset let. Naj jih še dvajset presemim v strogem zaporu? Takrat sem verjela, da bo treba vsa leta presedeti. Uprlo se mi je. Naj bom prosta, ko bom stara petinštirideset let? Kaj lahko napravi ženska v teh letih, brez premoženja, sama? Še za pokojnino si ne zasluži. Za poroko, družino, za otroke je prepozno. Edino, kar bi še lahko za silo uredilo moje življenje, je bila — prostost. Opazila sem, da sem komandantov všeč. Večkrat je govoril z mano. Kot veš, sem imela šest razredov gimnazije; takrat sem bila še lepa, tudi nekaj političnega znanja sem imela. Drugo k drugemu, komandant je kazal željo po ljubimkanju, jaz nisem odrekla. Ni me zapeljal. Povem ti iskreno — dala sem se zapeljati. Če ne bi ta komandant kazal te želje, bi ga sama poskušala zapeljati! Tudi zanosila sem hote, kajti le to je pomenilo rešitev. Ljubimkanje, če bi se razkrito, bi komandantu napravilo le kazen. Tako se je zgodilo in ti si bil na poti. V šestem mesecu nosečnosti so me izpustili, tvojega očeta, Rudija, pa so razrešili komandantstva in ga odpustili iz vojske. Mislim, da bom živela z njim, pa on ni hotel. Niti mesec dni nisva bila skupaj, ko mi je povedal, da me ne mara, da me sovraži, ker sem mu uničila življenje. Zelo rad je bil vojak. Želel je ostati v vojski, spozaba z mano pa mu je to onemogočila. Upala sem, da se bo premislil in se vrnil po tvojem rojstvu. Niti pogledati te ni prišel. Potem mi je Fonzi, s katerim sem delala v tovarni, rekel, da bi se rad oženil z mano, da ve, česa me dolžijo, kako je pripravljen tebe priznati za svojega sina. Na to sem pomislila predvsem zaradi mladosti, da te ne bi otroci dražili, zakaj se pišeš drugače kot tvoj oče. Nisem se poročila s Fonzijem zato, da bi ti hotela karkoli prikriti. Želela sem si ustvariti dom, poskrbeti zate, kolikor je najbolje mogoče. Pozneje ti povem, sem sklenila. Potlej sem spoznala, da ti ne morem odkriti očeta, ne da bi s tem odkrila tudi svojo preteklost in obsodbo. Vedela sem in še zmerom vem, da nisem veliko kriva. Tako je to bilo. Porojeno iz sebičnosti. Bila sem prepričana, da boš živel s svojim očetom. Potlej, ko so se mu načrti z vojaščino podrli, je začel Rudi kriviti in sovražiti tudi mene. Niti enkrat me ni zaprosil, da bi te želel videti. Tudi jaz nisem zahtevala od njega ničesar.

»Pa moj oče, Rudi, ve kje živim?« je vprašal Bojan.

»Natančno. Ves čas živimo v tem mestu, dovolj smo znani, da je lahko zvedel za naš naslov. Seveda, če je to želel?«

Mama ga je gledala z novim upanjem. Zgodbo je povedala tako zaokroženo, da v njej skoraj ni bilo šibkega mesta. Pa vendar, zakaj ne živimo skupaj z očetom, je začelo vznemirjati Bojana. Če je imel oče mamo res rad, če je tvegal v taborišču, ko se je zavedal posledic, zakaj se je ob njegovem rojstvu odvrnil od mame? Ne, v tej zgodbi tiči velika laž, je pomislil Bojan. Spremlja mamino življenje toliko laži, prikrivanj? In to, kot pravi, po dveh slabih trenutkih?

O RAZVOJU TOPNIŠTVA V IX. KORPUSU NOV IN POS

50

HUMOR V »ŠRAPNELU« — ŽEPNEM ČASOPISU TOPNIČARJEV

Želin pri Cerknem je bil naš večni sovražnik. Tam smo vedno bredli vodo. Tudi nekega zimskega večera se je divizion odpravil prek vode Idrijce. Vsi smo se sezuli in slekli, na drugi strani vode pa oblekli in tako ostali suhi. Intendant Lado Pristov se je junaško smejal naši nagoti in zajahal mrllo. »Takole, tovariši, se pride suh na ono stran reke!« Mula je zabredla v vodo, noseč na sebi našega Ladka. Sredi reke, kjer je bila voda najbolj globoka, pa sta se z Ladkom potopila. Mula se je namreč pričela valjati po vodi. Ladko se je ves moker izvelel iz vode, mi pa smo se dolgo smejali njegovi nezgodi sredi zime.

Patrola se je vrnila. Borec, doma iz Bohinja, jih je vprašal, če so dobili kaj za pod zob. »Hudiča boš dobil, še uši ne,« je dobil

odgovor. Bohinjec se odreže rekoč: »Jutri pojdem jaz z vami in klobase iz zaseke ne uidejo.«

Drugi dan gremo. Bili smo ravno v hiši, ko je zvonilo »Ave Marijo«. Bohinjec sname kapo in začne glasno moliti. Gospodinja ga osuplo gleda. Mi smo samo nekaj mrmrali za njim. Po molitvi smo se poslovlili. Gospodinja se obrne proti Bohinjecu rekoč: »Kaj tudi vi tam gori molite?« »Ja, mamca, seveda, saj smo mi tudi ljudje!« se odreže Bohinjec in hoče oditi. »Počakajte, fantje, vem da ste lačni,« so bile besede mamice in odide. Kmalu se vrne in prinese pehar suhih hrušk, jabolka, zaseke, kruh in nekaj klobas. »Nate, to je za vas.« Vzeli smo, se zahvalili in odšli. Ko smo bili na samem, smo si razdelili dobrote. Besedo je ponovno prevzel Bohinjec. »Fantje, da ne boste povedali našim politkomisarjem, sicer me bodo še v nebesa k Petru poslali po hrano.«

Na Lokvah so zavezniški avioni odmetavali hrano. Veliko se nas je zbralo, saj smo prvič videli, kako spuščajo vreče moke brez padal. Vendar, tudi ena vreča se ni strgala. Naenkrat se pojavi mlad, komaj 14-letni kurirček z bombami na opasču in brzostrelko. Komisar korpusa Hrihar nekaj časa opazuje kurirja, nato ga vpraša:

Tovariš, od kod si?
Kurir: Z Gorenjske!
Komisar: Koliko pa si star?
Kurir: Štirinajst — lepa starost, mar ne?
Komisar: Kakšno funkcijo pa opravljaš pri tej starosti?
Kurir: Jaz sem kurir, ti pa si gotovo komandir komore, ko si tako lepo debel!

Srečata se tovariša obveščevalec in veterinar. Ozračje je napeto, zelo...

Veterinar: »Nu, kaj novega?«
Obveščevalec: »nič!«
Veterinar: »Nič? Služi! To znači: Koncentracije ne apaziti, hajka apaziti.« In sta se v smehu razšla...
(Navedeni anekdoti sta prepis iz žepnega časopisa »Šrapnel«, izdanega v novembru 1944.)

NOVICE IZ RADOVLJIŠKE OBČINE

Izvršni svet OS Radovljica je na 108. seji, 1. septembra, sprejel predlog sklepov v zvezi s sanacijo blejskega jezera in sklepe o izrednih gradbenih lokacijah za nekatere zasebne prostore.

Spregovorili so o materialnih okvirih gospodarskega in družbenega razvoja občine v prihodnjih petih letih ter ocenili izvajanje dogovora o uresničevanju družbene usmeritve dohodka in delitve osebnih dohodkov v občini. Sprejeli so predlog pravilnika o organiziranju uprave inšpekcijskih služb na Gorenjskem in predlog pravilnika o sistematizaciji del in nalog uprave inšpekcijskih služb Gorenjske. Razprava pa je tekla tudi o predlogu odredbe o razporeditvi delovnega časa v upravnih organih občinske skupščine Radovljica, ki je bila predložena v štirih inačicah.

Komite občinske konference ZK Radovljica je med pomembnejše zaključke iz razprav o uresničevanju politike ekonomske stabilizacije, ki so vnešeni v program aktivnosti komunistov, postavil tudi skrb za varstvo okolja. Izhajajoč iz dejstva, da bo izkoriščenje razpoložljivih naravnih surovin pogojeno z nadaljnjim razvojem gospodarstva, predvsem v lesni industriji, je potrebno zagotoviti tudi omejitvene ukrepe. Pri izkoriščanju gozda je vse preveč nenadzorovanega poseka brez izločanja sredstev za družbene obveznosti. Zbrana sredstva se ne vlagajo nazaj v gozd, zato bodo zaostri nadzor in sprejeli ostre in nepopustljive ukrepe. V ta prizadevanja bodo vključili tudi strokovno službo Gozdnega gospodarstva Bled.

V solidarnostni sklad za pomoč pobrateni občini Brus, ki jo je 18. maja prizadel močan potres, so v radovljiški občini do 30. avgusta zbrali 1.131.390 din. Doslej se je s področja gospodarstva odločilo za pomoč v višini enodnevnega zaslužka 45 OZD in TOZD, ki so zbrali nad 760 tisoč din. O pomoči pa se bodo v septembru odločali tudi v vseh drugih delovnih kolektivih. Delavci družbenih dejavnosti, DPO in SIS so doslej zbrali nad 370 tisoč din. Zelo prizadevni so bili aktivisti Rdečega križa v zbiranju pomoči v Lescah, ki so zbrali nad prebivalci že 35.500, v Begunjah 14.350, v Ljubnem 4.850 in v Mošnjah 2.780 din.

Sekretariat koordinacijskega odbora za ljudsko obrambo in družbeno samozasčito pri predstevu OK SZDL Radovljica, je v začetku septembra sprejel predlog nalog v pripravah na akcijo Nič nas ne sme presenetiti. Predlagal je naloge in časovne roke nosilcem akcije ter priporočil koordinacijskemu odboru, da oblikuje enotno predpostavko za vaje v okviru akcije NNNP in za načrtno usposabljanje občanov v krajevnih skupnostih, ki ga bodo prevzele krajevne konference SZDL.

Koordinacijski odbor za usmerjeno izobraževanje in svet za vzgojo in izobraževanje pri predstevu OK SZDL Radovljica sta pred dnevi skupaj izdelala program nalog družbenopolitičnega organiziranja in izobraževalne skupnosti za uvedbo usmerjenega izobraževanja v občini v šolskem letu 1981/82.

Po sklepu občinskega sveta ZSS Radovljica bo v drugi polovici septembra potekala v vseh OZD in TOZD javna razprava o predlogu samoupravnega sporazuma o štipendiranju. Sindikalne organizacije bodo k razpravi pritegnile tudi kadrovske službe v svojih delovnih organizacijah, ki bodo zbrale pripombe in jih posredovale predsedstvu občinskega sveta ZSS Radovljica v oktobru.

Po sklepnih ocenah izvršnega sveta OS Radovljica je ekonomičnost gospodarjenja letos ostala na lanskni ravni. Na 100 din porabljenih sredstev je gospodarstvo v prvem polletju 1980 doseglo 149,9 din celotnega prihodka, kar je za 0,5 din manj kot

lani. Skupna poraba je bila višja od lanske za 22 %, splošna pa se je povečala za 21 %, kar je v skladu z resolucijo. V resolucijskih okvirih so se gibali tudi osebni dohodki in zaposlenost. Zelo velik je bil porast izvoza, z njim so namreč radovljiški gospodarstveniki pokrili uvoz 139 %.

Zaradi nejasnosti in dvomov, ki so jih v zadnjem času sprožili v javnosti nekateri izvedenci o statični trdnosti strehe na dvorani blejskega umetnega drsališča, je izvršni svet OS Radovljica naročil samoupravni interesni skupnosti za izgradnjo infrastrukturnih objektov Bled, da do 15. septembra, izdela in posreduje poročilo o poteku in izdih gradnje umetnega drsališča na Bledu.

V Poljčah pri Begunjah so obnovili stavbo nekdanje šole, v kateri bo 8. septembra začel z rednim delom republiški center za usposabljanje nosilcev nalog v obrambnih pripravah, občinskega in republiškega kadra, ki deluje na področju ljudske obrambe in družbene samozasčite. Center, ki ga upravlja republiški sekretariat za ljudsko obrambo bo imel sodobno urejene učne in bivalne prostore.

Izvršni svet OS Radovljica je na zadnji avgustovski seji sprejel sklep o pooblastilu Temelnjemu sodišču Kranj – enote Radovljica, da lahko prodaja sodne taksne vrednostnice – koleke. Prodaja po kioskih je namreč zelo neurejena, kar ovira delo sodišča in povzroča strankam nepotrebno izgubo časa. Kioski so pogosto tudi med delovnim časom po več ur zaprti, ali pa nimajo na izbiro kolekov v takšnih vrednostih, ki jih občani potrebujejo za svoje vloge pri sodišču.

V ŽITO – TOZD Triglav Lesce, ki oskrbuje s kruhom in pecivom potrošnike iz radovljiške in jeseniške občine, so zavoljo julijskih podražitev moke, ki je bila povečana za kg črne moke 2,19 din, za belo moko pa 3,22 din, pa tudi zaradi začasne ukinitve ali nerednih nabav moke iz Vojvodine, morali leški peki porabiti moko iz občinskih blagovnih rezerv. Iz rezerv jeseniške občine so porabili 20.000 in iz rezerv radovljiške 19.115 kg. To količino pa so morali nadomestiti z dražjo novonabavljeno moko. Za obe občini bo vsled tega potrebno pokriti razliko v ceni pšeničnih mok v višini 269.595 din.

V delovni organizaciji Vezene Bled so pred tridesetimi leti, 11. septembra, ustanovili prvi delavski svet. Jubilejno obletnico samoupravljanja bodo počastili s skromno slovesnostjo na katero bodo povabili tudi vse dosedanje predsednike delavskih svetov. Temu dogodku bodo posvetili tudi posebno izdajo svojega glasila Naša vez.

Delegati obeh zborov skupščine izobraževalne skupnosti Radovljica so na 12. seji, 4. septembra, razpravljali o osnutku samoupravnega sporazuma o temeljih plana občinske izobraževalne skupnosti za obdobje 1981–1985 in sprejeli sklep o sofinanciranju lokalne radijske postaje Triglav Jesenice za leto 1980. Potrdili so predlog o oblikovanju oddelkov v osnovnih šolah mimo sprejetih normativov in meril za šolsko leto 1980/81. Obravnavali so tudi pregled manjkajočih poklicev v izobraževanju ter potrdili predlog samoupravnega sporazuma o medsebojnih pravicah in obveznostih, načinu združevanja dela in sredstev ter nujno koriščenje in porabo za izvedbo mladinske delovne akcije Bohinj '80.

Izvršni odbor Kulturne skupnosti Radovljica je na zadnji seji, 1. septembra, med drugim razpravljal o osnutku samoupravnega sporazuma o temeljih plana Kulturne skupnosti Slovenije za srednjeročno obdobje 1981–1985. Odločno se je zoperstavil v osnutku predlagani stopnji deleža sredstev občine za skupni program republike, ki se povečuje od sedanjih, 0,52 kar na 0,68 % od bruto osebnih dohodkov. Če bi ostalo pri takšni stopnji bo namreč za občinsko kulturo v prihodnjih petih letih ostalo od sedanjih 0,37 le še 0,21 % združenih sredstev, kar pa je povsem nesprejemljivo. Izvršni odbor bo svoje stališče posredoval obema zboroma skupščine Kulturne skupnosti Radovljica na seji, ki bo 15. septembra.

Za praznik krajevnih skupnosti Gorje, 28. avgusta, je izšlo glasilo KK SZDL Gorje »Gorjance«. V uvodu prinaša zapise občanov iz žalne knjige ob smrti predsednika Tita in reprodukcijo maršalove slike. Večidel vsebine glasila je posvečen krajevnemu prazniku in polletnemu gospodarjenju v KS, gorjanskim kulturnim in drugim družbenim dogodkom, objavljenih pa je tudi več samorastniških pesmi.

Kot kaže so se že začela na Bledu mednarodna in jugoslovanska srečanja, ki utegnejo podaljšati sezono tja do pozne jeseni. Konec avgusta so se najprej sešli člani mednarodnega sveta združenj industrijskih oblikovalcev, ki ima svoj sedež v Belgiji. Sešli pa so se tudi delegati društev za industrijsko oblikovanje Jugoslavije in predstavniki gospodarstva, kjer so se dogovorili o bodočem sodelovanju in organiziranosti.

Čebelarji muzej si je med zasebnim obiskom v Radovljici v soboto, 30. avgusta, ogledal državni sekretar za ljudsko obrambo armadni general Nikola Ljubičić. Ugledni gost, ki je tudi sam čebelar in odličen poznavalec čebelarstva, je z veliko pozornostjo razgledal vse zbirke in izrekel priznanje muzejskim delavcem za vzorno urejen muzej, edini te vrste v državi, kar je napisal tudi v knjigo vtisov.

V galerijskih prostorih Šivčeve hiše v Radovljici, ki so letos povečani še za eno sobo, je bilo od januarja do konca julija že sedem razstav – pet likovnih, ena fotografij in ena ena oblikovalska. Vse razstave si je v tem času ogledalo 4735 obiskovalcev, to je 851 več kot leta 1979. Šivčeva hiša s poročno dvorano in drugimi prostori si je izven razstav ogledalo še 912 obiskovalcev. Do konca 1980. leta muzejsko galerijski odbor pri Kulturni skupnosti Radovljica načrtuje še tri razstave.

Izvršni odbor radovljiškega društva upokojencev pod vodstvom Alojza Špilerja, je na zadnji avgustovski seji obravnaval in sprejel program priprav za letošnji občinski teden upokojencev v oktobru. Da bi lahko uresničili program dejavnosti svojih sekcij, so prosili nekatere delovne in družbenopolitične organizacije za finančno pomoč, ali za pokroviteljstvo nad posameznimi sekcijami. Medtem, ko pokrovitelja še niso uspeli dobiti, so občinski svet ZSS, krajevna konferenca SZDL, krajevna organizacija ZB NOV, svet KS Radovljica, Murka Lesce in SGP Gorenje Radovljica do konca avgusta prispevali skupaj že 17.000 din.

Ob desetletnici organizirane odbojke na Bledu je tamkajšnji odbojarski klub organiziral konec avgusta mednarodni ženski turnir, ki so se ga udeležile razen članic domačega kluba, ki tekmujejo v II. zvezni ligi, še ekipe TJ Tatran iz Prage in UISP Sestezze iz Firenc. Prvo mesto so dosegle Čehinje, drugo domačinke in tretje Italijanke. Na turnirju, ki je izvrstno uspel, so za jubilej OK Bled, predstavniki odbojarske zveze Slovenije podelili Mihi Torkarju plaketo za prispevek k razvoju odbojke v Sloveniji.

Na občinskem sindikalnem prvenstvu v plavanju, 30. avgusta, ki so ga v organizaciji plavalnega kluba Radovljica uspešno izvedli na radovljiškem kopališču za pokal občinskega sveta ZSS Radovljica, se je od 305 prijavljenih udeležilo tekmovalcev le dve tretjini tekmovalcev. Pri ženskah so bile najuspešnejše plavalke Vezene Bled, pri moških pa Veriga Lesce. Moštveno so bili prvi plavalci Elan Begunje, drugi Vezene Bled in tretji Iskra Otoče.

Na XV. mednarodnem balinarskem turnirju za pokal Gorenjske '80, ki ga je pripravil BK Radovljica prejšnjo nedeljo, 31. avgusta, je sodelovalo 12 moštev iz Slovenije, Hrvaške in Italije. Zaradi dežja so bila dopoldanska tekmovanja na pokritih baliniščih BK Lesce, popoldne pa v Radovljici. Največ uspeha so imeli domači tekmovalci v sestavi Rebec, Humerca, Leskovar in Železnikar, ki so osvojili pokal, drugo je bilo moštvo BK Litoštroj, tretje AS Ronchi (Italija) in četrto BK Lesce.

PAVLOVČIČA JE ZASLIŠALA OZNA

V zvezi s člankom Zdravka Kotnika: Resnica o Janezu Pavlovčiču, ki ga je Železar objavil 28. avgusta letos, čutim dolžnost, da izpovem naslednje:

Tudi iz Kotnikovega pisanja je razvidno, da Pavlovčičeva vloga pri organiziranju upora na Dovjem, v Mojstrani in Belci ni sporna, pač pa je sporna ocena njegove dejavnosti v celoti, posebno po dezertertvu od partizanov. Na ta problem so me v Ljubljani opozorili šele pet let po izidu knjige Zločin pri Lenartu, v kateri je opisan upor, ki ga z nekaterimi dopolnitvami zdaj objavlja Železar.

Ko sem od inž. Pavla Seška pred približno štirimi leti prvič slišal, kako je šef jeseniške izpostave gestapa Clement Druschke poslal Pavlovčiča kot pravokatorja k njim (družini) v Medvode, kjer naj bi vzpostavil zvezo z najvišjim vodstvom upora za Gorenjsko, sem ga med drugim vprašal, zakaj že doslej Pavlovčiča ni prijavil organom za notranje zadeve. Odgovoril mi je, da je bil v povojnih letih nekaj let kot elektro inženir zaposlen v jeseniški železarni in da je tam med delavci prepoznal Pavlovčiča, katerega je potem takoj prijavil izpostavi OZNA Jesenice. Po njegovih besedah so na njegovo prijavo oznovci Pavlovčiča aretirali, nekaj dni zadrževali in potem iz nerazumljivih razlogov izpustili.

Ko sva se s Seškom razšla in sem o tem razmišljal, si tudi jaz nisem znal razložiti ravnanje organov OZNA, ki so zaslišali Pavlovčiča, saj je bilo očitno, da je ambiciozni Druschke v bitki za svoj ugled, napredovanje in odlikovanje pletel mrežo, v katero naj bi se ujeli najvišji voditelji partije, OF in vojaško-političnega vodstva NOB na Gorenjskem. Pri uresničevanju tega peklenškega načrta pa naj bi mu odločilno pomagal bivši partizan Janez Pavlovčič.

Kot je pač moja navada (ko sem zbiral podatke za knjigo o črnorokih, sem obiskal mnoge najožje

sorodnike teh morilcev), sem odšel k Pavlovčiču na Dovje. Rekel sem mu, da bi rad govoril z njim brez navzočnosti drugih družinskih članov. Slišal sva v spalnico, ker hiša nima dnevne sobe in tu sem mu kar naravnost, toda v vpljudni obliki povedal, zakaj sem prišel. Povedal sem mu, česa ga obtožujejo. Niti besedice mu nisem hotel povedati, kako mi je njegovo »mislijo« v Medvodah opisal Sešek. Pavlovčič je takoj vedel, kdo mi je o tem dogodku pripovedoval. Priznal je, da so ga takrat res za dva ali tri dni zaprli jeseniški oznovci (po vojni), vendar, ko jim je opisal, kako je bilo in kje je potem živel, so ga izpustili.

Kako mi je Pavlovčič opisal svojo provokatorsko vlogo po Druschkejevi direktivi, sem opisal v knjigi Sedem krst za Ronkarjevo družino. Niti Sešek niti Pavlovčič za časa življenja nista zanikala dane izjave. Torej sem napisal resnično samo tako, kot sta jo vsak po svojem spominu povedala. Vendar, mora vsak podprečno inteligenten bralec priti do zaključka, da je Pavlovčič v Medvodah opravil akcijo v korist OF in ne nasprotno. Kajti, ko je Pavlovčič opazil, da je Sešek že nasledel njegovemu pripovedovanju, da ga pošilja štab Cankarjevega bataljona, ki zdaj išče zvezo z vodstvom za Gorenjsko, mu je povedal, da ga pošilja policija (Sešek pravi, da je vzkliknil: »Jaz sem agent!«). S tem priznanjem je Pavlovčič opozoril Seškove, da gestapo ve za njihovo delo za OF in njihove zveze.

Ker vsi bralci Železarja nimajo knjige Sedem krst za Ronkarjevo družino, gre pa tudi za nekdanje delavce Železarne predlagam, da uredništvo objavi omenjeni odlomek iz te knjige, v katerem je opisan ta dogodek, (Odlomek bomo objavili ob

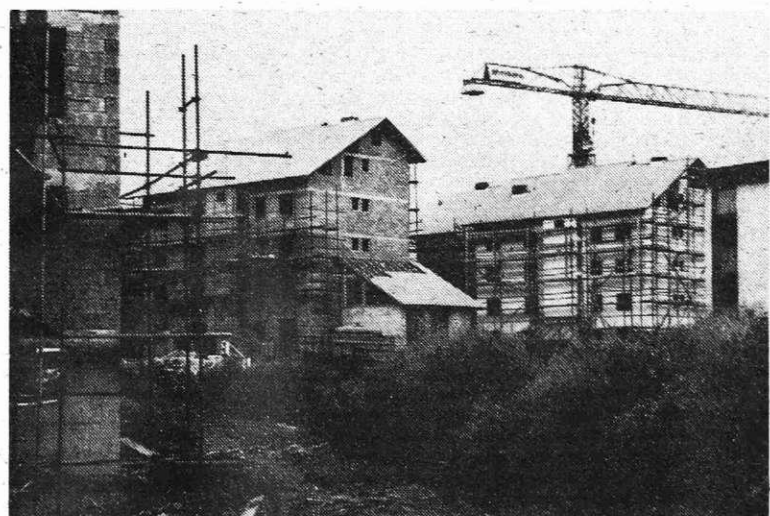
koncu sestavka Uporniki Gornjesavske doline. Pripis ur.)

Kar pa zadeva Kotnikove pripombe, da se prehitro zanesem le na en vir, je v nadaljevanju o »upornikih« lahko razbral, da sem obiskal zelo, zelo veliko ljudi. Večkrat smo se o kakšnem dejstvu tudi sporekli. Živan in Slovenko sta po večkrat prebrala rokopis in me popravljala ali ga dopolnjevala. Tudi v organizaciji ZB NOV Dovje-Mojstrana sem tesno sodeloval (leta 1972, ko sem to pisal), saj sem prav tam dobil življenjepis padlih in umrlih aktivistov. Sicer pa se pri dokumentarnem opisovanju, kljub najbolji volji, ne moreš izogniti znanega dejstva, da temu ali onemu ni kaj všeč. Meni, na primer, tudi ni všeč, da se te stvari okoli Pavlovčiča niso razčistile takrat, ko je bil še živ. Na jeseniškem občinskem odboru ZZB NOV Jesenice so že pred desetimi leti vsi vedeli, kdo je videl in potem izdal borce Jeseniške čete oz. dela Cankarjevega bataljona v Baragovi koči nad Zatrebo planino, pa se nikomur ni dalo iti človeka vprašati, kako je opazil partizane (ko je potem prišlo do bitke na vrhu Stola), zakaj je to šel javiti jeseniškemu županu Luckmannu in ne gestapu, kdo so bili vodiči... Mož je umrl, mnogi pogrebci pa niso vedeli, da pokopujejo izdajalca.

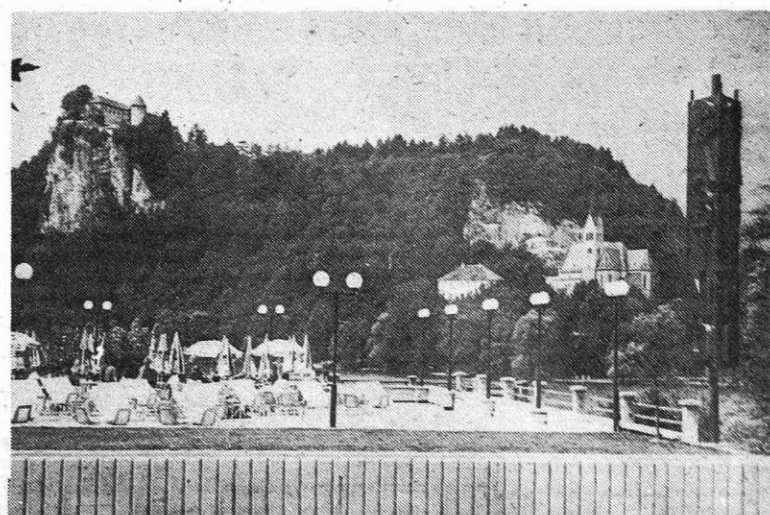
Da smo si na jasem: Jaz ne zagovarjam Pavlovčiča glede življenja po dezertertvu, pač pa ne želim, da se ga bremenijo tudi za tisto, za česar ni kriv. Tako so izgleda ravnali tudi zasliševalci OZNA in zato ga tudi niso postavili pred sodišče.

Jože Vidic

DOPISUJTE V ŽELEZARJA

Pred devetimi meseci so na Cankarjevi cesti v Radovljici pričeli z izkopom, sedaj pa so novi stanovanjski bloki že pod streho. V njih bo okrog 160 novih stanovanj (Tekst in foto Peter Malek)

Motiv z Bleda (Foto B. Blenkuš)

ŽELEZAR

PRVI ODBOR OBČINE JESENICE PO OSVOBODITVI

Že kmalu potem, ko je bil pred 35 leti izgnan okupator z naših krajev in ko je napočila tako težko pričakovana zlata svoboda, je bil imenovan za predsednika občine Jesenice Alojz Furlan. Le-ta je opravljal to dolžnost do septembra 1945, ko so bile volitve, na katerih je bil izvoljen odbor občine Jesenice, ki se je takrat imenoval mestni odbor. Takrat so bili Rateče, Kranjska gora in Mojstrana še samostojne občine. Na prvi seji devetčlanskega odbora je bil imenovan za predsednika član, ki pa je bil že čez nekaj dni premeščen službeno v Kranj. Predsedniške posle je nato prevzel Vinko Genusi, ki pa je to dolžnost že čez dobri mesec opustil, nakar je bil izvoljen za predsednika Franc Škrl, ki je to dolžnost opravljal do poletja 1948. Takrat je bil občinski odbor, odnosno mestni odbor razpuščen, na zahtevo okrajnega odbora, ki je bil takrat in Jesenicah, za sedanjo radovljiško in jeseniško občino.

Pred novo izvoljenim odborom občine Jesenice so bile težke naloge, saj je bilo znano v kako hudih težavah se je znašla naša domovina ob koncu druge svetovne vojne. Vsega je primanjkovalo, tako obleke in obutve, prehrane, kurjave in vsega drugega.

Uradni prostori so bili od začetka v stavbi carinarnice, kmalu nato pa so jih premestili v vilo v Hrenovici, kjer je bil do tedaj okrajni odbor, le-ta pa se je preselil v stavbo carinarnice. Leta 1947 se je občinski urad preselil v nekdanje župnišče, prav tako pa tudi uprava mestnih podjetij. Seje odbora so bile vedno v večernih urah in so trajale tudi dolgo v noč, saj je bilo vedno veliko nerešenih zadev, ki so terjale mnogo truda in dela. Tako sta morala na primer, odbornika Noč iz Javorniškega rovtu in Klnar iz Planine pod Golico pozno ponoči pešati domov.

Že v jeseni 1945. leta je odbor občine Jesenice začel s snovanjem

nekaterih podjetij, odnosno obrtnih delavnic. Prevzel je nekatere pekarnice, klavnico in mesarije, kasneje pa še nekatere druge dejavnosti, kot so čevljarna, krojačnica, šivalnica, prevozno podjetje, komunala, knjigarna, trgovina čevljev, sadje-železnjava, gostilna Golica, hotel Korotan, kasneje trgovina usnja in še druge, nujno potrebne delavnice. Za vodenje teh so bili zadolženi nekateri odborniki, kar je bilo seveda združeno z veliko dobre volje, saj za vse to niso prejimali nikakega plačila. Nihče ni gledal na delovni čas ali takrat pomislil na plačane nadure ali podobno.

Vse do poletja 1948 je bilo nekako vse v redu pri poslovanju mestnih podjetij. Takrat pa se je pokazalo, da pri upravi in računovodstvu nekaj ne gre prav. Revizija je pokazala velike nerednosti in nepravilnosti, zaradi česar je prišlo do sodnega procesa proti nekaterim uslužbencem na vodilnih mestih uprave podjetij. Sodni proces je bil v veliki dvorani sedanjega doma TVD Partizan na Jesenicah, ob veliki

udeležbi ljudi. Sodišče je izreklo nekatere težke zaporne kazni, okrajni odbor takratnega okraja, ki je združeval kraje sedanjih občin Jesenice in Radovljica, pa je izrekel nezaupnico občinskemu odboru Jesenice in ga razpustil ter imenoval začasni odbor.

Na sestanku osnovne organizacije KPS oziroma ZKS za člane mestnih podjetij in uslužbence občine, so ta primer obravnavali in samokritično priznali, da so bili premalo budni in da so preveč zaupali nekaterim uslužbencem v vodstvu mestnih podjetij. Na tem sestanku so tudi mestna podjetja porazdelili na tri skupine in za posamezna določili upravnike, tako za skupino trgovskih podjetij, za obrtne in gostinsko dejavnost in za komunalo ter prevoznništvo.

V takratnem okrajnem glasilu Kovinar je takratni predsednik okraja Ignac Voljč obširno opisal, vsaj po svoje, takratne razmere v vodstvu mestnih podjetij. Ta zapis sem pred leti odstopil tehničnemu muzeju Železarne. Srečko Šorli

ŠTEVILNE PRIREDITVE OB KRAJEVNEM PRAZNIKU

Prebivalci krajevnne skupnosti Javornik-Koroška Bela so zelo lepo proslavili svoj krajevni praznik. Četrti september je namreč njihov praznik, ko se spominjajo žalostnega dogodka pred 39 leti, ko so gestapovci za zidom nekdanjega pokopališča ustrelili palce: Franca Freliha, Karla Kragolnika, Franca Podgornika, Ludvika Stražišarja in Albina Šavlija.

Odprli so razstavo Tito na Jesenicah in pripravili razgovor za okroglo mizo o vseh najaktualnejših komunalnih, investicijskih in drugih vprašanjih v krajevni skupnosti in v občini.

V sredo, 3. septembra, so na Štrausovi hiši odkrili spominsko

ploščo v spomin na delovanje komiteta KPS nekdanjem Kavalarskem stanovanju. V četrtek, 4. septembra, so v spominskem parku talcev pripravili recital in koncert pihalnega orkestra Jeseniški železarji, zvečer pa je bila slavnostna seja skupščine krajevnne skupnosti, na kateri so podelili pet priznanj 4. september 1941 in deset bronastih odličij OF.

V petek, 5. septembra, so pripravili proslavo z naslovom Tito med nami in vajo domačih prostovoljnih gasilcev. V soboto, 6. septembra, je bila velika slovesnost na Kresu, kjer so odprli rekreacijski center in izvedli več športnih tekmovanj. Na Kresu so namreč po večletnih prizadevanjih številnih športnih delavcev in drugih z veliko urami prostovoljnega dela zgradili smučišče, vlečnico, balinišče, tenis igrišča, strelišče in drugo. Pri tem so finančno pomagale številne delovne organizacije in zasebniki, ki so jim ob otvoritvi izrekli tudi priznanje. Priznanje – diplomu s plaketo je prejela tudi naša Železarna in konferenca osnovnih organizacij zveze sindikatov Železarne. Tudi najbolj prizadevnim posameznikom so podelili posebna priznanja in sicer: Maksu Ambrožiču, Francu Iskri, Andreju Si u, Mirku Smoleju, TVD Partizan Javornik-Koroška Bela in drugimi.

Na Kresu so pripravili tudi več športnih srečanj in tekmovanj v tenisu, balinanju, streljanju, košarki, odbojki in šahu. Obiskali pa so tudi karavlo, kjer so jih graničarji seznanili z novim orožjem in obrambo proti plinom. B.

OSKRBA Z OZIMNICO

Občinski odbor sindikata delavcev trgovine pri občinskem svetu Zveze sindikatov Slovenije – Jesenice, je v ponedeljek, 8. septembra, na svoji redni seji pod prdsedstvom Slavka Pema obravnaval oskrbo delovnih ljudi in občanov z ozimnico.

Občinski odbor je na podlagi poročil predstavnikov trgovskih podjetij in predstavnikov banke ugotovil: – vse trgovske delovne organizacije zagotavljajo zadostne količine ozimničnih artiklov (krompir, jabolka, paprika, zelje, čebula) v vseh

prodajalnah na področju občine Jesenice;

– cene ozimničnih artiklov bodo usklajene v skladu s poslovno skupnostjo za krompir in poslovno skupnostjo za sadje. Predvidena maloprodajna cena krompirja v poslovalnicah trgovske delovne organizacije Golica bo okoli 5,04 din za kilogram. To pa je cena, ki je enaka oz. nekoliko manjša kot v letu 1979.

– s prodajo ozimničnega krompirja bodo pričeli po 12. septembru, s prodajo ozimničnih jabolk pa po 20. septembru;

– ozimnična prodaja bo trajala en mesec;

– iz poročila trgovskega podjetja MERKUR je razvidno, da so na trgu še vedno težave z dobavami premoga. Iz podatkov je razvidno, da kupcem, ki bodo premog naročili šele sedaj, verjetno le tega ne bodo mogli izdostaviti v letošnjem letu. Trenutno dobavljajo potrošnikom le do pet ton premoga in sicer 50 % rjavega in 50 % lignita.

Da bi potrošnikom omogočili lažji nakup ozimnice in premoga bo Temeljna banka Gorenjske PE Jesenice dajala kredite za nabavo ozimnice in premoga. Rok odplačila kredita je deset mesecev z obrestno mero 6 % za ozimnico, in 12 % za premog brez pologa. Potrošnik mora predložiti le ustrezen predračun trgovske organizacije. Natančne pogoje kreditiranja bo sporočila TBG PE Jesenice preko glasila Železar in LRP Triglav Jesenice (objava na 15. strani).

Trgovske organizacije bodo potrošnike obvestile o ozimnični prodaji, preko radia Triglav in drugih informativnih sredstev.

NAMESTO ZA VENCE, ZA NAKUP ULTRAZVOČNE RENTGENSKE APARATURE

Naš občan in bralec Železarja je pred kratkim sprožil nadvse koristno pobudo, da bi uredništvo Železarja v sodelovanju s Splošno bolnišnico Jesenice, pričelo akcijo za zbiranje sredstev za nakup najbolj potrebne aparature za jeseniško bolnišnico, za kar naj bi občani in organizacije prispevale namesto vencev na grob za pokojne ali iz drugih različnih daril. Pobudo je uredništvo našega glasila z navdušenjem sprejelo, še toliko bolj, ker vemo iz informacij, da naši jeseniški bolnišnici še marsikaj manjka do popolne moderne urejenosti, predvsem na področju odkrivanja bolezni, kar pa je izrednega pomena za hitro ukrepanje in nadaljnje zdravljenje in da je vedno več primerov, da se svojci pokojnih odrekaajo vencev in cvetja v korist humanitarnih organizacij.

To pobudo smo sporočili Splošni bolnišnici Jesenice, ki je z velikim zadovoljstvom sprejela pobudo in v svojem pismu uredništvu sporočila:

»Izvršilni odbor Splošne bolnišnice Jesenice je na seji 29. avgusta obravnaval pobudo, ki jo je uredništvo ponudil občan, za zbiranje sredstev namesto vencev in cvetja za umrle.

Izvršilni odbor pozdravlja pobudo in predlaga, da se pobuda uresniči in da se sredstva stekajo, oziroma zbirajo namensko za nakup ULTRAZVOČNE RENTGENSKE APARATURE, ki stane 3.990.000,00 din (ultrasonotomograf s kompjuterjem Varian 3000, firme GGR Koch in Sterzel).

Ultrazvočna diagnostika daje nove možnosti pri odkrivanju bolezni tako v abdominalnem območju kot tudi v ginekologiji, porodništvu, kardiologiji in drugih območjih, skratka odkriva patologijo, ki nam doslej ni povsem dostopna.

Ta aparatura je v našem načrtu opreme že več let, vendar izgledov za nabavo v bodočih letih ni, ker bomo morali iz lastne akumulacije odplačevati anuitete za novi objekt (prizidek). To pa je huda obremenitev, ki bo bistveno ovirala posodabljanje medicinske opreme v bolnišnici.

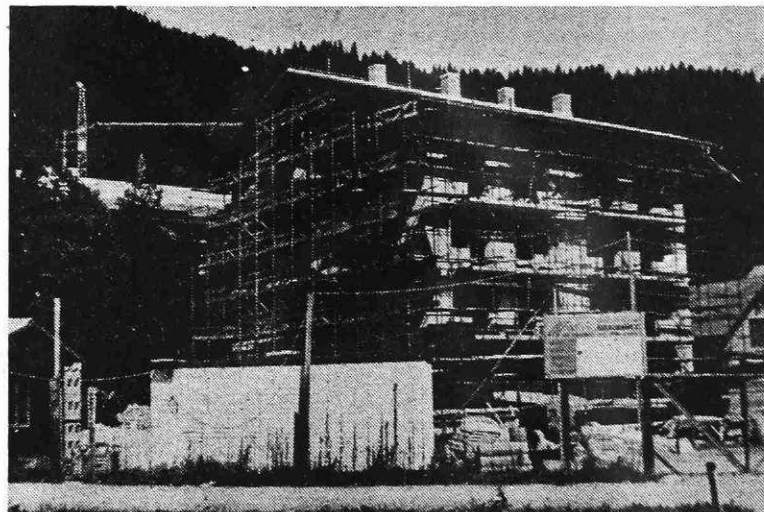
Občani in organizacije, ki bodo v ta namen namenjali sredstva namesto vencev za umrle ali druga volila in darila, naj sredstva nakazujejo na žiro račun: Splošna bolnica Jesenice št.v.: 51530-603-31205 z navedbo: namesto venca za tega in tega, za aparaturu.

Naše uredništvo bo enkrat mesečno poročalo o odzivu občanov in organizacij na pričeto akcijo, oziroma o stanju zbranega denarja.

Že naprej se zahvaljujemo v imenu uredništva in Splošne bolnišnice Jesenice vsem, ki se bodo odzvali začetni akciji.

Posebno lepo je z rožami okrasila hišo in vrt Rozalija Konič, Partizanska pot 12/a na Koroški Beli. (Tekst in foto B. Blenkuš)

Nov stanovanjski stolpič na Hrušici (Foto I. Kučina)

Gradnja mostu čez Savo za novo cesto, ki bo speljana skozi Karavanski predor. (Foto V. Hribar)

POMANJKANJE PITNE VODE V GORJAH

Krajevna skupnost Gorje, ki šteje 2.800 ljudi – veliko delavcev je zaposlenih tudi v jeseniški železarni – je ob koncu avgusta praznovala svoj krajevni praznik. Tudi letos so ga slovesno proslavili, s slavnostno sejo skupščine, kulturnim programom in športnimi tekmovanji.

V krajevni skupnosti Gorje so v zadnjem obdobju sprejeli zazidalni načrt Praprotnica, kjer bodo zasebne hiše in stanovanja za delavce. Ker pa komunalna ureditev predstavlja precejšnja sredstva, predvidevajo, da bodo začeli graditi šele leta 1983 ali 1984. V Spodnjih Gorjah pa so že začeli z gradnjo za upokojece, kjer bo deset garsonjer in klubski prostori.

Krajevni skupnosti je tudi uspelo pridobiti lokacijsko dokumentacijo z idejnim projektom za postavitev telefonske centrale, v kateri bo najprej 500 priključkov, kasneje pa lahko tudi 5.000. Že letos naj bi odkupili zemljišče, da bi čimprej začeli z gradnjo telefonske centrale in prostori za novo pošto.

Septembra nameravajo položiti na krajevne ceste še 10.000 kvadratnih metrov asfalta in bo tako v krajevni skupnosti večina cest že asfaltiranih. Žal imajo še vedno ozka prometna grla, ki pa jih bo treba odpraviti. Pričakujejo, da bodo od industrijske cone blejskega LIP začeli graditi obvoznico mimo naselja na Pokljuko.

Med zelo hude probleme sodi stalno pomanjkanje vode v obrobni predelih Gorj, posebno poleti, ko so številna gospodinjstva brez vode. Skupaj s samoupravo komunalno skupnostjo v Radovljici naj bi modernizirali vodovodno omrežje, ki je zdaj dotrajano, napajalni dotoki so premajhni. Prav tako so težave s kanalizacijo in nekdanja čista Radovna postaja onesnažena.

V krajevni skupnosti Gorje imajo precejšnje možnosti za razvoj turizma. Turistično društvo Vintgar

beleži vsako leto dober obisk, radi pa bi turistom predstavili danes že zanemarjeno, a nekdanj tako privlačno Pokljuško luknjo. Prav gotovo so odlične možnosti za razmah kmečkega turizma, bolj pa bi morali sodelovati s sosednjimi turističnimi društvi.

Krajevna skupnost Gorje je ena redkih krajevnih skupnosti, ki redno skrbi za obveščanje krajanov. V okviru krajevnne skupnosti pošilja jo glasilo Gorjanc vsem gospodinjstvom in kljub težavam so informacije vsestranske, aktualne in zanimive, tako, da so glasilo delovni ljudje in občani zelo dobro sprejeli. Obvešča jih o delovanju krajevnne skupnosti, društev in organizacij, ki dobro delajo. Tako planinsko društvo, gasilski društvi, športno društvo, radioklub, strelska družina, društvo upokojevcov, TVD Partizan in godba na pihala, ki često nastopa doma v sosednjih krajevnih skupnostih po Gorenjski in drugje. D. S.

SPOMINSKA SVEČANOST V RADOVLJICI IN NA LIPNIŠKI PLANINI

V soboto, 6. septembra, je bila v Radovljici in na Lipniški planini komemorativna svečanost v spomin na borbo Selške čete I. grupe odredov 9. septembra leta 1942 na Lipniški planini na Jelovici. V neenakem boju je padlo 27 borcev, med njimi tudi narodni heroj Jože Gregorčič-Gorenjec.

Prvi del spominske svečanosti je bil pri grobnici padlih talcev v Radovljici. Zbranim je spregovorila predsednica občinske konference zveze socialistične mladine Radovljica Marjana Bešter. Ob tej priložnosti so pripravili tudi bogat kulturni program, v katerem so sodelovali pevci in recitatorji OŠ Anton Tomaž Linhart, harmonikarski or-

kester in Linhartov oder mladih iz Radovljice. Slovesnosti so se udeležili učenci osnovnih šol iz jeseniške in radovljiške občine, borci, predstavniki družbenopolitičnih organizacij in drugi občani.

Drugi del spominske svečanosti pa je bil na Lipniški planini na mestu, kjer je bila 9. septembra leta 1942 borba Selške čete.

K spomeniku padlim borcem so položili venec, spregovorila pa je sekretarka občinske konference zveze socialistične mladine Jesenice Nevenka Juvan. Zatem je zbranim preželi udeleženec te bitke Janko Prezelj-Stane opisal borbo Selške čete pred 38 leti.

V kulturnem programu so tokrat nastopili učenci osnovne šole Jeseniško-bohinjski odred Kranjska gora.

J. R.

NOVOSTI NA POLICAH JESENIŠKE KNJIŽNICE

Notis PERGIALIS: Komandirka Argiro. Roman. Pomurska založba 1980.

Seznam novogrških pisateljev, katerih knjige so prevedene v slovenščino, obsega približno ducat imen, torej lahko rečemo, da je novogrška književnost za nas nepoznana dežela. O delih iz takšnih književnosti navadno poročajo tako, da se najprej razpišejo o zgodovini te dežele, o kulturnih razmerah, o mestu pisatelja v krogu njegovih sodobnikov.

Z drugimi besedami: ali lahko kaj pametnega povemo o nekem grškem romanu, če ne poznamo sodobne grške književnosti? Pričujoči roman pa se ne vključuje samo v to celoto (v novogrško književnost), ampak je hkrati sestavni del evropske literature odpora. Pri nas temu pravimo literatura s tematiko enobeja, ali preprosto partizanska književnost.

Če partizanstvo omejimo kot obojstran upor proti fašizmu, potem se partizanski roman začne morda s Hemingwayevim delom *Komu zvoni*. Naj povem takoj na začetku: prav nič me ne mika, da bi primerjal pričujoči roman s Hemingwayevim mojstrovino. Po svoje mi je roman o komandirki Argiro in o mekušnem, pa vendarle po svoje junakem študentu Petrosu bolj simpatičen od romana o Američanu Robertu, ki se je pridružil španskim republikanskim borcem. Zdi se mi, da lahko v tem primeru ločim človeško simpatijo od estetskega užitka: ta je pri Hemingwayu neprimerno večji.

Pergialis vseskozi ostaja v mejah tradicionalne realistične pripovedi. Kot lahko razberem iz spremne besede, se je avtor za ta način zavestno odločil. Tam je zapisano, da vidi pisatelj »svoje poslanstvo v tem, da skuša umetnost pisane besede čim bolj približati ljudstvu«. Roman je zelo ubrano napisan. Opisi posameznih dogodkov, opisi posameznih oseb, njihove preteklosti, dramatično slikanje njihovih osebnih in idejnih sporov – vse to se karseda skladno vključuje v celoto.

Zgodba je časovno zakoličena z dvema dogodkoma: začne se s prihodom študenta Petrosa v partizansko četo, konča se z zadnjim bojem junake komandirke. (V tem pogledu se zgodba povsem ujema z zgodbo v romanu *Komu zvoni*: tudi tam se je začelo z Robertovim prihodom in končalo z neko zadnjo bitko.) Dogodki potekajo v časovnem zaporedju; vračanje v preteklost – kadar hoče pisatelj osvetliti dogodek, ki so tega ali onega borca pripeljali v partizane – je podano v tradicionalni tehniki.

Z zgoraj povedanim sem se morda dotaknil pisateljevega znanja, njegovega mojstrstva (kar bi lahko pomenilo: obrtniške veščine). O njegovem resničnem pripovedovalskem daru pa morda pričajo predvsem nadrobnosti. Tu spet in spet naletimo na čutno nazornost, ne enkratnost trenutka, pa najsi gre za zaznavo – recimo, kako se je oglasil ptič ali kako je nenadoma zavel veter – ali za besedo ali stavek, ki ga v določnem trenutku izreče kdo izmed junakov: vsakokrat je to izvorno, prepričljivo, močno. Zlasti pisatelj ljudskih povesti v teh rečeh pogosto uporablja klišee – in pisci partizanskih zgodb pri tem niso izjeme. Pergialisova prepričljivost v risanju nadrobnosti je tisto, kar bo pritegnilo bralce, ki so navajeni ločiti dobro prozo od omladnega prepisovanja.

Posebno pozornost zasluži idejna plat romana. Priznam, da sem ga sprva vzel v roke bolj iz radovednosti (da bi zvedel kaj več o medvojnih dogodkih v Grčiji, zaradi primerjave z našo partizansko izkušnjo), kakor pa v pričakovanju umetniškega užitka. Vendar v *Komandirki* nisem naletel na nič takega, kar ne bi bilo znano iz naših romanov – in spominov. Gre za iste moralne dileme, ki so jedro nekaterih del iz naše NOB.

Argiro je dekle iz ljudstva, kmečka punca, ki jo je med partizane pripeljal nuj. Svoje so ji pobili Nemci, njo samo pa so posilili. Ti dogodki so iz kmečkega dekleta naredili krvoločno (in zato uspešno) borko, maščevalko zločinov. Skoraj do pike taki so tudi drugi borci te čete – vsi

razen Petrosa. Ta vse do zadnje bitke noče sodelovati pri ubijanju. Zlasti se mu upira, ko komandirka lastnoročno likvidira ujetega Nemca, za katerega meni, da je eden izmed tistih, ki so se nad njo spozabili.

Ves čas romana se dogaja med tema dvema – med Petrosom in Argiro – igra sovraštva, prezira in skrite privlačnosti. Morda celo ljubezni? Naravnost to ni nikjer izgovorjeno. Nasprotja med Petrosom in drugimi borci so silovita, nekateri na trenutke celo sumijo Petrosa, da je izdajalec in predlagajo, da ga je treba odstraniti. Vendar dobre sile delujejo na neopazen način. Petros med borci te čete predstavlja človeka prihodnosti. Učitelj – četni politični komisar – pravi komandirki nekaj takole: komunizma ne bodo zgradili posuroveli maščevalci, ampak prav ljudje te vrste, kot je Petros. Zato bi lahko rekli, da je *Komandirka* nekaj politofoni roman. Tako je sovjetski teoretik Bahtin označil romane Dostojevskega. Namreč, kakor pri Dostojevskem, tako tudi tu lahko polnokrvno sprejemo pripadniki različnih idejnih usmerjenosti.

V osnovi pa gre vendarle za roman, ki je, kot rečeno, namenjen ljudstvu, zelo simpatičen zaradi avtorjeve odprtosti in resničeljubnosti. In čeprav v tlorisu lahko zasledimo stari motiv o privlačnosti med krhkim gospodim in grobo Amazzonko, pa je v izvedbi vedno prisotna prvina, ki ima v realistični prozi najvišjo ceno: avtor ves čas govori o rečeh, ki jih pozna.

Marko Hudnik

KULTURNA SKUPINA DU JAVORNIK – KOROŠKA BELA DOBRO DELA

Prebivalci Javornika in Koroške Bele so v preteklem tednu praznovali svoj krajevni praznik. V program praznovanja se je vključila tudi kulturna skupina društva upokojencev Javornik-Koroška Bela, ki se uspešno vključuje v razna praznovanja in nastopa na različnih prireditvah.

S svojim izvajanjem so tudi obogatili program praznovanja krajevnega praznika. V četrtek, 4. septembra, je v kulturnem domu Julke in Albina Pibernik nastopila folklorna skupina pod vodstvom Gabrijela Peternele. V petek, 5. septembra, je ob spomeniku talcev na Koroški Beli zapele moški pevski zbor pod vodstvom zborovodja Jaka Vebra. Za zaključek praznovanja, to je v soboto, pa je bilo na programu že kar obširno praznovanje samih upokojencev. Za to priliko so organizirali in vključili v program praznovanja povratno srečanje s po-

bratenimi člani DU Nova Gorica. V soboto dopoldan so jih pričakali na postaji Podkočna in pozdravili nekateri člani izvršnega odbora društva v spremstvu dveh parov narodnih noš. Iz postaje so odšli v dom društva upokojencev, kjer se je ob 10. uri pričela proslava na prostem pred domom.

Najprej je zapele moški pevski zbor pod vodstvom Jaka Vebra pesem *Prelovec* – Ambrožič. Pozdrav. Sledil je pozdrav predsednika domačega društva Staneta Torkarja. Formalni del pobratenja smo dopolnili z izmenjavo travkov na praporu DU Nova Gorica in na praporu DU Javornik-Koroška Bela.

V nadaljevanju je o pomenu krajevnega praznika spregovoril član sveta KS Lovro Berce in gostom zaželel, da bi se dobro počutili med nami in da bi še naprej uspešno utrjevali dobre medsebojne odnose. Za pozdrave in sprejem se je zahvalil predsednik DU Nova Gorica Stane Belec.

V nadaljevanju programa je sledila pesem Jugoslavija, ki so jo zapeli in zaigrali nekateri člani folklorne. Recitacijo M. Klinarja. Himna je izvedla članica kulturne skupine Vera Končnikova. Moški pevski zbor pa je pod vodstvom Jaka Vebra zapele pesmi: Mihelčič – Domovina naša je svobodna in Jenko – Tiha luna jasno sije. Za zaključek je nastopila še folklorna skupina z gorenjskimi plesi.

Pred kosilom so si gostje ogledali razstavo Tito na Jesenicah. Na razstavi jih je pozdravil tajnik KS Edo Žagar in izrazil željo, da bi tudi krajevna skupnost navezala tesnejše stike z njimi. Predsednik DU Nova Gorica Stane Belec se je zahvalil za prijaznost z obljubo, da bo to željo prenesel v svojo krajevno skupnost.

Gostom smo pokazali starejši del mesta Radovljica, ki ga ravno sedaj urejajo. Žal si nismo mogli ogledati stalne razstave, ker je bilo zaprto. Popoldan pa je bilo družabno tovariško srečanje. Vse prehitro je mineval čas in treba se je bilo posloviti. Ob slovesu smo si vsi zaželeli, da se kmalu zopet vidimo.

V nedeljo je folklorna skupina na povabilo Turističnega društva Cerklje nastopila na planini Jezerca pod Kravcem (odkritelj spomenika padlim II. grupe odreda iz Kokrškega odreda) na drugem planšarskem dnevu. Bili so navdušeno sprejeti in dobili vabila še za drugam. Na povratku pa so se, ker je bil dom DU Žirovnica zaprt (želeli so tudi gostom – upokojencem, ki letujejo v tem domu zaposlati) ustavili in priložnostno nastopili v Krpinu pri Begunjah. Lahko rečemo, da je kulturna skupina DU Javornik-Koroška Bela opravila svoj obtož, saj so na vsakem gostovanju z navdušenjem sprejeti in dobivajo vedno nova vabila. J. F.

RAZSTAVA – TITOVA SREČANJA Z GORENJSKO

V petek, 12. septembra, bo ob 17. uri v avli nove osnovne šole Tone Čufar na Plavzu otvoritev razstave z naslovom **TITOVA SREČANJA Z GORENJSKO**. Razstava je celovit prikaz srečanj in obiskov tovariša Tita z Gorenjci od leta 1911, ko se je kot mladi kovinar zaposlil v tovarni železnih izdelkov v Perovem pri Kamniku pa do letošnjega leta, ko je pred odhodom v klinični center v Ljubljano bival na Brdu pri Kranju.

Predsednik Tito je bil po vojni skoraj vsako leto gost na Gorenjskem in vedno so bila ta srečanja izredno prisrčna. Prebivalci Kranja, Škofje Loke, Domžal, Kamnika, Tržiča, Radovljice in Jesenic so tovariša Tita vedno sprejeli s cvetjem in navdušenjem.

Prvič je po vojni prišel na Gorenjsko maja 1945, na Jesenicah pa je bil prvič 20. avgusta 1946, ko je govoril ob prizu drugoga plavza. Jeseničani so ga pozdravili leta 1958, 1959, 1960, 1963, 1966, 1969, 1974 in 1975. Se posebno sta nam ostala v spominu obiska 1. maja 1974, ko je bil gost v Mojstrani in 12. septembra 1974, ko je govoril na sestanku političnega aktiva jeseniške občine.

Večkrat si je tovariš Tito ogledal smučarske skoke v Plavnici. Nepozabni so tudi spomini posameznikov, ki so prišli v stik s tovarišem Titom. Gorenjci smo bili vedno ponosni na to, da ji je tovariš Tito izkazoval tolikšno pozornost. Ta razstava pomeni skromno oddolžitev za vse trenutke, ko smo bili skupaj s Titom.

Na razstavi bo moč dobiti tudi katalog v katerem je celotna kronologija vseh Titovih obiskov na Gorenjskem. Katalog in razstavo so pripravili delavci Gorenjskega muzeja iz Kranja, pri jeseniški postavitvi pa je sodeloval tudi tehnični muzej železarne Jesenice, s finančno pomočjo Kulturne skupnosti Jesenice.

Razstava bo odprta vsak dan od 12. do 22. septembra od 10. do 13. ure in od 15. do 18. ure.

Tone Konobelj

FINALE TEKMOVANJA TURISTIČNIH PODMLADKOV

Turistični podmladki na šolah in pri turističnih društvih na Gorenjskem bodo letos že tretjič podali obračun svojega zelo prizadevnega in uspešnega dela. Komisija za turistični podmladek pri Gorenjski turistični zvezi je namreč te dni pozvala vse, da naj do 15. oktobra pošljejo poročila o opravljenih akcijah in o delu v šolskem letu 1979/80. Razen tega bodo podmladki do tega roka poslali tudi v oceno najboljše spise s turistično tematiko. Učenci tretjih in četrtyh razredov bodo pisali naloge z naslovom *Moj domači kraj ali Na počitnicah pri sorodnikih*. V petem in šestem razredu sta razpisana naslova: *Zanimivosti domačega kraja in S prijatelji na počitnicah*. Zadnja dva višja razreda pa imata na voljo temi: *Delo našega turističnega podmladka in Z avtom (kolesom, vlakom) širom Slovenije*.

Tudi letos bodo iz vsake skupine nagrajeni prvi trije najboljši spisi. Turistični podmladki bodo poslali v oceno po dva spisa.

Vsi podmladki so prejeli tudi že gradivo za tekmovanje v znanju – kviz. V njem je zbrana snov starejše in novejša zgodovine, gospodarske in turistične zanimivosti Tržiča ter

okolice. Vsaka šola oziroma turistični podmladek bo sestavil eno triletno ekipo, ki bo odgovarjala na tekmovanje, ki bo na letošnjem srečanju turističnih delavcev Gorenjske v Trzinu.

Vsem, ki se bodo za to tekmovanje pripravili in do 15. oktobra prijavili, bo komisija za turistični podmladek pri Gorenjski turistični zvezi sporočila uro, dan in prostor prireditve, oziroma tekmovanja.

Tudi letos bodo nagrajene prve tri najboljše skupine.

Podmladki imajo že ob začetku novega šolskega leta polne roke dela. V nekaterih šolah bodo sestavili več ekip, ki se bodo pomerile med seboj v znanju, najboljša pa se bo udeležila tekmovanja v Trzinu. Priprave na kviz bodo letos nekoliko težje kot lani. V minulnem letu, ko so podmladki dobili poleg gradiva še vprašanja in odgovore, so se vsi učenci naučili tako, da je bilo težko najti prve tri najboljše. Zato bo letos na kviz samo gradivo, ki ga bodo morali tekmovalci v celoti temeljito predelati. Tega pa se podmladki že z vsvo vno močjo, saj jim bo to zelo koristilo pri poznavanju tega dela naše domovine.

B.

POČITNICE V NOVIGRADU

DPM Jesenice vsako leto organizira letovanje za šolske in predšolske otroke v Novigradu. V četrti izmeni smo del šolskih počitnic preživeli tudi mladi Žirovnčani. Zanimanje za letovanje v tem kraju je v naši šoli vsako leto večje.

29. julija se nas je 112 morja in sonca željnih učencev naše šole zbralo na igrišču ob šoli. Po obveznem zdravniškem pregledu so nas vodiči razdelili v skupine. Hitro smo se poslovlili od domačih in zlezli v avtobus. Navdušenja ni bilo ne konca ne kraja. Po treh urah vožnje smo se ustavili v Pineti. Tam so nas čakali učenci osnovne šole iz Kranjske gore, ki so se popoldne odpeljali proti domu. Hišice: Podmornica, Gusarji, Morska zvezda, Ježki in druge pa so za dvanajst dni dobile nove stanovalce.

Bivanje v Novigradu je bilo zelo prijetno. Vreme nam je bilo naklonjeno. Vse dneve smo plaval, se potapljali in uganjali razne norčije na obali. Takoj drugi dan smo opravili preizkus plavanja. Naši vodiči so ugotovili, da so pripeljali s seboj celo vrsto neplavalcev, s katerimi so se trudili vse naslednje dni. 25 učencev je splavalo, le štirje so ostali v plavanju nepismeni.

V času letovanja smo organizirali več športnih srečanj. S Hrastničani smo odigrali tekmi v nogometu in med dvema ognjema. V igri med dvema ognjema smo se pomerili tudi z otroki, ki so letovali v zdravstveni koloniji. Najbolj zanimiva so bila vsekakor »naša jadranska srečanja«. Štiri ekipe so tekmovale v teku s plavutkami, v veslanju na blazinah, potapljanju in vlečenju vrvi. Najboljši ekipi sta se pomerili še z mladimi iz Gorenjskega letovišča. Za zmagovalce sta Monika in Nevenka izdelali lične medalje iz makrameja

in školjk. Veseli smo bili, da so največkrat ostale v naših rokah.

Športno aktivni so bili tudi naši vodiči, ki so odigrali več tekem v odbojki z vodiči iz zdravstvene kolonije. Ob večerih smo gledali televizijo, se igrali ob hiščah, prirejali smo ples in hodili v Novigrad na sladoled in enkrat tudi na ples. Ne pozabeno bo ostal tudi piknik v naravi, ki so ga pripravili naši vodiči. Ob obali smo pekli pleskavice, cvrli pa so nam tudi sklede pomfri krompirja.

Čas naših počitnic je vse prehitro minil. Dan pred odhodom smo imeli poslovilni večer, na katerem smo šaljivo pripovedovali o vsem, kar smo doživeli. Prav vsi pa smo si želeli, da bi letovanje lahko podaljšali še za kakšen dan.

Se enkrat se zahvaljujemo upravnici, kuharicam, snailki, medicinski sestri, vodičem, skratka vsem, ki so skrbeli za nas, za res lepe počitnice v letovišču DPD Jesenice v Novigradu.

Saša Kokalj 7. b,
OŠ Gorenjski odred,
novinarski krožek
Žirovnica

Folklorna skupina DU Javornik-Koroška Bela na srečanju upokojencev na Lokvah (Foto Ivan Martelak)

ČEBELARSKI KROŽKI PO ŠOLAH

Čebelarstvo društvo Radovljica – Jesenice vključuje deset čebelarskih dručin in ima 280 članov. Čebelarji ugotavljajo, da čebelarstvo dejavnost ne upada, le struktura članstva ne spreminja. Vedno manj je kmečkega čebelarjenja in vedno bolj se s čebelarjenjem ukvarjajo upokojenci in nekmjetje. Najbolj številne so čebelarske družine na Jesenicah, v Radovljici in na Bledu.

Poprečno imajo čebelarji od deset do petnajst panjev, le nekaj jih je, ki se intenzivno ukvarjajo s čebelarjenjem in imajo tudi do sto panjev.

Čebelarji so si v okviru svojega društva pripravili program dela za prihodnjih pet let. Najprej nameravajo napraviti katastro čebelji paš na Gorenjskem, obenem pa si stalno prizadevati, da bi posodabljal pridobivanje medu. Še naprej bodo preprečevali čebelje bolezni – lani so uspešno zatirali čebeljo gnilobo, letos pa jim grozi zajedalska

bolezen čebel varoza. Prav tako uničuje čebelje družine vedno bolj pogosta uporaba strupov v kmetijstvu, kar povzroča veliko škodo, ki pa jo je le težko dokazati.

Čebelarji bodo poskušali vzgojiti čimveč mladih, radi bi v osnovne šole jeseniške in radovljiske občine uvedli čebelarske krožke. V Sloveniji jih je že 190, na šolah jeseniške in radovljiske občine pa nimajo teh krožkov, čeprav bi bili zelo koristni in vzgojni. Prav čebelarstvo ima na Gorenjskem dolgo in bogato tradicijo, zato naj bi jo nadaljevali tudi mladi.

Društvo je sodelovalo pri odkritju poprsnega kipa Antona Janše pri žirovniški osnovni šoli, pripravljajo se na odkritje spominske plošče znanemu čebelarju Janu Strgarju ob 100-letnici njegovega rojstva in na praznovanje 100-letnice od oživitve čebelarske organizacije v Lescah, ki bo leta 1983. D. S.

JESENIŠKI ŽELEZARJI USPEŠNI NA LETNIH ŠPORTNIH IGRAH

Preteklo soboto, 6. septembra, so bile Jeseniški železarji uspešni na letnih športnih igrah. Na tekmovalnem programu so sodelovali v plavanju, streljanju z zračno puško, odbojki, balinanju, malem nogometu, kegljanju na asfaltu ter kegljanju na ledu so nastopili tekmovalci in tekmovalke iz železarn Ravne, Store in Jesenice, žične iz Celja, Verige iz Lesc, Plamena iz Kropa in Tovila iz Ljubljane.

Naši športniki so se na igrah zelo dobro odrezali. Obevojili so prvo mesto v plavanju in streljanju z zračno puško, drugi so bili ekipno v balinanju, odbojki in kegljanju na asfaltu, pa tudi nekateri posamezniki so zasedli najboljša mesta. Ekipno so bili uspešni tudi železarji iz Raven s prvim mestom v kegljanju na asfaltu in odbojki, tekmovalci Plamena iz Kropa so bili najboljši v nogometu, tekmovalci Verige iz Lesc pa v balinanju.

bef

REZULTATI:

PLAVANJE:

50 m kravl — do 25 let: 1. Bogdan Jug Veriga Lesc 0:28.4, 2. — 3. Saido Čučuk Železarna Jesenice 0:30.0, 2. — 3. Zoran Golob Železarna Ravne 0:30.0, 4. Murajica Pajč Železarna Jesenice 0:30.4, 5. Branko Varl Plamen Kropa 0:31.9, 6. Branko Mauko Plamen Kropa 0:34.5;

50 m kravl — od 25 — 35 let: 1. Roman Lapuh Železarna Ravne 0:31.0, 2. Milan Ropret Železarna Jesenice 0:31.7, 3. Rado Tolar Železarna Jesenice 0:32.7, 4. Miran Skalar Plamen Kropa 0:37.8;

50 m kravl — od 35 do 45 let: 1. Janez Kokalj Veriga Lesc 0:31.0, 2. Beno Ramuš Železarna Jesenice 0:32.8, 3. Franci Fon Železarna Jesenice 0:34.2, 4. Drago Godec Železarna Ravne 0:35.5, 5. Peter Rozman Plamen Kropa 0:38.8;

50 m kravl — nad 45 let: 1. Tone Muhar Železarna Jesenice 0:35.4, 2. Anton Godec Železarna Ravne 0:37.3, 3. Janez Lapuh Veriga Lesc 0:43.9, 4. Janez Lešnik Železarna Jesenice 0:47.7;

50 m prsno — do 25 let: 1. Bogdan Jug Veriga Lesc 0:36.6, 2. Boris Renko Železarna Jesenice 0:36.7, 3. Zoran Golob Železarna Ravne 0:39.8, 4. Fetan Čorič Železarna Jesenice 0:42.6, 5. Branko Mauko Plamen Kropa 0:47.0;

50 m prsno — od 25 — 35 let: 1. Bojan Ravnikar Železarna Jesenice 0:38.3, 2. Norbert Rodosek Železarna Ravne 0:39.2, 3. Rado Tolar Železarna Jesenice 0:40.0, 4. Jože Lavrič Veriga Lesc 0:51.6;

50 m prsno — 35 — 45 let: 1. Božo Černe Železarna Jesenice 0:42.8, 2. Drago Godec Železarna Ravne 0:44.1, 4. Janez Kelih Veriga Lesc 0:45.3, 5. Peter Rozman Plamen Kropa 0:46.8, 6. Jože Varl Plamen Kropa 0:47.3, 7. Beno Ramuš Železarna Jesenice 0:51.4;

50 m prsno — nad 45 let: 1. Janko Fon Železarna Jesenice 0:44.4, 2. Jože Rodič Železarna Ravne 0:44.6, 3. Janez Znidar Železarna Jesenice 0:45.1, 4. Janez Lapuh Veriga Lesc 0:51.2, 5. Matevž Železnik Plamen Kropa 0:51.6;

Stafeta 4 x 50 m — prosto: 1. Železarna (Ravnikar, Muhar, Čučuk, Ramuš) 2:10.4, 2. Železarna Ravne (Lapuh, Polanc, Godec, Golob) 2:14.0, 3. Plamen Kropa (Skalar, Varl, Železnik, Mauko) 2:57.8.

EKIPNA URVSTITEV: 1. Železarna Jesenice, 2. Železarna Ravne, 3. Plamen Kropa, 4. Veriga Lesc.

STRELJANJE Z ZRAČNO PUŠKO: MOSKI — POSAMEZNO (25 tekmovalcev): 1. Pavel Jezeršek Železarna Jesenice 178 krogov, 2. Friderik Rezar Železarna Store 177, 3. Jože Česnik Železarna Store 174, 4. Ivan Kočevar Železarna Store 174, 5. Janez Otrin Železarna Jesenice 174, 6. Peter Kolarič Veriga Lesc 173, 7. Franc Lotrič Veriga Lesc 173, 8. Franci Bizjak Železarna Jesenice 173, 9. Ivan Ovčar Železarna Ravne 172, 10. Franc Lunar Veriga Lesc 172 itd.

ZENSKE — POSAMEZNO: 1. Anica Ambrož Železarna Store 161 krogov, 2. Vera Odar Veriga Lesc 157, 3. K+ja Ivačič Železarna Store 156, 4. Majda Gričar Veriga Lesc 141, 5. Lidija Kavka Železarna Store 133 in 6. Romana Gatej Veriga Lesc 90 krogov.

MOSKI — EKIPNO: 1. Železarna Jesenice (Jezeršek, Otrin, Bizjak, Kotnik) 693 krogov, 2. Železarna Store (Rezar, Seme, Česnik, Kočevar) 691, 3. Veriga Lesc (Lunar, Knaflič, Kolarič, Lotrič) 678, 4. Žična Celje (Čretnik, Zupan, Čater, Seme) 655, 5. Železarna Ravne (Kotnik, Strekelj, Ovčar, Komerički) 654, 6. Plamen Kropa (Železnik, Ralič, Marjanovič, Nedeljk.) 441 krogov.

ZENSKE — EKIPNO: 1. Železarna Store (Kavka, Ambrož, Ivačič) 450 krogov, 2. Veriga Lesc (Odar, Gričar, Gatej) 388 krogov.

ODBOJKA: MOSKI: 1. Železarna Ravne, 2. Železarna Jesenice, 3. Plamen Kropa, 4. Železarna Store.

ZENSKE: 1. Železarna Ravne, 2. Železarna Store, 3. Železarna Jesenice.

BALINANJE: 1. Veriga Lesc, 2. Železarna Jesenice, 3. Tovil Ljubljana, 4. Železarna Store.

MALI NOGOMET: 1. Plamen Kropa, 2. Železarna Store, 3. Žična Celje, 4. Železarna Jesenice, 5. Veriga Lesc, 6. Železarna Ravne.

PIKNIK DELAVCEV TOZD SD NA POLJANAH

Osnovna organizacija sindikata TOZD Strojne delavnice je v soboto, 6. septembra, organizirala piknik na Poljanah za člane kolektiva, njihove sivojce in za upokojece, katerih smo bili prav posebej veseli.

V kar lepem jutru se je zbralo na Poljanah okoli 160 naših članov. Na pravo mesto nas je privabila glasba, ki se je prek zvočnikov razlagala domala po vseh Poljanah. Za to so poskrbeli naši mladinci.

Odlična organizacija in pripravljenost za delo nekaterih naših članov, ki so pekli, stregli in tudi pristrčno sprejeli vsakega udeleženca, je pripomoglo k dobremu razpoloženju in počutju vseh, ki smo prišli.

Da pa nismo samo jedli in pili je poskrbel referent za rekreacijo. Streljali smo z zračno puško, vlekli vrv in igrali nogomet.

KEGLJANJE NA ASFALTU:

ZENSKE — POSAMEZNO (16 tekmovalk): 1. Medika Prinčič Železarna Ravne 203 kegljev, 2. Romana Gatej Veriga Lesc 198, 3. Ana Čerin Železarna Jesenice 194, 4. Erika Lesnik Železarna Ravne 191, 5. Silva Cigler Železarna Ravne 186, 6. Sonja Lotrič Železarna Jesenice 172, 7. Katarina Maver Veriga Lesc 170, 8. Irena Mirti Železarna Jesenice 165, 9. Milena Kozjek Plamen Kropa 165, 10. Ančka Fabjan Železarna Jesenice 158 kegljev.

ZENSKE — EKIPNO: 1. Železarna Ravne 580 kegljev, 2. Železarna Jesenice 531, 3. Veriga Lesc 505, 4. Plamen Kropa 409.

MOSKI — POSAMEZNO: 1. Mujo Hasanbegović Železarna Jesenice 464 kegljev, 2. Rajko Podojstršek Železarna Ravne 450, 3. Stanko Prinčič Železarna Ravne 447, 4. Vojko Mikolič Železarna Jesenice 444, 5. Miha Lesnik Železarna 441, 6. Jaka Beravs Veriga Lesc 436, 7. Josip Čagalj Železarna

Store 429, 8. Jože Belak Železarna Store 428, 9. Ivo Mlakar Železarna Ravne 426, 10. Franc Gračner Železarna Store 422 itd.

MOSKI — EKIPNO: 1. Železarna Ravne 1.764 kegljev, 2. Železarna Jesenice 1.725, 3. Železarna Store 1.688, 4. Veriga Lesc 1.633, 5. Žična Celje 1.515, 6. Plamen Kropa 1.312.

KEGLJANJE NA LEDU (40 tekmovalcev): 1. Lado Sodja 114, 2. Srečo Noč 106, 3. Mirko Klinar 106, 4. Rudi Šapek 102, 5. Ciril Klinar 98, 6. Jože Borca 96 — vsi Železarna Jesenice, 7. Slavko Lombar Plamen Kropa 91, 8. Miro Noč Železarna Jesenice 85, 9. Ivan Malek Železarna Jesenice 85, 10. Eric Rezar Železarna Store 81.

ZENSKE: 1. Cveta Gartner Plamen Kropa 53 točk, 2. Fanika Urbajs Železarna Store 39, 3. Zinka Hrustelj Plamen Kropa 35, 4. Lidija Kavka Železarna Store 34, 5. Marina Galič Plamen Kropa 28, 6. Anica Ambrož Železarna Store 24, 7. Milena Kozjek Plamen Kropa 24.

TVD PARTIZAN JESENICE VABI

TVD Partizan Jesenice je pričel z redno vadbo 8. septembra, po naslednjem urniku:

Ponedeljek:

od 20. do 22. ure, rekreacija članov do 40 let.

Torek in četrtek:

od 17. do 18. ure cicibanke, 4 — 7 let
od 18. do 19. ure 19 ure pionirke, 7 — 13 let
od 19. do 20. ure mladinke, 13 — 18 let
od 20. do 22. ure članice v torek do 40 let, v četrtek nad 40 let

Sreda in petek:

od 17. do 18. ure cicibani, 4 — 7 let
od 18. do 19. ure pionirji, 7 — 13 let
od 19. do 20. ure mladinci, 13 — 18 let
od 20. do 22. ure rekreacija članov nad 40 let, samo v sredo.

KADETI V BOJU ZA TOČKE

TRIGLAV B : JESENICE A 37:85 (15:37)

Na gostovanju pri drugi ekipi Triglava so najboljši jeseniški kadeti visoko zmagali. Nastopili so v postavi: Strmec 7, Novak 22, Trifkovič 10, Volarič 18, Dušanič 28, Praprotnik in Sočič.

Kadeti Jesenic, ki bodo odigrali jesenski del tekmovalnega brez najboljšega Tuška, ki ima poškodovano koleno, dobro nadaljuje prvenstvo. Najtežje srečanje jih vendarle čaka šele ob koncu prvenstva, ko se bodo pomerili v gosteh z drugo uvrščeno ekipo v ligi Šenčurjem, v kateri je zbrana najboljša mlada selekcija kranjske občine.

JESENICE B : JESENICE A 26:137 (19:64)

Mlajša generacija kadetov se ni mogla uspešno zoperstaviti starejšim kolegom, ki vodijo v gorenskem kadetskem prvenstvu. Moštvi sta nastopili:

Jesenice B : Vezosi 2, Železnik 5, Gorenjc 2, Stanojevič 8, Lunder 8, Kristan 1, Leban, Blagne, Praprotnik, Zime in Radovanovič.

Jesenice A : Strmec 9, Novak 4, Bregant 36, Trifkovič 30, Volarič 19 in Dušanič 39.

Kadeti A so izkoristili tekmo za ostrejši trening. Med mlajšimi kadeti je kljub visokemu porazu, ki je posledica neizkušnosti opaziti nekaj talentiranih igralcev, ki bodo svojo pravo vrednost ob prihodnjem treniranju lahko pokazali že v prihodnji sezoni.

JESENICE A : TRIGLAV A 84:57 (35:22)

Prva ekipa Jesenic je z visoko razliko premagala tudi tretje uvrščeno ekipo Gorenjske kadetske lige v naslednji postavi: Strmec 6, Novak 20, Smolej 2, Bregant 2, Dušanič 28, Tušek 6, Trifkovič 2, Volarič 6, Petraš 10.

Domaćini so tekmo pričeli zelo agresivno in že v osmi minuti vodili z rezultatom 12:3. Rezultat trde obrambe pa je bil tudi, da so si že v prvem polčasu prislužili 16 osebnih napak in vodstvo 13 kosev.

Tudi drugi polčas so igralci iz najboljša selekcije naše občine nadaljevali z zelo agresivno obrambo. Tako so morali sredi polčasa igro zaradi osebnih napak zapustiti: Bregant, Dušanič, Tušek in Volarič. Izkazalo pa se je, da ima trener Bočič zelo izenačeno ekipo, v kateri lahko dobro zaigra vsak igralec. Prav v dobri izbiri in združitvi najboljših igralcev iz kranjske gore, Mojštrane in Jesenic je ključ uspeha, ki lahko kadete iz naše občine popelje v najhitrejšo slovensko kadetsko ligo.

JESENICE B : ŠENČUR 33:107 (19:61)

Mladi igralci Jesenic tudi proti drugemu favoritu lige niso mogli doseči ugodnejšega rezultata.

Jesenice: Vezosi 7, Železnik 6, Lunder 10, Zime 6, Leban 4, Radovanovič, Muren, Stanojevič.

V ekipi Šenčurja so Kranjčani združili vse najboljše mlade igralce kranjske občine z namenom, da popularizirajo kosarko tudi na podeželju. Moštvo je bilo že vnaprej določeno kot glavni favoriti lige, ki naj bi po zaključku regijskega tekmovalnega zanesljivo nastopilo v prvi slovenski ligi, kjer igrajo regijski prvaki. To je odlična ekipa, ki je doživela edini poraz proti ekipi Jesenice A na Jesenicah in za našo prvo občinsko selekcijo zaostaja na lestvici le za dve točki. Seveda se naši pionirji niso mogli starejšim in višjim gostom resneje upirati.

Tekme v ostalih kategorijah v gorenski ligi bodo med tednom, ker so bile na željo gostujočih ekip preložene.

RAZPORED TEKEM ZADNIH PETIH KOL V MALEM NOGOMETU ZA PRVENSTVO ŽELEZARNE

PONEDELJEK, 15. septembra — XIV. kolo:

15.30 Vzdrževanje : SEO, TKR, NG; Livarna : Plavž.

16. uri Transport : Energetika, HV Bela : SD.

16.30 Vzdrževanje : Livarna; SEO, TKR, NG : Plavž.

17. uri Transport : SD; HV Bela Energetika.

17.30 Vzdrževanje : Plavž; SEO, TKR, NG : Livarna.

SREDA, 17. septembra — XV. kolo:

15.30 Profilarna : VBS; RD : SD.

16. uri SEO, TKR, NG : Elektrode; Žičarna : Valj. žice.

16.30 Profilarna : RD; VBS : SD.

17. uri SEO, TKR, NG : Valj. žice; Žičarna : Elektrode.

17.30 Profilarna : SD; VBS : RD.

PETEK, 19. septembra XVI. kolo:

15.30 HV Jesenice : Jeklovlek, HV Bela : 2400.

16. uri Elektrode : Vratni podboji; Valj. žice : RD.

16.30 HV Jesenice : HV Bela; Jeklovlek : 2400.

17. uri Elektrode : RD; Valj. žice : Vratni podboji.

17.30 HV Jesenice : 2400; Jeklovlek : HV Bela.

PONEDELJEK, 22. septembra — XVII. kolo:

15.30 Žičarna : SD; Plavž : Energetika.

16. uri HV Jesenice : RD; 16.15 Žičarna : Vzdrževanje.

16.30 SD : Plavž; —

17. uri Energetika : Vzdrževanje; RD : Jeklovlek.

17.30 Žičarna : Plavž; SD : HV Jesenice.

SREDA, 24. septembra — XVIII. kolo:

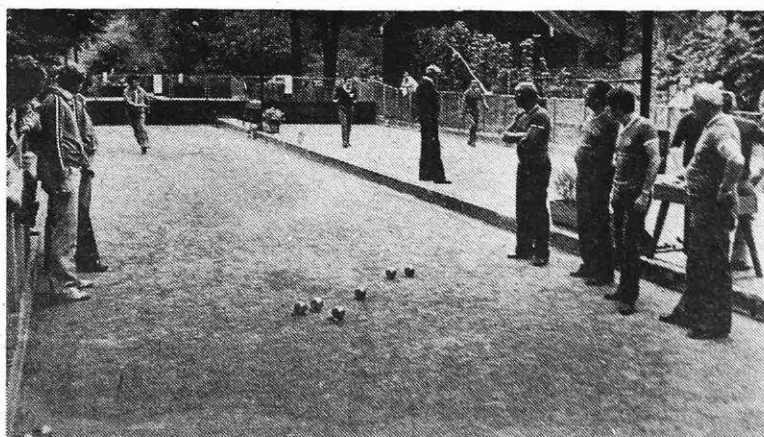
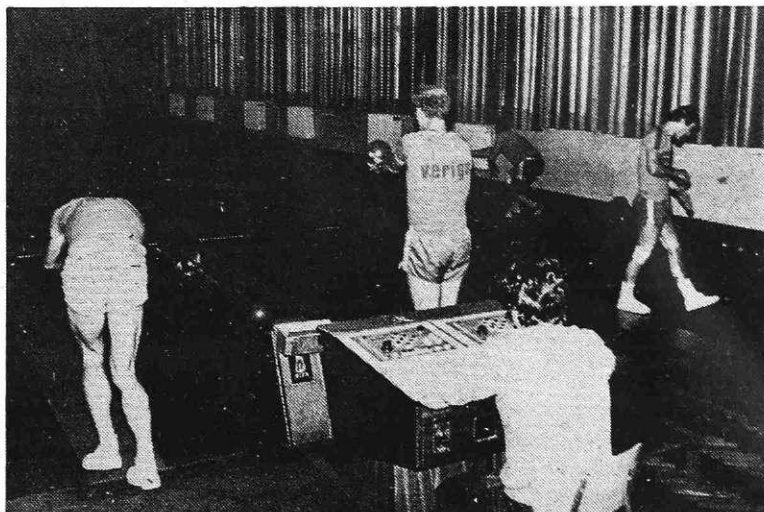
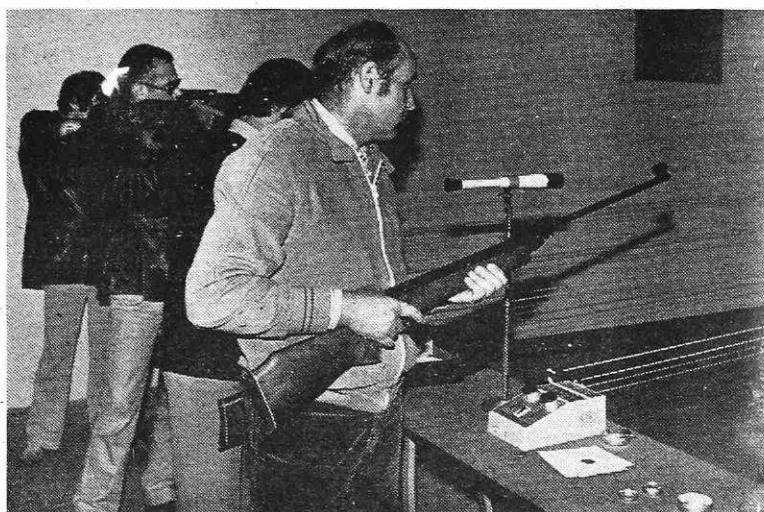
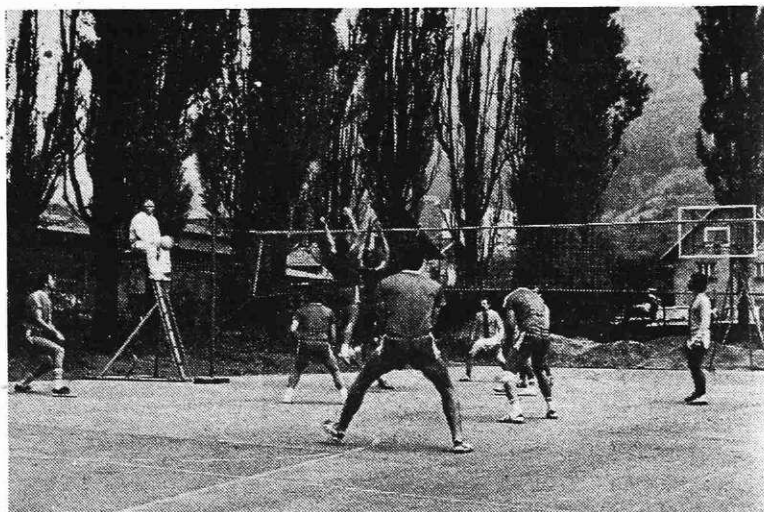
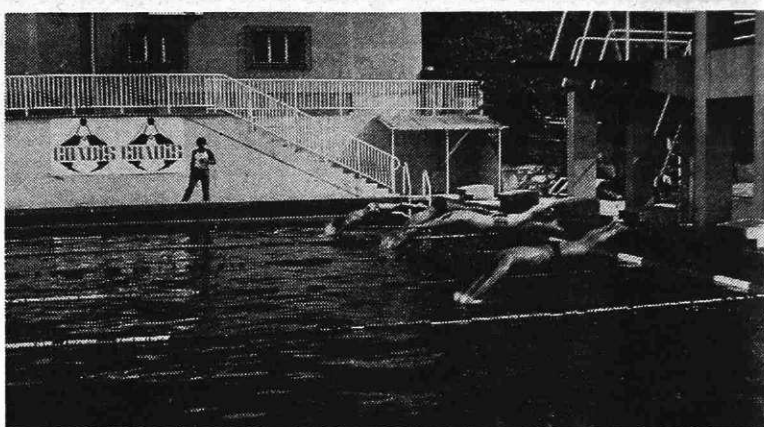
15.30 Livarna : Valj. žice; Elektrode : Plavž.

16. uri Energetika : Jeklovlek; 16.15 Elektrode : Livarna.

16.30 Valj. žice : Vzdrževanje; —

17. uri Jeklovlek : Transport; Energetika : Livarna.

17.30 Valj. žice : Plavž; Elektrode : Vzdrževanje.

Letne športne igre slovenskih železarjev (Foto I. Kučina)

REMI JE TUDI USPEH

JESENICE - OLIMPIJA 3:3 (1:0, 1:1, 1:2)

Umetno drsališče v Podmežaklju, gledalcev 2000. Sodniki Dremelj, Petrič in Ulčar. Strelci 1:0 M. Horvat, 14, 1:1 Vidmar 21, 2:1 D. Horvat 32, 3:1 Bešić 50, 3:2 Vidmar 52, 3:3 Vidmar 60 minuta.

Izključitve Jesenice 9 minut, Olimpija 27 minut.

Prvi letošnji derbi z Olimpijo sicer ni bil kvaliteten, bil je pa dovolj razburljiv. Kar je najpomembnejše, jeseniški hokejisti niso doživeli poraza, čeprav imajo za seboj precej skromnejše priprave na ledu, kot igralci Olimpije, srečanje z lanskoletnimi prvaki pa je bila za naše šele druga tekma v sezoni.

Če omenjena dejstva postavimo na tehtnico, kot tudi podatek, da jeseniški hokejisti niso nastopili kompletni, potem je neodločen rezultat predvsem uspeh za moštvo Jesenice. Res je sicer, da bi domačini lahko tudi zmagali, saj so gostje dosegli izenačujoč zadetek le osminaljet sekund pred zaključkom srečanja, vendar se zdi, da jeseniški hokejisti le s štirinajstimi dnevi treninga na ledu zmage tudi niso zaslužili. Jeseniški hokejisti so sicer vodili še 3:1 in nato imeli še dve izredni priložnosti, da to vodstvo tudi povišajo, toda realno gledano je neodločen izid najverjetneje. To pa seveda ne pomeni, da z več »ledu v nogah« naša ne bodo mogli premagati Olimpije. Celotno več. Lahko trdimo, da bodo večkratni prvaki iz Podmežaklje do pričetka prvenstva (27. septembra) dobro pripravljene, kajti če so že v drugi tekmi pokazali »zobe« Olimpiji, ki bi skoraj zapustila Jesenice premagana, potem se ne moremo znebiti vtisa, da se bo tehnična krepka nagnila na stran železarjev, ko se bodo bolje uigrali in dobili potrebno hitrost in natančnost.

Upoštevanje, da njegovim igralcem še veliko manjka do dobre forme, je trener Svetlin pred začetkom dvoboja z Olimpijo dejal, da ga v tem srečanju ne zanima toliko rezultat, kot napake, ki jih bo odkril pri jeseniškem moštvi in ki jih bo potrebno hitro odpraviti. Na vprašanje, če je zadovoljen z neodločenim rezultatom pa je dejal, da je v igri njegovega moštva še precej vrzeli. Morda je bil ob tem preveč strog, kajti bila je to za Jesenice še druga tekma v letošnji sezoni in zato objektivni gledalci niso gledali srečanja tako kritično.

Vsekakor pa je tekma prejšnji petek pokazala, da našim manjka že kondicija, seveda če jih primerjamo z Olimpijo, da niso tako uigrani kot ljubljanci, najbolj pa je vsekakor boleče, da bo obramba tudi v letošnji sezoni slabši del moštva. Mladi reprezentančni branilec Drago Minarec, bo zaradi okrevanja po nerodni poškodbi, lahko zaigral šele decembra ali januarja, Sašo Košir pa se počasi pripravlja, da bo zaigral v moštvi, in sicer na začetku državnega prvenstva. Vsekakor bo ena od glavnih skrbi trenerja Svetlina, usposobiti branilce, da bodo bolje sodelovali z napadom, kajti večina jeseniških branilcev se ne more pohvaliti s hitrim drsanjem, pa tudi pri organizaciji napada

DELOVNE ORGANIZACIJE, ŠPORTNA REKREACIJA IN TELESNA KULTURA

Organizacija športne rekreacije v večini delovnih organizacij kaže vse tiste napake, ki izhajajo iz marsikje navzočih birokratskih odnosov v delovnih organizacijah. Poveljevanje zgolj preprostih poti za doseganje proizvodnih uspehov je praksa, ki deluje po delu in rezultatih dela prevečkrat spreminja le v prakso hlastanja po osebnih dohodkih. Zato je tudi telesna kultura v organizacijah združena dela bolj ali manj področje konkretnega delovanja sindikalne in mladinske organizacije, ne pa sestavni del politike samoupravnih organov.

Telesna kultura delovnih ljudi v organizacijah združene dela mora postopoma postati URESNICA LJIVA PRAVICA vseh zaposlenih. Ta naloga je izredno zahtevna in dolgoročna, saj se zdaj redno telesnokulturno udeležuje le skromen del skupnega števila zaposlenih.

Vse delovne organizacije bi v svojih planskih dokumentih morale opredeliti obveznosti na področju telesne kulture. Treba je namreč zagotoviti, da bo skrb za telesno kulturo postala samoupravna odgovornost zaposlenih, za strokovno opravljanje samoupravnega opredeljenih nalog pa bi morale biti odgovorne strokovne službe, ki bi se morale v ta namen okrepiti s strokovnjaki za to področje.

ne sodelujejo tako kot bi morali, temveč prepustijo glavno breme napadalcem. Tako je jeseniški napad precej opočasnen, kar branilci, ki dobijo ploščico ne gredo takoj v napad.

Kakorkoli še, jeseniški hokejisti nas prejšnji petek niso razočarali, večina gledalcev je bila z izidom in trudom Jeseničanov zadovoljna.

Prepričani smo, da bodo naši hokejisti kmalu odpravili napake, ki so vidne sedaj ob začetku sezone, saj jih do pričetka državnega prvenstva čaka še vrsta srečanj. Tako so že v torek igrali v Gradcu proti ATSE, v sredo pa v Kapfenbergu proti istoimenski ekipi. Obe srečanja sta bili v okviru pokala Karavank. V soboto, 13. septembra, pa bo na Jesenicah zanimiva hokejska tekma, ko se bosta pomerili moštvi Jesenic in celovski KAC. Tudi to srečanje je v okviru pokala Karavank, začelo pa se bo ob 18. uri in 30. minut.

D.

12. ZBOR PLANINCEV POD TRIGLAVOM

V dolini Vrat, pod mogočno steno Triglava je v teh dneh zelo živahno. Planince, ki se vzpenjajo na najrazličnejše vrhove v Triglavskem pogorju, ob Aljaževem domu zmoti brnenje strojev, ropot tovornjakov, udarci sekir in podobno. Vse te obsežne priprave so namenjene letošnjemu že dvajsetemu praznovanju dneva slovenskih planincev, ki bo v nedeljo, 14. septembra pred Aljaževim domom v Vratih. Organizacijo te velike planinske manifestacije je prevzelo Planinsko društvo Dovje-Mojstrana v sodelovanju s Planinsko zvezo Slovenije. Da bo praznik slovenskih planincev letos prav v dolini Vrat ni naključje. Z njim bo slovenska planinska javnost počastila več pomembnih jubilejev, ki se nanašajo prav na Triglav in njegovo okolico: 85-letnico Aljaževega stolpa na vrhu Triglava, 70-letnico današnjega Aljaževega doma v Vratih, 135-letnico Aljaževega rojstva in 100-letnico prvega pristopa na Skrlatico.

V nedeljo v Vratih pričakujemo več kot 5000 planincev iz vseh krajev Slovenije, pravi predsednik pripravljalnega odbora letošnjega dneva planincev Stanko Kofler. »Vsa dela potekajo po programu. V Vratih smo izvedli več udarniških akcij za ureditev okolice Aljaževega doma, delavci cestnega podjetja so pripravili parkirišče, skušali pa bodo tudi čimbolje urediti cesto iz Mojstrane do Aljaževega doma. V nedeljo bo za promet iz Mojstrane v Vrata in nazaj veljal tudi poseben prometni red«.

Nedeljsko slavlje planincev se bo začelo ob 11. uri. Slavnostni govornik bo predsednik skupščine SRS Milan Kučan, v kulturnem programu pa bodo sodelovali člani folklorne skupine in recitatorji domačega kulturnega društva, pevski zbor Drago Gregar, ljudska pravica iz Ljubljane in pihalni orkester Jeseniški železarji.

V soboto zvečer bo v Aljaževem domu seja glavnega odbora Planinske zveze Slovenije.

V prodaji je že značja letošnjega dneva planincev, muzejski odbor pri PD Dovje-Mojstrana je pa ob tej priložnosti izdal tudi brošuro z naslovom Jakob Aljaž v slovenskem planinskem izročilu. Napisal jo je Tone Strojnik, obsega pa deset poglavij o neločljivi povezanosti Jakoba Aljaža s slovenskimi gorami, še posebno seveda s Triglavom. Kot je v uvodnih besedah zapisal avtor Tone Strojnik, je namenjena današnjemu človeku-gorniku, ki je za Aljaža že slišal, ni pa poučen o tem, kaj je Aljaž pomenil za Triglav, za Slovensko planinsko društvo in za izročilo slovenskega gornštva. Pisana je za vsakogar, v njegovem jeziku, za popotnico na Triglav.

Janko Rabič

POTEK PROMETA OB DNEVU PLANINCEV V VRATIH

Člani pripravljalnega odbora za izvedbo letošnjega dneva planincev, ki bo v nedeljo, 14. septembra, v Vratih, so se na ponedeljkovi seji dogovorili, da bo za ta dan veljal poseben prometni red na cesti Mojstrana - Vrata. Često bo enosmerna. Dopolnjen od 7. do 11. ure bo promet potekal v smeri Mojstrana - Vrata, po končani prireditvi, predvidoma ob 13. uri pa nazaj v smeri Vrata - Mojstrana.

Za nemoten potek prometa bodo skrbeli delavci postaje milice Jesenice. Ob tem opozarjajo na previdno vožnjo, predvsem v klanec Kreda. Promet bo precej gost, na planinski slavlje pa bo predvidoma pripeljal tudi več kot 60 avtobusov iz vse Slovenije. Ravno zaradi tako gostega prometa vsi odgovorni pričakujejo, da bodo vozniki disciplinirani in da bodo poslušali navodila miličnikov. V Vratih so uredili zadostno število parkirnih prostorov, tako za osebne avtomobile kot za avtobuse.

J. R.

V TRIGLAVSKI PLANINSKI MUZEJSKI ZBIRKI POPRAVLJAJO ZAMUJENO

Številne generacije velikih, navdušenih ljubiteljev in obiskovalcev našega veličastnega, mogočnega in edinstvenega lepega planinskega sveta ob Triglavskih prijateljev (1872), Piparjev (1890), ustanoviteljev Slovenskega planinskega društva (JPD) do Drenovcev (1906) in Skalašev med obema vojnama, so vnesle v naše klasične oblike planinstva, poleg narodno obrambnih prvin, tudi plezalni sport, jamarstvo, planinsko propagandno fotografijo in smučanje.

Pet generacij našega planinstva, od starih pogumnih mož iz Bohinjske, ki so na pobudo Žiga Zoisa in Baltasarja Hacquetta, prvi stopili na vrh »očakov kranjskih« siva poglavarja, verjetno, odkar stoji svet, do Triglavskih prijateljev naše prve, sicer skromne planinske organizacije, ki so zgradili Triglavski tempelj, našo prvo planinsko postojanko v triglavskih višavah, na Ledinah, kjer danes stoji Planika in dalje prek Piparjev, Drenovcev, Skalašev do današnjih dni, je z velikimi, zlatimi črkami pisalo bogato zgodovino slovenskega planinstva, plezalnega športa in alpinizma, na katero bi morale biti današnje generacije mnogo bolj ponosne kot so.

Vsi predhodniki današnje množičnosti in vrhunosti v planinstvu, plezalnem športu in alpinizmu, bi morali ohraniti zelo redke eksponate in dokumente na prehodno strmo pot in jo prenašati na sedanje rodove. Na žalost pa je ustvarjanje našega planinskoalpinističnega muzeja prav tako dolgo, kot je naša planinskoalpinistična zgodovina.

Alpski narodi v Evropi v številnih muzejih predstavljajo svojo planinskoalpinistično zgodovino. Naš planinskoalpinistični muzej pa se mukoma rojeva iz polnih petdeset in več let. Redki in dragoceni dokumenti in eksponati se izgubljajo in uničujejo pred našimi očmi. Kulturno znanstvena in vzgojna ustanova je slovenskemu narodu, kot izrazito alpskemu, več kot nujno potrebna že mnogo let. Zagnani ljubitelji naše planinske zgodovine, pravi entuziasti, že dolgo opozarjajo in izražajo potrebo po zbiranju, registriranju in urejanju ter ohranjanju predmetov, urbarjev, eksponatov in drugega iz naše več kot dvestoletne planinske zgodovine. Pred leti je naša planinska zveza celo razpisala službo kustosa planinskega muzeja. Leta 1965 so planinski aktivisti iz Trente in Tolmina uredili v Trenti naš prvi planinski muzej, ki še danes častno reprezentira ne samo trentarsko, temveč vso slovensko planinsko zgodovino. Pokojni dr. Josip Pretnar je postavil trdne temelje slovenskemu planinskoalpinističnemu muzeju v Ljubljani. Tudi planinci z Jesenice so leta 1953, pod marljivim vodstvom pokojnih Antona Blažaja in Ivana Savlija ob petdesetletnem jubileju gorenjskih PD začeli predano, z velikim žarom zbirati dokumente iz naše planinskoalpinistične zgodovine. Na žalost pa so ostali ti redki poizkusi v zabojuh in zaprašenih skladiščih in ropotnicah. Planinskoalpinistični muzeja pa še do danes ni, niti na ljubljanskem gradu in niti ne na Jesenicah v Kosovih ali Ruardovi graščini, dokumenti, rekviziti in eksponati pa izginejo in se uničujejo.

Pred leti, leta 1978, ko je slovenska planinskoalpinistična skupnost slavila velik jubilej, 200 letnico prvega pristopa na Triglav, so se prebudili muzejski delavci pod Triglavom, v Mojstrani. Z vsem žarom so prišli za delo v okviru domačega planinskega društva, ki je tedaj slavilo petdesetletnico svojega obstoja in ustanovili triglavsko planinsko muzejsko zbirko. Takoj ob ustanovitvi te kulturne in znanstveno-vzgojne ustanove, je triglavski muzejska zbirka naletela na vsesplošno odobravanje. Že v prvem letu so planinci na Dovjem in v Mojstrani v Aljaževem domu, Jakljevi hiši in v osnovni šoli 16. decembra uredili izredno bogato razstavo, na kateri so prikazali redke in dragocene dokumente iz triglavskih planinske zgodovine. Pohvale in priznanja so muzejske delavce izpod Triglava spodbudile še k bolj vztrajnemu delu. Razstavo so iz Mojstrane prenesli še v Bohinj, Gorje in Radovljico. Lani je druga razstava v spomin velike

Uroš Župančič

SPOMINSKI POHOD JANEZA JENKA NA STOL

V mesecu septembru bo minilo eno leto, odkar nas je nenadoma in mnogo prezgodaj zapustil Janez Jenko. V našem kolektivu je opravljal delo telesnokulturnega rekreatorja in bil iniciator množične športno-rekreativne dejavnosti v železarni in naši občini. Bil pa je tudi največji pobudnik za ustanovitev komisije za športno rekreacijo pri koordinacijskem odboru sindikata SOZD Slovenske železarne, ki že nekaj let uspešno organizira športna tekmovanja in različne pohode slovenskih železarjev in predelovalcev.

V počastitev njegovemu spominu organizira komisija za športno rekreacijo pri izvršnem odboru sindikata železarne Jesenice spominski pohod na Stol. Pohod bo v soboto, 13. septembra in bo ob vsakem vremenu, smeri pohoda pa so naslednje:

1. VARIANTA: Završnica - Valvasorjev dom - Stol - Pristava. Avtobus odpelje ob 6. uri izpred Cufarja.
2. VARIANTA: Koroška Bela - Valvasorjev dom - Stol - Pristava. Zbor ob 6. uri pred osnovno šolo Koroška Bela.
3. VARIANTA: Završnica oz. Koroška Bela - Valvasorjev dom - Potoška planina - Pristava, za kondicijsko slabše pripravljene udeležence pohoda.

Pohodniki iz železarne, ki se bodo odločili za start iz Završnice, se zberejo ob 6.30 v Završnici, pričetek pohoda pa bo ob 8. uri izpred Valvasorjevega doma. Vse udeležence organizator opozarja na primerno obutev, gorsko obleko, vetrovko in pokrivalo, strogo pa naj še držijo navodil vodičev.

V Javorniškem rovtu na Pristavi bo za vse udeležence pohoda organiziran piknik in zabavni program.

huf

PROGRAM DRSANJA IN PRIREDITEV OD 12. DO 14. SEPTEMBRA

V športni hali v Podmežaklju bo od petka, 12. septembra do nedelje, 14. septembra, naslednji program:

- REKREACIJSKO DRSANJE
- petek, 12. septembra od 19. do 21. ure za delavce TOZD in delovnih skupnosti Železarne;
- sobota, 13. septembra od 14. do 16. ure splošno;
- nedelja, 14. septembra od 14. do 16. in od 17. do 19. ure splošno.

Vstopnina: odrasli 30 din, otroci 15 din, gledalci 5 din.

HOKEJSKE TEKME

- sobota, 13. septembra ob 18.30 za karavanski pokal HK JESENICE - KAC CELOVEC.

JOŠKO ŠMID - REPUBLIŠKI PRVAK

Medtem, ko se poletje izteka, je postalo živahno tudi na smučarskih skakalnicah iz umetne snovi. Mladi skakalci občinske zveze smučarskih organizacij Jesenice so zadnji teden v avgustu nastopili na dveh meddržavnih tekmah v Vodicah pri Kamniku in Braslovcah. Pri mlajših cibernah je obakrat premočno zmagal KNAFELJ, pri starejših cibernah ob odsotnosti GASPERINA ni bilo posebnega uspeha (Modrijan je bil peti, Kunšič deseti), medtem, ko je bil najboljši jeseniški pionir ŠMID v Vodicah prvi in v Braslovcah drugi. Marjanovič je bil obakrat četrti.

V Predmeji, blizu Ajdovščine, pa je bilo v nedeljo, 8. septembra republiško prvenstvo

za mlajše pionirje. Iz kraja, kjer se razvija nov rod smučarskih skakalcev, (trenirja jih Danilo PUDGAR), so se Jeseničani vrnili z naslovom republiškega prvaka: Joško ŠMID je zmagal pred Ilirijanom DEBELJAKOM in domačinom PREMOM. MARJANOVIČ je bil osmi. Najboljša ciberna KNAFELJ in GASPERIN, ki sta se pomerila kar v konkurenci pionirjev, sta se izredno dobro znašla. Z doseženim enajstim in dvajsetim mestom sta premagala kopico skakalcev (nastopilo jih je štirideset), ki so bili po tri in celo štiri leta starejši.

REZULTATI: 1. Šmid (Jesenice) 214,5 točke (20,5; 20,5 m), 2. Debelja (Ilirija) 202 (20,5; 21 m), 3. Prem (Predmeja) 201,5 (20,5; 20 m), 8. Marjanovič, 11. Knafelj, 12. Gasperin, 15. Košelnik, 30. Kogovšek (vsi Jesenice).

A.

Nogomet

JESENICE : KELAG 2 : 0 (1 : 0)

V četrtek, 4. septembra, se je v Trbižu začel petnajsti tradicionalni turnir »TREH MEJ« na katerem sodelujejo ekipe: Trbiža in Bele Peci iz Italije, Kelaga iz Avstrije in Jesenice.

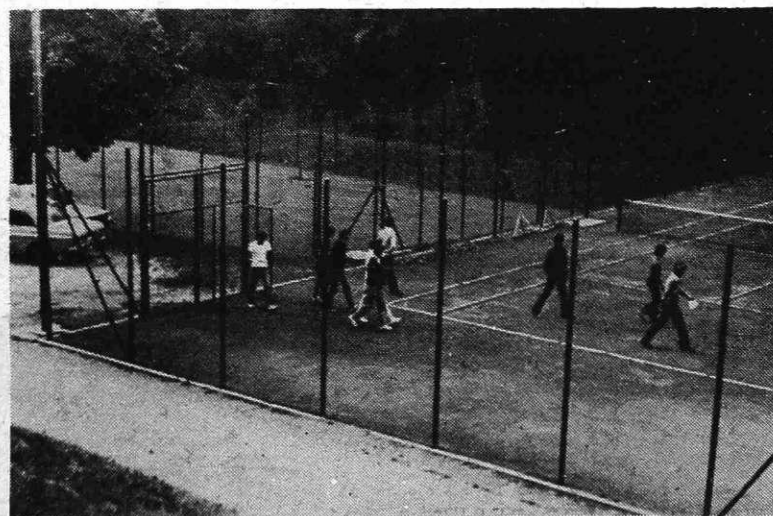
V prvi tekmi turnirja sta se v Trbižu pomerili ekipi Kelaga in Jesenice, v kateri so naši nogometaši zasluženo zmagali. Pri zelo dobrih pogojih za igro sta obe ekipi prikazali zelo lep nogomet. Nogometaši obeh ekip so igrali odprto, hitro, tako da so maloštevilni gledalci lahko uživali v dobri predstavi.

Jeseničani so prišli v vodstvo z golom Ignjatoviča v prvem delu igre, končni rezultat pa je dosegel Mlakar v zadnjih minutah srečanja.

Za Jesenice so nastopili: Tokić, Zubanović, Bakonić, Ibrahimović, Omanović, Troha (Samardžija), Kovatić, (Osmičević), Zec, Ignjatović, Kramar, Lamberger (Mlakar).

V petek, 12. septembra igrajo Jeseničani v finalu proti zmagovalcu srečanja Trbiž : Bela Pec.

ZK

Novo tesno igrišče na Kresu (Foto B. Blenkuš)